milibus audito q̄ dauid cum suis esset in engad-
di accessit illuc vt caperet eū. ⁊ cum in via posit⁹
intrasset quandā spelunc̄ ad requisita nature et
in interiori parte eius esset dauid cum aliquibus
instigatus fuit ab eis vt occideret saul. qui noluit
sed occulte solū p̄cidit oram clamidis ei⁹. Egres-
so aūt saule de spelunca ⁊ ꝓsequente iter. Dauid
clamauit post eū declarans quō potuerat occide
re eum. ꝓquerens de iniusta ꝓsecutōne eius. ¶ Qō
audiens Saul cum lachrymis ꝓfessus est se male
fecisse. ¶ Jn.xxv. mortuū samuelē oīnis israel lu
xit eum. Dauid aūt audito q̄ Nabal faceret ma-
gnum ꝓuium in monte carmelo tondendo gre-
ges multos ouū quas habebat. misit ad eū nun
cios vt sibi ⁊ suis mitteret de ꝓuio. qui noluit:
sed dura ⁊ iniuriosa locutus est eis ꝓpter que da
uid iratus ex verbis illius disposuit cum suis ire
ad occidendū eum. Sed abygail vxor dicti Na-
bal pulcra ⁊ prudentissima. ꝓpiens duriciaꝫ vi-
ri sui. ip̄a cum asinis onustis reb⁹ cōmestibilibus
iuit ad dauid ⁊ obuiatus ei in via: obtulit omnia.
rogans vt parceret viro suo de illa inhumanita-
te. ¶ Qō et fecit pacatus verbis eius. Ipsa aūt re-
uersa cū nunciasset viro suo piculuꝫ mortu⁹ est ex
timore. Et dauid accepit postea abygail in vxo-
rem suam. ¶ Jn.xxvj. Saul cū nunciantibus ei
zypheis uenisset i desertum zyph. cum exercitu vt
caperet dauid: dormientib⁹ cunctis de nocte. Da
uid intrauit secreto cum abysai tentorium Saul
⁊ cum posset occidere eū suggerente ei hoc Aby-
sai noluit: sed arrepta hasta et cypho qui erat ad
caput saulis: recesserūt nemine aduertente. Elon
gatus aūt clamauit dauid ad abner arguens eos
de negligentia custodie dñi sui: ⁊ quō intrauerāt
in tentoriū saulis ⁊ potuit occidere. ¶ Qō audiens
saul ingemuit: se accusans et illum laudans.
¶ Jn.xxvij. dauid ne incideret in manus saulis
ꝓsequentis eum iuit cū suis ad regem achis geth
peteus ab eo mansionem in vna vrbiū suaꝝ. qui
ei dedit sicelech. ⁊ cum Dauid frequenter faceret
ſtragesꝫ p̄redas de philisteis: dicebat achis regi
q̄ illa feciſſet ꝓtra ꝓp̄m israel. ¶ Jn.xxviij. ꝓgre-
gati sunt philistiim in p̄lium ꝓtra israel. ⁊ saul cuꝫ
suis venit in gelboe. qui timens castra philistiim
cum non posset habere responsum de euentu bel-
li nec p̄ ꝓphetas nec p̄ sacerdotes accessit ad phi
tonissam in habitu tranſformato. ⁊ suscitare fecit
p̄ artem suā samuelem iam mortuū. qui predixit
ei in bello ip̄m cum filiis occidendū ⁊ israel debel
landū. Utrum aūt fuerit verus samuel qui appa-
ruit vel dyabolus in forma eius: habes.xxvj. q.
v. Nec mirū. ¶ Jn.xxix. ꝓgregatis philisteis cuꝫ
satrapis suis inter quos erat achis rex geth. cum
vidissent satrape dauid cum suis hebreis esse cuꝫ
achis: ꝓquesti sunt opinantes q̄ nō fideliter age-
ret: sed fraudulenter ꝓtra eos vnde mandauerūt
achis q̄ remitteret eum ⁊ non esset cum eis in p̄e
lio qō ⁊ fecit subito. ¶ Ju.xxx. dauid reuertens
in sicelech inuenit eam succensam ab amelechit⁹:
qui ceperant eam ⁊ duxerant sbam eius ⁊ vxores ⁊
filios dauid ⁊ ceteroꝫ. turbatus exercitus voluit

Dauid lapidare: sed ꝓfortatus a dño dato sibi re
sponso a deo q̄ irruens in eos ipsos caperet: pro-
cessit ꝓtra eos. ⁊ a quodā egyptio seruo cuiusdaꝫ
ex amelechitis qui p̄dam fecerant inuento in via
p̄ debilitate a dño suo dimisso ⁊ fame periclitante
post refocillatōnem edoctus de via illoꝝ amale-
chitaꝝ: cum ipso irruit sup eos: ⁊ ipsis deuictis om
nia reportauit ablata. Et dedit p̄tem p̄rede ducē
tis qui lapsi substituerāt ad custodiendas sarcio
las: ¶ Jn.xxxj. Saul ⁊ tres filij. s. Jonathas ami
nadab ⁊ melchisue: interfecti sunt in bello i mon-
te gelboe a philisteis: ⁊ saul vulneratus ab eis ir
ruit sup gladium suū vt se occideret. cū non ex to
to esset mortuus. p̄cepit cuidam seruo suo amale-
chite ibi ꝓpe eū exstiti vt ex toto occideret cuꝫ. qō
⁊ fecit: ⁊ tot⁹ isrl fugatus ⁊ debellatus est.

In secūdo libro §.I.

Regū in.j.ca. habet. q̄ iuuenis ille Amalechita
qui ꝓcucurerat occidere saulē ad p̄ces eius. venit
ad dauid hoc ei significans q̄si bonū nunciū: pro
pter qō dauid dolens fecit euꝫ occidi: fleuitq̄ da
uid cum suis sup morte saulis ⁊ ionathe ⁊ alioꝝ
de pl̄o israel. scinderūtq̄ vestimenta sua ⁊ ieiuna-
uerūt. ¶ A saule itaq̄ ceperūt tempa regū ⁊ a sa
muele tempa noiatoꝝ ꝓpharꝝ. Et viuente samue
le saul regnauit annis. xv ij. ⁊ eo mortuo duob⁹
In morte aūt saulis terminat tercia etas habēs
annos nongentos. ¶ Hui⁹ temp̄ib⁹ putat fuisse
homerus apud athenienses ꝓ insano habit⁹: eo
q̄ deos inter se belligerasse diceret. hic vt āiūt le-
uem nescio quā questionē a nautis sibi ꝓpositaꝫ
non potuit explicare. a quib⁹ cum impudentius
⁊ ꝓtractius derideret vir verecundi ingenij qua
si toxicato cōfusionis iaculo pfossus ad mortem:
spiñ exalauit. vt refert Valerius. Qō de plato-
ne asserit flauianus in libro de vestigijs p̄horum
zenophontinos aduersus platonis gloriā cōfin-
xisse fuerūt qui homerū platoni sinonimuꝫ fuisse
putauerūt. ¶ Hoc temp̄ib⁹ duo regna inuitū ha-
buerūt. s. lacedemonioꝝ ⁊ corinthioꝝ. Et fm eu-
sebium in cronicis anno. xv. regni saulis p̄m⁹ la
cedemonie regnauit euristeus post quē octo suc-
cessiue regnauerūt: quoꝝ vltimus dictus est thal
chamenes sub quo defecit dictum regnum anno
xlix. regni Ozie regis iuda. ¶ Eo eciam tempo-
re. s. anno. xv. regni saulis: p̄imus corinthi rē-
uit alethes. post quē regnauerūt successiue decez
reges horū vltimus dictus est theleſtes sub quo
reges corinthioꝝ defecerunt. anno scalz. xlij. regni
Ozie regis iuda.

Titulus terci⁹. de quar
ta de etate mundi. Capitulum p̄imū.

Quarta autez etas
inchoat in dauid: ⁊ durat ad transmi
grationem p̄ annos. cccclxxxiij. fm he-
breos. ⁊ fm. lxx. interp̄retes plus vno. Qui Da-
uid p̄imus regnauit de tribu iuda apud hebre-
os annis. xl vij. in ebron sup tribū iuda. ⁊. xxxiij.

sup totum israel. Inchoat autem quarta etas in dauid. nō q̄ primus regū: sed q̄ primus regum de tribu iuda. qñ ei fuit facta expressa ꝓmissio ō xp̄o nascituro de tribu iuda. Hesta e⁹ habent̄ per totum ſm libꝝ regum. qui breuissime hic ponet in sba. Unde in. j. ca. scōi regū habet q̄ dauid audita morte saulis luxit cum suis: ꝛ ieiunauit ꝛ instituit carmē lugubre. ¶ In. ij. ca. Dauid ex cōsilio dñi ascendit cum suis in ebron: ibiq̄ inunctus est in regem solū sup tribum iuda. ꝛ hisboseth filius saulis opante abner auunculo ei⁹ factus ē rex sup alias: xj. trib⁹ israel: qui regnauit duobus annis. Congregatis autez exercitu dauid sub ioab principe exercit⁹ eius ꝛ abner principe exercitus hysboseth ex ꝓmuni assensu. xij. ex vna parte. et xij: ex alia luctauerūt adinuicem: ꝛ alter alterum occidit vno ictu. Fugientibusq̄ his qui erant cū Abner: asael germanus ioab psequens abner nolensq̄ ad p̄ces eius omittere psecutionē: demum fuit p̄cussus asael ab abner in inguine auersa hasta ꝛ mortuus est. ¶ In ca. iij. q̄ facta est lōga cōcertatio inter domū saul ꝛ domuz dauid: Dauid pficiēs ꝛ semp seipso robustior: domus autē saulis decrescens quotidie. Nati sunt aūt Dauid in ebron primogenitus ammon. scōs cheliab. tercⁱ⁹ absalon. quartus adonias. ꝛ alij de pluribus vxoribus. Abner aūt qui regebat domū hysboseth redargutus ab eo q̄ cognouerat ꝓcubinam saul indignatus cōtra eum accessit ad dauid ꝛ pmisit ei plin totum israel reducere ad subiectōnem ei⁹ Q̄ō cū tractare disponeret reducta vxore dauid scz michol ad eum. Joab ꝑditorie occidit ipsum abner in vltōnem fratris sui asael. Q̄ō dauid displicuit ꝛ fecit eum honorabiliter sepeliri: assocīās cadauer cum suis lugens ꝛ ieiunans ꝑ morte illius. ¶ In ca. iiij. hysboseth iacentez in domo sua duo principes latronū rechab ꝛ banaa ingressi latenter domū dormitante ostiaria domus interfecerunt: caput eius portantes dauid in ebron qui fecit eos suspendi. ¶ In ca. v. Uniuerse trib⁹ israel vnxerunt dauid in regem sup totum isr̄l: qui cum suis cepit irlin que occupabat̄ a iebuseis: p̄mus ascendens in arcez syon fuit ioab. ꝓpter q̄ō fuit factus princeps exercitus: Et in syon edificauit dauid habitatōnē suā missis sibi artificibus ꝛ lignis ab hyrā rege tyri. Natiq̄ sunt ei in hierusalem. xj. filij. sumens sibi plures vxores: et inter alias bersabee ex qua habuit salomonē. q̄ō intelligitur factum ex dispensatōne dei de pluralitate vxoꝝ. bis aūt bellum exercuit cōtra philisteos et deuicit eos ꝛ fugauit. ¶ In ca. vj. Dauid cū magna solennitate faciebat reducere archam domini in hierusalē. Sed q̄ p̄cussus est Oza a domino eo q̄ temere retinuisset archam inclinatā a bobus recalcitrantib⁹: posuit eam in domū obededon. Sed post tres menses iterum ordinauit reduci in hierusalem. q̄ō ꝛ fecit cum plurimis victimis in via ꝛ musicis instrumentis. ꝛ dauid cū populo saltabat corā ea ꝛ pulsabat organa nudus. Quem videns michol vxor eius p̄ fenestram despexit: ꝛ cum intranti domū suam ipsa hoc ei improperaret. Rūdit ꝓtemnendo verba eius. ¶ In ca. xv. ꝛ xvj. primi paralip. habet q̄ dauid fecit leuitas ponere archam in tabernaculo q̄ō ei paranerat. et ordinauit qui deseruirēt in tabernaculo ex leuitis corā archa in offerendo sacrificia ꝛ laudando deū. vt pulsandō in diuersis generib⁹ musicorum vt tubis organis ꝛ cymbalis. vnde a dauid inuentus est primo de cantatio vsus diuinor officior in ecclesia. ¶ In ca. vij. Dauid ꝓsulente Nathan ꝓphetam de templo dño ꝓstruēdo. Respondit nathan vt faceret q̄ gratum hoc deo esset. Sed dñs locutus est nathan vt insinuaret dauid ex parte sua q̄ non ipse edificaret sibi domū. id est templū: sed filius eius. s. salomon: ꝛ ipse eēt sibi in patrem ꝛ ille in filium: ꝛ regnum eius stabiliret in eternum. Q̄ si delinqueret eum corriperet sed misericordiā ab eo nō auferret. Sup quo Dauid magnifice deo gratias egit. ¶ In ca. viij. dauid debellauit philisteos quib⁹ erat israel factus tributarius. pcussit etiam moabitas ꝛ Adadezer regem Soba. ꝛ siriam fecit tributariam ꝛ ammonitas ꝛ ydumeos. p̄dam q̄ auri: argenti ꝛ eris reseruauit. ꝓstructōne templi faciebatq̄ iusticiaz omni populo. ¶ In ca. ix. dauid audiens miphiboseth filium ionathe filij saulis supstitem. eē qui erat claudus vtroq̄ pede. fecit eum ꝓmensalem suum. ꝛ restitui fecit ei oīs possessiones Saulis. mandans sibe seruo saulis q̄ ipse cum filijs suis seruirent ipsi miphiboseth. ¶ In ca. x. Dauid audita morte naas regis ammonitaꝝ amici sui: misit oratores ad ꝓsulandū annon filiuz eius super morte. Qui ānon dehonestauit illos oratores radens eis mediā barbam ꝛ precidens vestes vsq̄ ad nates. Consilio ductus ad hoc alior dicentiū q̄ non ad ꝓsolandū missi fuerant: ſ ad explorandum. Q̄ō audiens dauid ꝓgregato exercitu misit ioab ꝓtra ammonitas in plium. ¶ In capitlo. xj. de adulterio ꝑpetrato a dauid cum Bersabee vxore vrie ꝛ cōceptu eius. Q̄ō dauid volens occultare: misit ꝑ Uria fideliter cum ioab pugnante ꝓtra ammouitas. ꝛ cum nō posset ei suadere vt ad domū iret ꝛ vxorem cognosceret: misit ꝑ eum epl̄as ad ioab vt poneret dictū Uriam in prelio in loco piculoso vt occideret̄: q̄ō ꝛ factū est. Et illo interfecto. s. vria dauid berſabee duxit vxorez q̄ pepit ei filiū. ¶ In ca. xij. nathā ꝓpha missus a dño redarguit dauid de adulterio ꝛ morte vrie loquēs sb̄ ꝓpabola diuit⁹ q̄ occiderat ouē pauperis vt pararet hospiti ꝓuiuiū. Quo ꝓfitēte hūiliter pctm̄: dixit. dñs trāstulit pctm̄ tuū. Unde ꝓpter hoc suscitaret ei malū de domo sua. Et hoc fuit psecutio absalonis ꝛ ꝓiuratio ꝓtra eū. Dauid āt orante et ieiunāte ꝑ puulo nato ꝛ infirmato vt sanaret̄: audita morte surrexit ad comedendū. Exinde nat⁹ est salomō ei ex bersabee. p⁹ q̄ dauid accessit cū exercitu ad capiendā rabath ciuitatē ꝓncipalē āmonitaꝝ occisis plurimis. ¶ In ca. xiij. āmon prīogenit⁹ dauid philocapt⁹ ꝛ infirmat⁹ ex amore ad thamar sororem suā. ex pte p̄is visitat⁹ ab ea: vi oppressit eā. ꝓpter q̄ō absalō simulata iniuria post biennīū faciēdo tondē greges suos inuitauit oēs

fratres suos ad conuiuiū & in ipso occidi fecit āmon
ꝯseruis suis: & fugit ad regem iessur. In capit.
xiij. ioab misit mulierē viduā thecuitē ad dauid
vt simularet se hre cām talem. s. q vn⁹ filioꝝ suo-
rum occisus fuerat ab altero. ꝓpter qđ querebaꝫ
ad mortē petēs miscōiam ab eo ne occideretur. et
causam reduxit ad Absalon vt illi parceret. Qđ
intelligēs dauid ꝓcessisse hoc a ioab reuocare eū
iussit ab exilio. Sed reuersus in hierusalē cū nō p
mitteret dauid vt videret faciem eius: fecit veni-
re absalon ad se ioab p ꝯbustionem segetum agri
eius & posuit eum mediatorem ad recōciliandū
dauid patrē vt possit eū videre. qđ & obtinuit.

In ca. xv. absalon adulatōnibus varijs traxit
ad se beniuolentiā isrl. Et facta ꝯiuratōne ꝑ pfez
dixit ei q ibat in ebron ad explendū quoddā vo-
tū suū. & ꝯgregata secū maxia multitudine israel
& achitophel fact⁹ē rex in ebron. Quo audito da
uid cū suis fugit de irlm. & sacerdotes q eū seque-
bant cū archa dñi. remisit iu ciuitatē irlm. similit
cusi amicū suū ut destrueret cōsiliū achitophel.

In ca. xvj. absalō ingressus irlm de ꝯsilio achi
tophel: ingressus ē cora ꝓlo ad ꝯcubinas patris
Dauid aūt fugiente p montes cū suis: occurrit ei
siba ser⁹ saulis cū iumentis oneratis ꝯmestibilib⁹
ad reficiendū offerēs: q falso accusauit miphibo-
seth q noluisset occurrere ei. ꝓpter qđ dauid oīa
bona ei⁹ dedit sibe. Occurrit etiā ei semei maledi
cens dauid & ꝯtra cū lapidē iaciens. Et cum aby
sai voluisset ire ad occidendū eū: nō pmisit dauid
patienter ferēs iniuriā vt dñm placaret. In ca.
xvij. absalon querēs ꝯsiliū quid eēt agendum di
misso ꝯsilio achitophel de ducēdo exercitu cōtra
pfem vt caperēt eū: secut⁹ē ꝯsiliū cusi qđ fuit ī cō
tractariū sub specie q melio⁹ possent cape eū p⁹ ali
qđ tps. Et vtrūq ꝯsiliū p sacerdotes abyathar &
zadoch fuit intimatū p filios eoꝝ. Achitophel au
tem se suspēdit. Berzellai galaadites & q̄daz alij
refecerūt dauid & suos fessos. In ca. xviij. Or-
dinato ꝑlio dauid diuisit exercitū suū in tres par
tes. & cū vellet cū eis ire in ꝑlium nō pmiserūt. ꝑ-
cepitq; dauid vt absalon reseruarēt. Sz deuicto
exercitu absalonis cū ipse fugeret mule insidens
remāsit suspēsus p capillos ī ramis quercus. Qđ
cū quidā nūciasset ioab: ipse tres lanceas in eum
iaciēs occidit. Cū aūt cusi iuisset ad nūciandū da
uid amarissime lugebat mortez absalonis. In
ca. xix. cū dauid lugeret filium: ioab ingressus ad
eū rephendit. admonēs vt ꝓcuraret reductionez
ꝓpli ad se: al's null⁹ remaneret cū eo. Qđ fecit per
abyathar & zadoch q̄ ad tribum iuda. ꝓmittēs
amase q fuerat princeps exercit⁹ absalonis q face
ret eū principē suū p ioab & ꝫ vt reduceret israel
ad sui obiam: ꝫ & semei occurrēti sibi & petēti veni
am de iniuria illata pepcit. Et miphiboseth veni-
enti ad eū & se excusanti q nō potuerat ire cū eo:
statuit vt possessiones suas diuideret cū siba pro
medietate. In reductōne aūt dauid regis & reco-
gnitōne dominij ei⁹ ꝓtendebāt adinuicē trib⁹ iu-
da: & alie trib⁹ isrl. In ca. xx. Quodaz pessimo
viro noīe siba ꝓsonante buccina & dicēte. Nō est
nobis pars in domo dauid: scisma fecit & separa-
tos est israel a iuda. Sed ioab & abysai cum exer
citibus ꝓsequentes siba discurrentem p ciuitates
ad sequendū eum: demū obsederunt eū in abela
ciuitate. Liues aūt abscindentes caput sibe: mise
runt p muros ipsi ioab. Qui dimisit obsidionem
prius tamē in via ꝓditorie interfecerat Amasa q̄
debebat institui princeps exercitus p ioab. In
ca. xxj. Orta fame in israel p trienniū durante da
uid ꝯsulenti super hoc dominiuz: reuelauit hanc
euenisse ꝓpter occisionem factam a saule de Ga-
baonitis ꝯtra iuramentū eis ꝑstitum a iosue. Et
ꝓpter hoc ad requisitōnem gabaonitaꝝ Dauid
dedit in manus eoꝝ duos filios saulis & ꝯcubinā
& quinq; filios filie saulis. qui eos crucifixerunt.
Quo facto repropiciatus est domin⁹ israel. Mi-
phiboseth aūt pepcit dauid ꝓpter iuramentū ꝑ-
stitum patri eius ionathe. Exinde narrat de tri-
bus bellis gestis ꝯtra philisteos quosdam gigā-
tes. & de quarto iu quo cum vnus ꝓcussisset Da-
uid: abysai defendit eum. & amplius nō pmiserūt
Dauid accedere ad bellum ne occideret. In c.
xxij. Canticum habeť qđ fecit dauid cū fuit libe-
ratus de manu saulis. qđ est ps̄. xviij. s. Diligam
te domine fortitudo. In cap. xxij. De triginta sep-
tem fortissimis viris in bello qui erant cum da-
uid: et p ceteris tres fuerūt qui desideranti dauid
aquā ō cisterna bethleē vbi erāt philistei: p medi
um hostiū transeūtes hauserūt aquā de cisterna
illa: afferentes eā dauid: q̄ noluit bibere. Faci
ente dauid numerare populum subditum p ioab
ex supbia in ca. xxiij. & vltimo. ꝓpter peccatum
istud missus est a dño angelus ad vandū sibi op-
tionem eligendi vnū ex tribus. aut famem ī isra-
hel septem annis: aut trib⁹ mensibus ꝓsecutionez
& fugam ab hostibus: aut triduo pestem in popu
lo. Qui elegit vltimū vnde infra triduū mortui
sunt ex peste. lxx. milia. Et cū vidisset Dauid an-
gelum extendentē manū ad ꝓcutiendū hierusalē
rogauit dauid vt magis ꝓcuteret familiā suam &
se q̄ peccauerat. Placatusq; dñs: ꝓhibuit ange-
lo ꝓcussuram. Et dauid ex mandato dei per Na-
than empto ꝑdio a reuna iebuseo in area vbi vi-
derat angelū: edificauit altare dño: vbi postea fa
ctū est templū. In ca. xxij. & p sequētia ca. vsq;
ad. xxix. & vltimū capl'm. i. Palip. agit q̄ dauid di
xit filio suo salomoni puulo quō disposuerat ipse
templū dño edificare: ꝫ dñs ꝓhibuit: q̄ multuz
sanguinē in bellis fuderat sed fili⁹ ei⁹. s. salomon ī
pace regnans edificaret ei templū: ꝓpter qđ ꝓ-
parauerat ei impensas in auro argēto & ere & fer-
ro nimis. admonens eū ad executōnem ei⁹: et de
dispositōne edificij ei⁹. Ordinauitq; cantores in
templo & pulsantes in organis & alijs musicis in-
strumētis sub asaph eman & yditū. diuidēs sacer
dotes a leuitis in. xxiiij. familias. e quibus vn⁹ q̄
erat prim⁹ in familia illa sorte eligebať ad mīstrā-
dū ī tēplo cū suis coadiutorib⁹ p ebdomadā suā.
Confortauit insup barones & principes tribuū vt
adiuuarēt salomonē in ope tēpli. & ordīauit de of
ficijs eoꝝ ī qb⁹ deficerēt salomō. Capi. ij.

De regno salomonis in quo inchoat tercius liber Regū. Et in primo ca. dicit q cū dauid ꝓpter senectutē nō posset calefieri vestibus: quesita est ei puella pulcerrima abysag sunamitis ẋgo q̄ dormiens cum rege calefaceret eū: qui tū nō cognouit eam. Et cum adonias filius dauid fecisset sibi curr⁹ z equites querens sibi accipe regnū. habēs secum ioab principē exercitus z abyathar sacerdotem: factoq; ꝓuiuio magno oīs fratres suos inuitauit excepto salomone. Qđ audiens Bersabee mater salomonis: fm ꝓsilium Nathan ꝓphete intrauit ad dauid: insinuās quō adonias accepisset sibi regnū eo ignorante. Dauid aūt iurauit ei q Salomon regnaret post eū. vnde mandauit seruis suis: q imponerent salomonē sup mulam suam. z sadoch z nathan inungerent eum regem. Qđ z factus est acclamante oī pl̄o. Viuat rex salomon. Adonias hoc audiens timens salomonem fugit ad templū: sed data sibi securitate ipse etiā accessit z adorauit salomonē vt regem. In ca. ij. habet q đ ad extrema vite deduct⁹ exortatus est salomonē ad obseruantiā legis z rememorauit ei mala que fecerat ioab et iniurias semei et beneficia berzellai. Ipsoq; mortuo adonias rogauit bersabee vt intercederet apud filiū suuz salomonem vt daret sibi abysag in vxorez. Qđ cū fecisset non exauduit eam. sed fecit illū occidere. et similiter ioab. Abyathar exilio tradidit. semei sub penam mortis p̄cepit ne egrederet hierusalē Et cuz post annos egressus fuisset ad recuperandos seruos fugientes. occisus est ab eo. In ca. iij. Ducta filia regis egypti in vxorem z in. xj. anno etatis sue fm hebreos habuit filiū ex ea. z ascēdit in gabaon vbi erat tabernaculū z altare eneū moysi. Sed non archa dei: immolatisq; ibi mille hostijs. dīs apparens ei in somnis: dixit ei vt peteret qđ vellet ab eo. Qui postulauit sapiam ad regendum populū suū. Dixitq; ei dīs q quia nō petierat diuicias gloriā vel mortem inimicoꝝ vl̄ longam vitam: sed sapiaz: exauditus erat. Et nichilominus daret sibi diuicias z gloriam sup omnes: si tamen legem seruaret. Primūq; iudicium in quo ostensa est sapia eius fuit de duab⁹ meretricibus habentib⁹ filios. quorꝝ vno a matre nocte oppresso: ꝓtendebant de supstite cui⁹ esset. Et data sententia p salomonem q diuideret i duas partes: rogauit mater vera q totus viuus daret potius alteri mulieri: z ex hoc iudicauit salomon esse illam veram matrem: sibiq; dari iussit. In ca. iiij. ponunt principes eius z gloria sua. Nam xij. p̄fectos habebat qui puidebant ei de annona singuli p singulos menses Describit latitudo dominij eius. Cibus q̄q; curie eius. vicz p singlos dies. xxx. chori simile. z. lx. chori farine: decem boues pingues. z. xx. pascuales. et centū arietes. excepta venatōne ceruoꝝ capreaꝝ z altiliū auium. Et habebat. xl. milia equoꝝ curriliū z decē milia equestrum. Precedebat q̄q; sapientia salomonis sapientiā omniū orientaliū z egyptioꝝ. z erat sapientior cunctis hominibus. Et disputauit de lignis a cedro libani vsq; ad ysopum. Et disseruit de iumentis volucrib⁹ reptilibus z piscib⁹: z locutus est tria milia pabulas z. v. milia carmina. habebatq; pacem in circuitu z oīs ꝓfluebant vndiq; ad audiendū sapiam eius. In cap. v. Salomon misit hyram ad regem Tyri et sydonis vt p suos faceret sibi ischadere ligna cedrina z abiegna de monte libani: vt de eis posset edificare domuz domini. qđ z factum est. Cepitq; edificare Salomon templū domini anno. iij. regni sui q̄ fuit. ccc clxx. egressionis israel de egypto. A natiuitate abrahe nongentesimusoctuagesimusquartus. ab initio ẋo seculi bis millesimus nongentesim⁹ tricesimustercius: z hoc fm ꝓputationē hebreorum z quorundā ex nostris. Nam fm ꝓputatōnez bede quam ꝓmuniter tenet ecclesia. excedit numer⁹ p̄fatum in mille. z. xxxvj. pficitq; opus templi in vij. annis cum dimidio: post qđ edificauit domū suam in. xiij. annis z domuz saltus. z de huiusmodi edificijs agit in ca. vj. z. vij. Cuius templi constructōnis breuis summa est fm Clin. hysto. li. iij Templū hoc fuit edificatū in hierusalem in monte Moria vbi abraham voluit filium immolare. z iacob vidit in somnis scalam de celo ad terram z in area ornam vbi dauid vidit angelū cessantē a pcussione pli gladio pestis. Fuit aūt edificatū de marmore candido qđ parium dicit z fenestre obliquate erant in parietib⁹ templi. i. abextra stricte z intus latificate que solēt dici balestriere. Et longitudo eius fuit lx cubitoꝝ: latitudo. xx. altitudo. cxx. Et cum hac. dispositōne. q a pauimento iuxta terram vsq; ad primū tabulatū erat altitudo: xxx. cubitorum. z a primo tabulato seu solario vsq; ad scōm erat altitudo. xxx. cubitorum z ab isto scōo solario vsq; terciū qđ erat tectuz templi erat altitudo sexaginta cubitorum. Habebat ergo duo solaria inter pauimentū z tectum z in quolibet solario z in tecto erat abextra in circuitu deambulatoriū. istud deambulatoriū dicit in euāgelio pinnaculū sup qđ xp̄c a dyabolo tēptatus fuit posit⁹. z tendebat vltra p. v. cubitos: Et erāt ibi cācelli añ: ne inde caderēt ābulātes. pars aūt infima seu pria māsio abintra erat tota coopta tabulis cedrinis vl̄ abiegenis. qb⁹ desup erāt affixe lamie auree cū clauis aureis etiā pauimentū. Et diuidebat i duas ptes. s. in sctā. ad quē locū primo erat ingressus i tēplū expte orient. xl. cubitoꝝ longitudis: z sctās sctōꝝ. xx. Eratq; in medio int sctā z sctās sctōꝝ paries fact⁹ tabulis cedrinis. z postea lamis aureis cooptus. alt⁹. xx. cubitis: añ quē velū apensum tenue pulcerrime intextū qđ scissum ē a sūmo vsq; deorsum tpe passionis. Intra sctās sctōꝝ erat archa dīi facta a moyse in medio int duo cherubin de oliuis sculpta z coopta auro q̄ recti erāt. z duas alas eoꝝ extendebant sup̄ ꝓpiciatoriū. qđ ꝓpiciatoriuz erat tanq; coopculū capse erectū sup eā cū est apta. sic se habent tabule altarū picte. duas alas extēdebant ita q ala vni⁹ cherub tangebat alā alteri⁹. et alia extremitate alaꝝ tangebāt parietē tēpli. z erāt lō

gitudinis.x:cubitoꝝ quilibet eoꝝ. In archa erāt tabule decalogi. Soluꝫ semel intrabat summꝰ sacerdos i āno i sctā sanctoꝝ i festo ppciatōis cum magna solēnitate ⁊ in vestibꝰ ornatissimis. vt ptꝫ ē. In sctā aūt circa velū intrabant sepe soli sacerdotes i certis sacrificijs ad accendēdas lucernas ⁊ ibi ex pte meridionali erat candelabꝝ aureū qđ fecerat moyses cū. vij. lucernis. ⁊ ex pte aq̄lonari mensa ppositōis panū aurea. In medio āt erat altare aureū factū a moyse: ꝑ addidit salomon. x. alia candelabra aurea eiusdē scemat. ꝑ maioꝝ q̄n titatis. v. ad dexterā: ⁊. v. ad sinistrā. Et sil'. x. mēsas aureas maiores alia. Et in medio hoꝝ altare thimiamat. factū de lapidibꝰ cooptum tabulis cedrinis ⁊ postea aureis: sup q̄ dabāt incensuꝫ thimiamatis. Et forte altare ꝓuū factū a moyse aureū erat i sanctasctōꝝ. q: ibi erat thuribulū aureū ſm aplm ad hebre. In parietibꝰ vo tēpli abintra erāt sculpture pulcerrime cherubin: ⁊ palmaruꝫ ⁊ alioꝝ pulcerrime. Sup tectū tēpli erat ꝑ gyꝝ nerua aurea i magnitudine hois vt videret alonge q̄si silua aurea. ⁊ i labio exteriori ꝑ circuitū erant vites aurce cū vuis ⁊ pāpinis aureis. ⁊ i illa summitate iuxta tectū cū ꝓsummaret templuꝫ posit fuit ille lapis reꝓbatꝰ ab edificantibꝰ. q̄ ꝓiungebat i angulis duos pietes: Quo aūt essent disposite ille due māsiones seu solaria q̄ erāt sup̄ ꝑmaꝫ descriptā mō: vel quid ibi ꝓtineret nō legit. ascēdebāt aūt ad dicta loca ꝑ scalas factas int pietes templi ad modū testudinis limache. Porte autē templi q̄ erāt de lignis abiegnis lamis aureis cooptе ⁊ sculpe cū cherub ⁊ palmis erāt ad orientē.

In facie templi erat porticus: q̄ i euāgelio dicitur vestibulū tēpli hūs colūnas ereas. inter quas erāt due mirabiliores ceteris i medio pulcerrie sculpture. vna dicebāt Jachim a dextris: et q̄ a sinistris booz. Erat aūt hec porticꝰ. xx. cubitoꝝ lōgitudinis. iuxta mēsuraꝫ latitudinis tēpli. x. latitudinis aū faciē tēpli. In ꝫ vestibulū seu porticum ascendebāt. ab atrio sacerdotū. xij. gradibus: ſm alios. vij. Post vestibulū edificauit salomō. xxx. domūculas quas q̄ sui copulatōne totū tēpli spaciū extrinsecus ambiebant. haꝝ singule hēbant. v. cubitos longitudis. ⁊. v. latitudinis. ⁊ i altitudine. xv. Ingressusq̄ eaꝝ ita disꝓsuit vt ex vna ingrederet ad alterā aliq̄ spacio interpositо. ⁊ supra eas edificate sunt alie: mēsura ⁊ nūero eq̄les: ita vt latera tēpli tria ꝑ circuitū tegerent domunculis illis vsq̄ ad ꝑmū tabulatū exteri reliqua ps tēpli supior videri poterat libere. Hec aūt domus fuerūt cubilia ⁊ cenacula ebdomadarioꝝ et gazopgilacia vasoꝝ ⁊ vestiū sacerdotaliū. Erāt aūt plura atria circa templū. ꝑmū erat atriū sacerdotium. ⁊ deꝫ ꝓio fit mentio in li. regū. Erat igit istud atriū platea ⁊ grādis ex oi pte circa tēplū diffusa ꝑ q̄drū. q̄ ꝑ foribus templi ad orientē plurimū extendebāt. q: ibi erat altare eneū vbi a sacerdotibus imolabant. i. incendebant aialia in sacrificiū. hoc altare erat longitudis. xx. cubitoꝝ ⁊ totidē latitudinis vñ ⁊ q̄drum. altitudis decez Eratq̄ vacuū desuꝑ craticulatū vñ infra descendebāt cinere q̄ euacuabant ꝑ ostiū qđ infra erat Et mare eneū ⁊ luteres. Circa vo laka tēpli duo. scz ad aquilonē ⁊ meridiē. nō erat ita lata illa platea ex pte occidētis ꝫ adhuc strictior. huiꝰ platee ex oi pte pauimentū vario marmore stratū ⁊ varijs imaginibꝰ figuratū. ꝫ aūt atriū cingebat murus breuis altitudinis triuꝫ cubitoꝝ. cooptus tabulis cedrinis ꝑ gyrū. vt ceteros a mīstris ab ingressu huiꝰ atrij ꝓhiberet. ⁊ ad hūc parietē appodiabāt se psallētes. ⁊ ꝓuersi ad ꝓplm sup hūc inclinati loq̄bant. hinc ambitꝰ muri ꝓpio noie vocabant gyon. Vnū solū introitū hēbat ad orientem ꝓ portā templi hūs apturā xxv. cubitoꝝ. Vsq̄ ad hūc introitū ascendebāt viri ⁊ mlieres deferētes oblātōnes suas. ad mīstros sibi occurrētes ⁊ ascendebāt ꝑ xiij gradꝰ intra istud atrium erat vt dictū ē. nō solū altare eneū longe maiꝰ quātitatis q̄ꝫ illō qđ moyses fecerat qđ quidez in aliq̄ pte atrij seruatū fuit. Erat ⁊ mare eneum ad modū caldarie. x. cubitoꝝ a labio vsq̄ ad aliū labiū ecōtra. rotūdum erat et ambitꝰ. xxx. cubitorum erat. Et posuit illud ad dextrā ptē tēpli sup xij. leūculos eneos. ⁊ ibi sacerdotes manus ⁊ pedes lauabāt mīstraturi. fecit etiā. x. luteres eneas i. conchas. v. ad dexterā ⁊. v. ad sinistrā vbi lauabant carnes aialiū q̄ ꝓburebant sup altare eneū ꝑtis exteriora aialiū lauabant in ꝓbatica piscina q̄ erat i irlm. Erat exinde ꝫb isto aliud atriū longe maiꝰ ex oi pte. qđ circuibat ex oi pte tēplū ꝓtinēs in se ꝑmū. ⁊ murꝰ ambiēs ipm erat in altitudine. xxv. cubitoꝝ. ⁊ ex pte occidētali templi nullā hēbat portā sed clausus erat totꝰ. Ex parte vo meridionali hēbat q̄tuoꝝ portas. ⁊ sil' ex parte aq̄lonari. ex pte aūt orietali. s. añ faciez templi erat i medio porta q̄ dicebāt spēosa. i angulis āt huiꝰ ptis due porte pue. ⁊ ex tribꝰ his ptibꝰ. s. aq̄lonis: meridiei ⁊ orietis: erant porticꝰ. vbi manebant hoies tpe pluuiarū. Nam aere sereno manebant sub diuo ad orandū. Solū aūt mūdis viris licebat manere in ꝫ atrio. Hoc atriū laycoꝝ i eua ge. dꝫ tēplū in q̄ xp̄c ꝓdicabat sepe. et ex pte orientali huiꝰ atrij manebāt nūmularij ⁊ vendētes aialia offerēda q̄s xp̄c dꝫ eiecisse de tēplo. i. ꝺ ꝫ atrio Erāt āt i porticibꝰ ⁊ circa portas hꝰ atrij diuise capse ꝓ oblatōibꝰ. Una dicebāt musach. vbi recipiebant oblatōes regū ⁊ alioꝝ etiā ꝑ festiuitatibꝰ Alia dicebāt corban vbi mittebant oblatōes sacerdotū ⁊ votiua. De q̄ dixerat de. xxx. argenteis nō lz eos mittē i corbana. Tercia q̄ dicebāt ꝓpiegazophilaciū. vbi mittebant oblatōes pauperuꝫ ⁊ q̄tidiane vl' ad vsus pauperū. In laterib' āt hꝰ atrij. s. australi ⁊ meridionali i pōticibꝰ erāt pastoforia. i. loca apta i q̄bꝰ ꝓmedebant a laicis mōis q̄ eis ꝓtigebāt de sacrificijs aialiū. In porticibꝰ etiam illis erāt tria gña sediliū. ꝓia dicebant cathedre. vbi sedebāt doctores i gimnasio. Scōa dicebant synedre. vbi auditores i ꝓsistorio. Tercia exedre. vbi assessores cū iudice ad aliq̄d tractādū secrete. ſm Ysiō. Sub ꝫ atrio erat aliꝰ seu tercium atriū i decliuiori pte mōtis. qđ etiaꝫ erat maiꝰ circuitꝰ: q̄ꝫ ꝓtinēt scōm. ꝑ nō erat tāte venustatis. ⁊

erat eiusdē ꝓpositōnis cū scō:ꝫ nō tanti ornat⁹. Ibi orabant et manebāt mulieres mūde tūn. Sō hoc erat t quartū atriū:cui⁹ murus ꝑ circuitū ab extra erat in radice collis huius. Et ascendebat cccc.cubitis vsqz ad verticē tūn collis vbi templū erat sitū. Et ita hic murus nō phibebat aspectuz templi nec eoꝝ.qui ministrabāt in atrio interiori hic orabant immūdi viri t mulieres t gentiles q̄ veniebāt ad adorandū in templo. Primū atriuz ponit in.iij.Regū.ca.vj.t.vij. Scōm ponit Josephus. Alia duo ponit Elin.in speculo histo. vt dictum est. Fecit q̄z fieri Salomon multa vasa in vsum templi.aliqua aurea:aliqua argentea:aliq̄ enea vel de auricalco. Dicit etiam in.iij.regū.vj. ca.q̄ in ꝙstructōne ipsius templi malleus t securis vel aliud ferramentū non sunt audita:ita prius oīa poliebant. Erant quoq; in tēplo multe sculpture cherub:t palmaꝝ ī pietib⁹ t in colūnis ereis t diuersis locis q̄ causa breuitatis omisse sūt.

¶De domo aūt quam sibi fecit t vxoꝝ filie pharaonis:t de domo saltus vbi tenebant in inferiori pte erant aromata t pigmenta ad vsus templi in pte superioꝝ seu solario erant arma nō solū ad pugnandū:sed etiam ad ostentatōez t ornatum. Nam t ibi habebant.cc.scuta aurea t.ccc. pelte auree vt rotelle.has portabant domicelli Salomonis aū eum equitando cū egrederet de domo in curru suo. Et circa hanc domū saltus in circuitu erat pulcerrimū viridarium. ¶Consummato aūt templo fecit deferri ꝑ leuitas archam dñi ī sācta sanctoꝝ vniuerso ꝓplo ꝙgregato cum maxima solennitate t innumeris victimis.faciens dedicationē templi septem dieb⁹ t impleuit nubes templum t ignis descendit de celo ad ꝙburendū holocausta q̄ nutriebat sacerdos:mane t sero imponens ligna.hic ignis extinct⁹ est. qū iason amisit summū sacerdotū: vt dicit .j.q.j. Sicut. Significabat templū istud ecclesiā sanctā ꝑ xp̄m regem pacificū edificatam:vt exponit rabanus ꝑ singula sup li.Regū. Salomon aūt orauit dñm vt exaudiret orantes in templo vel xp̄us templū si lōge essent,ꝑ diuersis necessitatib⁹ vl̄ bellox seu inimicoꝝ eos ꝓsequentiū vel pestis vel famis vl̄ sicitatis vel aliaꝝ tribulationū.si tū reuersi ad penitentiā recognoscerēt peccatū suuz: vt patet.iij. Regū.viij. Et in capitulo.ix.habet.q̄ dominus apparuit in somnis salomoni dicens se exauditū: si tū ambularet ipse t ꝓp̄s in p̄ceptis suis. Alioqn si declinarent ad deos alienos:exterminaret eos t templū nomini suo factū abiceret. Deditq; salomon hyram regi tyri,qui ꝑ suos multū laborauerat,ꝑ edificijs salomonis.xx.oꝛpida in terra galylee,ꝑ remuneratōne: oīs aūt gentes chanane oꝝ fecit sibi tributarias. De filijs israel neminem voluit seruire sibi:sed ꝓstituit eos milites ministros t duces suos. Adisit q̄z classem cum seruis hyraz regis tyri in ophir inde asportans multū aurum ¶In ca.x.dicit q̄ regina saba audita fama salomonis venit a finib⁹ terre audire sapiam eius. et de oīnibus q̄ interrogauit ei satisfecit. Videns ordinem domus t familie t audiens sapientiā:mul tum laudauit euz. Dederūtq; alter alteri magna munera. Fecit q̄z salomon thronū eburneum ad quem sex gradib⁹ ascendebat. Ponit etiaz quantitas redditū eius t magnificentia equitat⁹ei⁹. Oīnesq; vndiq; terraꝝ desiderabant videre faciem eius. ¶In ca.xj.scribit de lasciuia ei⁹ t punitione. Nam duxit vxores plurimas alienigenas ꝓtra mandatū dei.habuitq; septingentas vxoꝛes t ꝙcubinas trecentas quibus ardentissimo amore inhesit ita vt coleret deos eaꝝ ad ꝙplacendum eis: ꝓpter q̄ō iratus deus:suscitauit circa finē vite eius diuersa bella a finitimis. Jeroboam quoq; quē p̄fecerat sup tribū ioseph occurrens abbias ꝓpheta scisso pallio suo nouo in.xij.partes dedit sibi.x.dicēs dñm sibi dedisse r̄gnū.x.tribuū isrl̄ tribū iuda stirpi Dauid reseruasse. Qō audiens salomon quesiuit occidere eum:sed ille fugit ī egiptum. De salomone est varia opinio vtrū sit saluus.aliqui eū dicūt q̄ non:alij vt hiero.ambro. t crisost.q̄ sic:quia penitentiam egit de suis lasciuijs t peccatis aū mortē. vñ t hebrei libruz ei⁹ ecclesiasten intitulant de pnīa salomonis.

¶Capitulum.iij.

IN.xy.ca.habetur q̄ mortuo salomone q̄ regnauerat.xl. annis.t ex hoc apparet falsum esse qō dicit Josephus in li.antiquitatū. vicz q̄ regnauit.lxxx.annis t vixit.xciij.cum in li.Reg.iij.t in li.paliꝑ.iij. dicat q̄ regnauit.xl.annis.cū filius eius roboaz sumpsisset regnū:ꝓp̄s israel ad eum ꝙgregat⁹ rogauit vt minueret iugū patris.i.collectas q̄ post triduū spreto ꝓsilio senioꝝ qui fuerant cuz patre vt.s.benigne rñderet ꝓp̄o secutus ꝓsiliuz iuuenū in responsione fienda dure respondit. dicens magis aggrauaturū ꝓp̄m t ꝓpt̄ b̄ secutū ē scisma in isrl̄ t.x.trib⁹ q̄ postea appellate sūt isrl̄ fecerūt sibi regem ieroboā.trib⁹ iuda cū beniamin remānsit cum roboā.t cū paret se roboā cū exercitu suo bellare ꝛ isrl̄ dñs,phibuit ꝑ ꝓpham: Jeroboā āt regnās sup isrl̄ timēs ne ꝓp̄s isrl̄ vadēs ī irlm ad tēplum fm mādatū legi.recedēt a dñio ei⁹ et reūtere ad roboā fecit duos vitulos aureos. vnū ī dan aliū ī bersabee finib⁹ isrl̄ collocās. p̄cepit vt illos adorarēt ī deos. ¶In ca.xiij. veit qdā ꝓpha ꝺ iuda ī samariā:a deo missus q̄ cū reprehendēt regē ieroboam stantē ī altari ad imolādū ydolis p̄nūciās regē nascturū ex iuda noīe iosiā.q̄ ꝙbureret ossa sacerdotū ydolatrātiū sup illō altare.cū rex extēdisset manū innuens vt caperet ꝓpha ille: arefacta ē man⁹ ei⁹. t orāte ꝑ eo sanata ē man⁹. Et q̄ ꝓpha ille comedit ī illo loco ꝛ mādatū dñi sibi sup b̄ factū.iuxtat⁹ tū ab alio ꝓpha falso,ꝓphante ex parte dñi vt comedēt secū:ī via ꝑgens suffocat⁹ ē a leone ꝓpter inobiam p̄dictā. ¶In ca.xiij. Infirmato filio ieroboā. vxoꝛ ei⁹ t mr̄ pueri ī habitu simulato accessit ad abyam ꝓpham p̄ senectute nō videntē:ꝫ in spū cognuit eā manifestās q̄ eēt. t indicans ei mortē pueri:ac reprehendēs virū ei⁹ de idolatria. Roboā āt fili⁹ salomonis regnuit sup iudaz xvij.ānis t ydolatrauit cū ꝓp̄o suo,ꝓpter qō rex

egypti venit hierusalem ⁊ ꝑdatus est oēs the-
sauros templi ⁊ regie domus. Gz et bellū habu-
it semp cū ieroboam. In ca.xv.mortuo roboā
regnauit super iudam filius eius abya tribus an
nis.fecitq; malum in ꝓspectu domini cum popu-
lo suo. Mouit ꝓtra eum bellum ieroboam rex is-
rael habens in exercitu suo octoginta milia bella
torum ⁊ abyas.xl.milia. Et cum exercitus Jero
boam ex parte ante ⁊ post exinsidijs bellarent cō
tra abyam:ipso abya se domino ꝓmendante ⁊ fi-
duciam habente.exterruit dominus exercitum ie
roboam ⁊ cesa sunt.l.milia ex eis: vt habeť.ij. pa
ralip.xiij. Mortuo abyo regnauit filius eius asa
xlj.annis sup iudam qui abstulit effeminatos de
terra ⁊ ydola.⁊ matrē suam Maacha deposuit de
imperio vt nō eēt princeps in sacris ꝓapi. Mor
tuo autem ieroboam qui regnauit.xxij.annis su-
per israel.regnauit filius eius nadab duobus an
nis.quem interficiens baasa cuz oīi ꝓgenie sua
regnauit sup israel.xxiiij.annis. Asa autem re
gnante ⁊ bene �some legez domini se habente. egres
sus est ꝓtra eum zara ethyops cum exercitu suo.
decies centena milia ⁊ curribus trecētis. Jpō au-
tem Asa cuz exercitu suo obuians ei oīm inuoca
uit.qui exterruit ethyopes ⁊ versi sunt in fugam
vt habeť.ij.ꝓlipo.xiij.Azarias autem ꝓpheta
reuertenti a prelio cum victoria ase occurrit con-
fortans eum.,pphetans de tempe circa finē mun
di: vt habeť.ij.palip.xv.Anno autem.xxxvj.re-
gni asa baasa rex israel ascendit in moam ⁊ murs
querebat circūdare rama.vt ꝛncluderet iudaz ita
vt nullus posset illuc ingredi vel exire. ꝓpter qō
Asa territus:accepta magna quantitate auri ⁊ ar
genti de thesauris templi benadab regez syrie vo-
cauit in adiutorium suum ꝓtra baasa. Quo veni
ente ⁊ inuadente ciuitates israel.Baasa fuit com
pulsus omittere edificium inchoatum vt regi sy-
rie resisteret:⁊ interim de materia ibi ꝑparata edi
ficauit sibi Gabaa.maspha⁊ vt habetur.iij.Reg.
xiij. Ad quod additur.ij.ꝑlip.xvj.q; anani pro-
pheta ex pte domini reꝓhendit eum.q; habuisset
magis fiduciam in homine q̄z in domino. Asa au
tem iratus ex hoc posuit ,pphetam in neruū:infir
matusq; Asa dolore pedum vehementissimo per
annum ⁊ vltra;non quesiuit dominū in infirmita
te:sed magis ꝓsisus est in arte medicorū.mortuo
autem eo ⁊ cuz magna pompa sepulto: regnauit
iosaphat sup iudam filius eius. Mortuo autē
Baasa vt habetur.iij.Reguz.vj.regnauit filius
eius Hela in israel duobus annis. Quem temu-
lentum effectum occidit zamri dux partis exerci-
tus eius:⁊ omnē domum eius deleuit:hic autem
regnauit.vij.diebus. Cunq; euz obsideret ī ther-
sa Amri dux exercitus israel:ipse zamri cernens
expugnatōnem ꝛbis succendit se cū palatio suo
diuisusq; est populus israel in duas partes quaꝝ
vna sequebatur Thebin vt faceret eum regē alia
predictum Amri. Sed prevaluit pars que seque
batur Amri ⁊ factus est rex israhel: qui regnauit
xij.annis. Eoq; prauo mortuo regnauit filiꝰ eius
Achab anno.xxxviij.Regum.regis asa:⁊ regna
uit.xxij.annis.Uxor autem eius fuit iezabel filia
regis Sidoniorum pessima mulier dedita ydola
trie baal cum viro achab. Josaphat autez rex iu-
da.iij.anno regni sui misit sacerdotes ⁊ leuitas ꝑ
regnum iuda ad docendū populū legem domini
Omnesq; gentes in circuitu timebant eum ⁊ phi
listim ⁊ arabes.habebatq; in exercitibus suis vn
decim centena milia ⁊.lx.milia. Jn capit.xvij.
vsq; ad.xxiij.habetur de helya de quo nihil ī pa
ralipo.precedente helya tesbite q; non plueret is-
rael de mandato domini absconditus est in torrē
te charith.vbi corvus deferebat ei panē ⁊ carnes
mane ⁊ sero. Et deficiente aqua torrentis missus
est in sareptam sidoniorum ad mulierem viduaz
que pauit eum tempe famis.nec defecit ei pugil-
lus farine ⁊ parum olei:sed suffecit sibi ⁊ filioꝝ he
lye.quia primo pauit helyam de illo modico.
Egrotauit autem filius illius vidue ⁊ mortuꝰ est
sed helyas resuscitauit.⁊ dicitur hic fuisse ionas
,ppheta. Jn capitulo.xviij. Adittente Achab
rege israel abdyam ,pphetam dispensatorem do
mus sue ad querendū herbam ꝑ equis. occurrit
ei helyas qui dixit sibi q; indicaret hoc achab.hic
abdias pauit centum viros colentes deum;⁊ ab-
scondit a facie Jezabel cum interfici iussit ,pphe-
tas domini.veniente autem achab ad helyā ius-
sit vt congregaret omnes ,pphetas baal.cccclj.⁊
sacerdotes lucorum.cccc.⁊ omnē populum isra-
hel in mōte carmeli Quo facto:helyas dedit po-
pulo optōnem: vt si ,pphete baal facerent suis in
uocatōnibus ignem;de celo descendere ad ꝓbu-
rendum sacrificium.s.vnum bouem:baal popul⁹
adoraret. Si autem hoc non posset⁊ ipse hoc age
ret:deum suum adorarent. Cum autem sacerdo-
tes Baal diu.inuocantes cum nil facerent: hely-
as aūt breui ofone fecit ignē descendere q̄ ꝓbussit
sacrificiū:ex q̄ totus ꝓplus adorauit⁊ ꝓfessus;ē de:
um helye. Quo facto helyas occidit oīs illos ꝑ
phas baal ī torrēte cison. Fecitq; exinde ꝑ ofoez
suā magnā pluuiā supuenire p⁹tres ānos ⁊ dimi
diū q̄ tpe nō pluerat sup terrā ⁊ reuersus ē achab
domū helya ꝓcedente. Jn capi.xix.iezabel au-
dita occisione suoꝝ ,ppharꝝ misit nūciū ad helyā
ꝓminās ei mortē die sequēti. Qō timēs helyas ꝑ
rexit in desertū:⁊ obdormientē sb iunipero ange
lus excitauit hortās vt comedēt panē sbanericī-
um sibi missū a deo.ī cui⁹ fortitudīe ābulauit vsq;
ad mōtē dei oreb vbi hūit mirabilē visiōez.sibiq;
mādauit vt ide ,pficiscēs inūgēt helyseū ī ,ppharꝝ
,p se.qō ⁊ fecit inuētū eū cū.xij.oratorib⁹ q̄ secut⁹
ē eū Jn ca.xx.benadab rex sirie collecto exer-
citu suo.⁊.xxxij.regib⁹ eū adiuuātib⁹. venit ꝓtra
achab regē isrl'in pliū.⁊ dīs ꝑ ,ppham ꝑdixit vi-
ctoriā. Qō ⁊ factū ē illis fugatis. Jtez ifra annuz
restaurato exercitu venit rex sirie ꝫ isrl'bellū mo-
uēs in vallib⁹:dicētib⁹ q; dij montiū erāt dij isrl':
ideo victi pi⁹fuerāt. Gz debellat⁹est exercit⁹ sy-
rie occisis centum milibus de eis.⁊ decem ⁊ septē
milia qui remanserant fugientes in ciuitatē mu-
rus;ciuitatis ruens oꝑcssit eos. Benadab autē
rex sirie occultās se misit nūcios indutos cilicio⁊

cinere aſperſis capitibus petens miſericordiam. quod achab fecit eum dimittens liberuz. Quod ꝓpheta quidam redarguit in habitu ſimulato: et ſub ꝓbola dari alicui i cuſtodiā ſub pena mortis. ſic cōcluſit. q̄ qz dimiſerat benadab dignum morte: ipſe et populus ſuus iſrael eſſet ꝓ eo ſcilicet periturus. In capitulo. xxj. Naboth iſraelites cum haberet vineam ꝓpe domū regis achab: voluit ipſe achab z requiſiuit naboth vt venderet ſibi vineam ꝓ horto faciendo. qui cum noluiſſet ei acquieſcere. contriſtatum ſup hoc vxor ipſius achab iezabel hoc audiens conſolatus eſt eum. z procurauit ꝓ falſos teſtes ipm Nabboth accuſari de blaſphemia dei. quo facto ille innocēter lapidatus eſt. Et cum achab iuſſet ad capiendum vineam Naboth. dñs miſit ad eum helyaz qui prenunciaret ei exterminiū eius z domus ſue ꝓpter tale ſcelus. In capitulo. xxij. Achab humiliato exterius ex redargutione helye. dominꝰ dixit q̄ ſentētia differet. Joſaphat aūt rex iuda cum eſſet factus gener achab. pergens ad viſitandum eum in ſamaria acceſſit. Qui cum vellet ire ad recupandam ramoth galaath ſibi ablatam a rege ſyrie: requiſiuit ioſaphat ad eundum ſecum in prelium cui rei aſſenſit: admonens tamen eum Joſaphat vt prius conſuleret dominum ſuper hoc. Vocatis aūt. cccc. ꝓphetis baal cōſuluerūt q̄ iret et dominus traderet ei terram illam. Sed cum ioſaphat peteret conſilium haberi a prophetа domini. adductus eſt Micheas ꝓpheta vt ipe ſuper hoc reſponderet: et adiuratus vt diceret veritatē. prenūciauit ſibi ibi occidendū in bello: exprimens viſionem de modo deceptiōis eius per falſos ꝓphetas. Et ꝓpter hoc Micheas pcuſſus eſt in maxilla a ſedechia falſo ꝓpheta. et iuſſu regis miſſus in carcerem ad panem z aquam. Pergentibus aūt ad bellum ſimul rege iuda z achab rege iſrael ꝓtra ſyros: vulneratus eſt achab i bello et inde mortuus. Addit in. ij. paliꝑ. ca. xix. q̄ reuertente ioſaphat hieruſalem: Jehu ꝓpheta reprehendit eum de amicicia contracta z auxilio cum impio achab rege iſrael. ꝓpter quod meruit iraz domini: niſi opera eius bona pacaſſent dominum. Ponit etiam ibi magna diligentia eius: quam habuit ad dirigendum populum ad legez ſeruandam: ponens iudices p ciuitatem: admonens facere iuſticiam cunctis. Et in ca. xvij. dicitur q̄ mittebat ſacerdotes p ciuitates cū lege dei ad inſtruendum populum. ꝓpter que erat in magna veneratione et timore apud omnes. etiam finitimas nationes z in diuitijs z magna gloria.

In capitulo. xx. ij. Paralip. habet q̄ amonite et moabite et ſyri gentes innumere: venerunt ad pugnam contra ioſaphat. Qui indixit ieiunium populo z excitauit ad orandum deū. populo aūt congregato in hieruſalem ad orandū ipſo exortante ad confidendum in dei adiutorio: quidā ꝓpheta. ſ. iaziel ex pte dei predixit eis victoriaz cōtra inimicos. Unde confortati accedēs cōtra hoſtes canentes tubis et laudantes dñm dicentes. Confitemini domino zc. ipſi hoſtes contra ſeinuicem dimicantes ſeinuicem occiderunt. quibꝰ omnibus interfectis tribus diebus cōtinuis totꝰ populus occupatꝰ eſt ad detrahendū ſpolia laudantes deum.

In quarto libro .§.I.

Regum ꝑmo capitulo habetur q̄ mortuo achab regnauit ꝓ eo in iſrael filius eiꝰ ochozias. regnauitq̄ duobus annis: male ſe habēs ſicut pater eꝰ Infirmatus autem miſit ad conſulendum beelzebub ſi euaſurus erat de infirmitate. Quibꝰ eumtibus obuiauit helyas ꝓpheta dicēs eis ex parte dei q̄ reuerterent ad dominum ſuum. ſignificādo q̄ non ſanaretur ex eo q̄ miſiſſet ad conſulendum beelzebub et non deum verum. Quod cuz nunciaſſent deprehendens ex ſignis quibuſdā q̄ eſſet helias: miſit ꝓ eo vnū quinquagenariū cuz quinquaginta viris. Qui accedens ad eum vocandū conſumptus eſt cū ſuis ab igne de celo deſcendente ad preces helye. Abiſſo ſecundo quinquagenario cum ſuis idem eis euenit. Tercioꝰ miſſus cuz humiliter ſe ei recomendaret ne ei accideret quod alijs iuit angelo admonente cum eo ad regem: et intimauit illum moriturum. quod et factum eſt: et regnauit ꝓ eo frater eius ioram.

Hoc regnante. vt habetur capitulo. ij. cum helyas iter faceret cum diſcipulo ſuo heliſeo: venētes ad iordanis fluuium: percuſſis aq̄s pallio helie facta via per medium tranſierunt. Quo trāſacto dixit helyas heliſeo vt peteret qd̄ vellet antē q̄z tolleretur ab eo. Qui poſtulauit duplicem ſpiritum eius. id eſt i faciēdo mirabilia z ꝓphetādo Reſponditq̄ ei ſe hoc recepturum: ſi eū videret cum tolleret ab eo. Sermocinantibus aūt ſimul apparuit currus igneus cum equis igneis in quē helyas aſcēdēs aſſumptus eſt in celū. i. in padiſū terreſtrē vbi viuus ꝑmanet cum Enoch vſq̄ ad tempora antichriſti: ꝓtra quē deſcendet ad ꝓdicādum. Heliſeo aūt vidente z clamāte. pater mi zc. Acceptitq̄ palliū helie qd̄ ei ceciderat. et reuertēs ad iordanē tangendo ipo pallio ſcda vice aquas diuiſe ſunt. Veniens aūt ad habitādū i iericho ibiq̄ ad preces habitatoꝝ loci ſanauit aquas peſſimas illius loci miſſo in eis vaſe nouo fictili cuz ſale in eo. Et exinde cum aſcenderet bethel. deridentibus eum pueris z dicentibus. Aſcende calue: maledixit eos. pꝰ quod duo vrſi de ſalto egreſſi lacerauerunt. xlij. ex illis pueris. Joram aūt filius achab. vt habetur. iij. capitulo. cum regnaret cū rege iuda ioſaphat: et rege edom bellū mouit ꝓtra regē moab qz ceſſauerat a tributo ꝓſueto ei ſoluēdo. pgētibꝰ aūt cū exercitibꝰ ſuis deficiēte eis aq̄ acceſſerit ad heliſeū ꝓſulēdum. q̄ adducto ꝑſalterio corā eo cū caneret ꝓphauit dicēs eis q̄ foderēt in torrente ibi exīte z āq̄s inuenirēt: qd̄ z factū ē. Moabite āt pantes ſe ad pugnā cū ō mane vidiſſēt aq̄s rubeas vt ſāguis extimātes q̄ mutuo ꝫ ſe bellātes illi reges cū ſuis ſe occidiſſēt acceſſerit ad caſtra eoꝝ ꝑ ꝓda aſportanda. ꝫ q̄s pugnātes rex iſrl cū ſuis debellauerūt eos oīa vaſtā tes z capientes vſq̄ ad occiſionem ciuitatis mo-

ab. ¶ In ca.iiij.heliseus mulieri vidue se ei recō-
mendanti ꝓ debito viri sui:mandauit vt mutuo
acciperet vasa vacua in quibus infunderet modi
cum olei quod habebat. Quod cum fuisset per fi
lium:subito vasa implebantur miraculose. de cu
ius precio olei venditi soluit creditoribus debi-
tum de residuo viuens cum filio. Exinde mulieri
sunamite que cum magna deuotione ⁊ liberalita
te recipiebat in domū cum transiret ꝓ sunam. im
petrauitqꝫ ei sterili filium hoc prediceus. Qui na
tus post aliquod tēpus mortuus ē. Sed ad p̄ces
matris euntis ad eū ⁊ exponentis casum. accessit
ad domū eius eū resuscitans. Exinde coctas her
bas mixtas cum amara coloquintida. cū comede-
rent filij ꝓphetarum ⁊ sensissent amaritudinē he
liseus mitti iussit farinam in ollam ⁊ dulcoratum
est pulmentū. postea panes sibi oblatos multipli
cauit vt comederent ex eo centū viri et supfluit ō
panibus. ¶ In ca.v. Naaman princeps militie
regis syrie factus leprosus accessit cum literis re-
commendatorijs ad regem israel vt curaret̄ a le-
pra. Cum aūt aduenisset ad domū heliseī iussit ei
vt lauaret se septies in iordane et mūdaret̄. Q̄ō
et si p̄ius indignans non acquiesceret demuz ad
suasionem seruorū ꝑgens ad iordanem et lauās
se:mundatus est a lepra. qui reuertens ad helyse
um cum multa ei obtulisset:nihil voluit accipere
sed giezi discipulus heliseī occulte accessit ad naa
man postq̄ recesserat:et petijt ex parte heliseī q̄-
dam ab eo. portans ea ad domū suam. quod scel⁹
detexit helyseus et ꝓpter hoc lepra ꝑcussus est.
¶ In ca.vj. filijs ꝓphetaꝝ euntibus ad inciden-
dum ligna cum helyseo iuxta iordanē vt facerent
sibi cellulas. vni eoꝝ excussum est ferrum securis
de manubrio in aquam demersum. ꝯ heliseo mit-
tente lignum in aquā: ferrum enatauit ⁊ illud re-
sumpsit. Rege aūt syrie pugnante contra regem
israel. cum poneret insidias ad capiendū. helise⁹
reuelabat ei insidias. Quod cum audisset rex sy-
rie. misit exercitum ad capiendū heliseum. quos
obsidentes domū helysei cū giezi videret ⁊ dolēt
oratione heliseī factum est vt videret montē ꝓpi-
quum domui: plenū equis ⁊ curribus igneis. Ex
ercitus aūt syrie ꝑcussus est cecitate. ¶ In ca.vij
helyseus ipse duxit illū exercitum syrie in samari
am ante regem eius. ⁊ aperti sunt oculi eoꝝ. man
dauit tamen regi vt non ꝑcuteret eos: sed eos ci-
bis refectos dimitteret redire ad suos. Benadab
rege syrie obsidente samariam facta est fames va
lida: ita vt vna mulier conueniret cum alia de co
medendo filium suū. ⁊ postea alterius simul. ⁊ cū
comesto vno alia nollet suum dare: posuit quere
lam coram rege samarie. Quod audiens iratus
misit nunciū ad decapitandū heliseum. quod ipe
p̄nunciauit socijs. Venienti aūt regi ad eū: p̄nun
ciauit maximam abundantiam futuram die seq̄n
ti. quod et factū est. Nam dominus misit sonituz
in castra syroꝝ tanq̄ multoꝝ gentium venientiū
contra eos. quod timentes fugierunt omnes: oīa
sua relinquentes. Quatuor aūt leprosi hoc ꝑpen
dentes nunciauerunt in ciuitate samarie. Qui ꝑ⁹
inquirentes ne insidiose hoc factuz esset: comper-
ta rei veritate. omnes exierunt ad capienda spo-
lia: vnde secuta est maxima abundantia victuali
um. Et qui nō credidit vnus ex ducibus cōculca
tus est in porta ciuitatis a multitudine ⁊ mortu⁹
est. ¶ In ca.viij. mulieri cui⁹ filiū resuscitauerat
heliseus. mandauit ipe vt tempore illo famis pe-
grinarētur. Cui reuertenti rex mandauit restitui
agros suos: audito a giezi quomodo filiū ei⁹ resu
scitauerat heliseus. Exinde benadab rex syrie mi
sit azahel ad heliseum cum esset infirmatus. ad in
quirendū si sanaret̄. Heliseus aūt ꝑdixit ei q̄ essz
regnaturus in syria: ⁊ multa mala facturus isra-
el. Qui reuersus dixit q̄ sanaret̄ sed die sequenti
suffocauit eum et regnauit ꝓ eo. Recessit autem
edom a iuda et constituit sibi regez tempore ioꝝ
regis iuda qui regnauit octo annis cui⁹ vxor fuit
athalia filia achab regis israel. Qui ⁊ occidit om
nes fratres suos filios ioſaphat. vt dicit̄. ij. para
lip. xxj. Cui ꝓpter peccata sua substituuit de⁹ phi
listeos ⁊ arabes contra eum. qui vastauerunt ter
ram iuda ⁊ diripuerunt substantiaz regis et cepe
runt filios ⁊ vxores. Ipse q̄z infirmatus plaga in
sanabili: ꝓ biennium paulatim egessit viscera sua
Mortuo aūt eo regnauit ochosias filius eius ꝓ
eo. ¶ In capitulo nono heliseus mādauit vni ex
filijs ꝓphetarum vt iret in ramoth galaath. quā
obsidebat p̄nceps exercitus ioꝝ regis iuda no
mine iehu. et cum p̄nunciaret regem israel qui de
lere deberet omne semen Achab ex precepto dei.
Quod et fecit. Referente aūt iehu hoc exercitui.
omnes acceptauerunt eum in regem. Ipse aūt ie
hu cum exercitu suo accessit in israel vbi erat rex
Ioram infirmus ex vulnere susceptο in Ramoth
a syris: contra quos bellabat. Et ochozias rex iu
da illuc venerat ad visitandum eum. Cum autē
audisset ioram q̄ iehu veniret in iezrael ipe ⁊ och
ozias exierunt ei obuiam ⁊ iehu sagitta ꝑcussit eū
et occidit. er regem iuda fugientem insecutum oc
cidi fecit. Intrans autem ciuitatem iezrael: iezа-
bel matrem ioram de fenestra domus reprehēdē
tem eum precipitari a seruis fecit. ¶ In capitulo
decimo. Homines ciuitatis samarie ad requisitio
nem ipsius iehu occiderūt septuaginta filios ach
ab qui erant in samaria. ⁊ capita eoꝝ miserūt ad
eum in cophinis. pergens inde iehu in samariam
et obuians in via fratribus ochozie regis iuda q̄-
dragintaduobus eos oīes occidi fecit. Postmo
dum simulauit iehu se velle colere ⁊ honorare ba
al: plus q̄z faceret achab: vnde et cōgregari fecit
prophetas ⁊ sacerdotes baal p̄o sacrificio solen
ni ei exhibendo. quibus et vestes dari fecit vt be
ne discernerēt̄ a ceteris ⁊ expleto holocausto om
nes sacerdotes baal fecit occidi. et templum baal
destruxit faciens latrinas. Regnauit aūt iehu su
per israel viginti octo annis. secun⁹ tamē est ydo-
latriam et pctā hieroboam. Pro isto autem zelo
exercito ꝓ dei honore fuit sibi ꝓmissa ꝓtinuatō re
gimis in isrl̄ vsq̄z ad q̄rtā gn̄ationē. ¶ In ca.xj.
Athalia mater ochozie audiens filium occisum:
vt regnaret ipa super iudam occidit oīe semē re

giū.i.filios Ochozie q̄ vno tm̄ anno regnauerat in iuda. Qz dū occiderent̄ ipsi filij iochabeth:soror ochozie ⁊ vxor ioiada summi pontificis. furata est vnum ex filijs ochozie ⁊ occultauit septē annis quibus regnauit athalia in iuda. vocabatur autem Joas. Septimo igit̄ anno etatis sue ioiada manifestauit quibusdā filiuz regis. ordinē tradens ad occisionē athalie.quod secutū est. et Joas ab omni ppl̄o susceptus in regem. Ingressusq̄ est ois populus terre templū baal et destruxerunt aras eius ⁊ imagines cōtriuerūt valide.mathan q̄z sacerdotē occiderunt coz̄ altari. Letat⁹ q̄z est omnis ppl̄s terre ⁊ ciuitas q̄quieuit. Athalia aūt occisa est gladio in domo regis septēq̄ annoz erat ioas cuz regnare cepit. ¶ In ca.xij. Regnauit ioas.xl.annis sup iudam.et recte se habuit omnibus diebus quib⁹ eū docuit ioiada sacerdos.q̄ et repare fecit domū dn̄i ⁊ vasa eius.arguens sacerdotes de negligentia hui⁹. Mortuo autem ioiada centum et triginta annoz etatis:obsequijs adolationibus principū delinitus ioas recessit a via dei.ppter quod reprehendēs eum ⁊ populū de transgressionibus eoz̄ zacharias ppheta filius ioiade pfati:lapidatus est in atrio tēpli iussu regis ioas.vt addit̄.ij.palip.xxiij.et ibi subdit̄ q̄ euoluto anno venit rex syrie contra eū cuz paucis.cū ipe ioas haberet maximū exercitū ⁊ capta magna preda ⁊ multis interfectis.et ipo rege ioas ignominiose tractato recessit. ipm̄q̄ i lāguoribus dimissum interfecerunt serui sui. ¶ In isra el aūt mortuo iehu. vt dicit̄ ca.xiij. regnauit fili⁹ eius p eo ioachas annis.xvij.⁊ secutus est petā hieroboam primi regis israel. Quo mortuo reg̃nauit ioas filius eius p eo annis.xvj. Et fecit malū in ꝯspectu domini. Cū aūt infirmaret̄ heliseus ad mortem ipe rex ioas visitauit eū dolēs de ei⁹ morte. Dixit aūt ei heliseus q̄ peuteret terraz sagitta emissa de arcu. Quod cum fecisset ter ⁊ nō amplius:iratus est heliseus dicens.si peussisses quinq̄es aut sexies delesses syriaz ex toto.nūc aūt ter percuties eam. Et mortuus heliseus sepult⁹ est.mortuū aūt cum portarent hoies ad sepulturā.videntes latrunculos venientes de moab contra se p̄iecerunt cadauer illud in sepulcro helisei ⁊ subito resurrexit mortu⁹ ille. ¶ In regno aūt iude mortuo ioas.vt habet̄.iiij.Reg.xiiij.regnauit amasias filius eius p eo annis.xix. Qui congregauit xxx.milia hominū bellatoz̄ de iuda:et centū milia de israel.vt p̄cederet in bellum contra edom. Sed ppheta ex pte dei sibi dixit q̄ nō duceret secum illos de israel ꝯductos:q̄z debellaret̄. Et q̄ cuis iam dedisset stipendia.centum talenta argenti eis cōductis dñs erat sufficiens ad eum restaurandū. Quod faciens ⁊ pgens ꝓtra ydumeos victoriam habuit.xx.milia occidendo ex illis.reuersus aūt in hierusalē assumpsit in deos suos ydola ydumeoz̄ quos deuicerat. Cū q̄ ppheta de hoc argueret eū nō audiuit eū:sed ꝓmunat⁹ est ei mortem. vt dicit̄.ij.palip.xxv. Mandauit aūt amasias ad ioas regem israel vt in quodā loco cōuenirent vt semuicem viderent. Qui respōdit vt manet in loco suo.nec efferret̄ in superbiam ,ppter victoriā de ydumeis. Noluit aūt acquiescere sed venit in bethsames vbi ioas rex israel p̄cussit iudam.⁊ regem amasie captū duxit in hierusalē destruēs muros eius.cccc.cubitis.⁊ ablatis thesauris templi ⁊ domus regie.⁊ acceptis obsidib⁹ reuersus est in samariam. Amasias aūt postea occisus est facta cōiuratiōe contra eū a suis in lachis Mortuo aūt ioas rege israel regnauit hieroboaz filius eius p eo.xlj.annis.et fecit malū sicut p̄decessores sui. Quo mortuo regnauit azarias filius eius p eo ānis.lij. ¶ In ca.xv. Mortuo amasia regnauit in iuda Ozias q̄ etiā dicit̄ azarias filiꝰ eius p eo annis.lij. Et vt dicit̄.ij.palip.xxvj.hic fecit multa bona ⁊ habuit crebras victorias ꝓtra philisteos:contra arabes ⁊ amonitas.⁊ in exercitu suo habens trecentas septez milia q̄ngenta bellatoz̄.multum q̄z magnificauit ciuitatem ⁊ ampliauit diuitias.sed demū elatus in supbiam.ingressus est templum:ad offerendū coram domino incensum:et arguentē eum azariam sacerdotem cōminatus est. ppter quod subito ozias factus ē leprosus.toto tpe vite sue vitam agens separatam.⁊ filius eius ioathan regnabat pro patre leproso. In isrl regnauit azarias mensibus sex cōtra quē cōiurauit sellū et occidit eum. Qui sellum regnauit mense vno in samaria.quem occidens manachen regnauit p eo annis.x. Quo mortuo regnauit p eo phazee filius eius annis duobus contra quem ꝯiurans phacee filius romelie.et occidens regnauit pro eo.hui⁹tpe venit theglatphalassar rex assur contra israel ⁊ cepit galileam et vniuersam terram neptalim ⁊ multas ciuitates israel.et homines illos transtulit in assirios. Coniurās āt ozee ꝓtra phacee occidit eum ⁊ regnauit p eo. in iuda aūt regnauit post mortem ozie ioathan filiꝰ eius p ipso.xvj.annis. Fecitq̄ quod rectuz erat coram domīo.edificauitq̄ ciuitates ⁊ castra multa.⁊ pugnās cōtra amonitas fecit eos tributarios vt addit̄.ij.palip.xxvij. ¶ In quarto regum ca.xvj. Joathan de hac luce subtracto:regnauit achaz filius eius p eo in iuda.qui dedit se ydolatrie.⁊ filium suum consecrauit p ignē. Cūq̄ ascēdisset ꝓtra eum in prelium phacee filius romelie rex israel.vt habet̄.ij.palip.xxviij.occidit in vna die de iuda centū viginti milia bellatoz̄es. ⁊ infinitam predam ac ducenta milia puerox̄ ⁊ puellarū ⁊ mulierū duxerunt captiua in samariā. Propheta aūt quidam reprehendit eos de tanta crudelitate.p̄cipue de captiuis ductis: consulēs vt relaxarent ne dominus irasceret̄ cōtra eos. Quod et fecerūt ipos refectos indutos ducētes in iericho ad suos. Rex etiam syrie veniens contra iudaz.fecit predam magnaz.⁊ similiter philisteiz ⁊ ydumei Iterum phacee rex israel ⁊ rasim rex syrie venerūt ꝓtra achab in prelium. Qui expolians templum dn̄i ⁊ domū suam: misit maxima munera ad theglathphalassar regē assyrioz: vt veniret in aditoriū eius ꝛ regē syrie.q̄ venies cepit damascum ciuitatē regiā syrie ⁊ occidit rasim regē ei⁹. Accessit āt achab ad visitādū theglatphalassar ad ꝯ

tulandū de victoria. Qui cernēs altare deox damasci. iussit vrie sacerdoti vt simile altare faceret cōstrui in domo domini vbi offerenť sacrificia relicto altari dei. quod et factū est. ad ydolatriā: vt habeť. iiij. Reg. xvj. Sub isto achaz rege condita fuit roma a romulo ⁊ remulo geminis in monte auentino. vt diceť infra. Migrante aūt achaz pessimo. vt habetur ca. xvij. regnauit ezechias filius eius optimus in iuda. cuius tpe cū osee rex israel regnaret post phacee. et rebellare disponeret. Salmanassar regi assyriox. cui Osee erat tributarius. venit contra eū salmanasar. ⁊ anno. ix. regni osee cepit samariā. ⁊ osee ⁊ gentē israel totā transtulit in assyrios ⁊ medos. relicta sola tribu iuda cū beniamin. Et ponit ibi diffuse causa huius captiuitatis fuisse pcīp eorum et obstinatio. precipue ydolatrie. Misit aūt rex assyriox ad habitandū in samaria et ptes illas de gente babiloni oriū et aliarū nationū. Et quia nō seruabāt cerimonialia legis: īmisit dominus leones qui dilacerabant eos ꝓpter quod rex assyriox misit illuc aliquos ex sacerdotibus israelitis trāslatis in captiuitatē. qui docerent cultū dei fm legem. Quibus hoc faciētibus cessauit pla. Et nihilominus cum hoc adorabāt diuersa ydola. In ca. xvij. anno tercio Osee regis israel regnare cepit ezechias in iuda et. xxix. annis regnauit ⁊ poptime. ipe dissipauit excelsa ⁊ cōminuit statuas ⁊ succidit lucos. confregit serpentē eneū quē fecerat moyses in deserto que omnia ptinebant ad ydolatriaz et nō fuit similis illi de cunctis regibus iuda. rebellauit aūt ꝓtra regem assyriorūz. Ascendit aūt sennacherib rex assyriox contra eum. ꝑ ezechias rogauit eū vt recederet imposito sibi qō vellet onere. Qui misit ei trecenta talenta argenti. et. xxx auri ab eo petita. accepto auro ⁊ argento qō erat in templo domini ⁊ domo regis. sed his nō contentꝰ. misit oratores suos hierusalem ad psuadēdū ezechie ⁊ populo vt se traderent regi assyriox q⁹ nō posset deus eox liberare eos de manu assyriox. sicut nec dij aliax gentiū quas subiugauerat potuerūt liberare eas quin sibi eas subijceret. et multa alia in blasphemiam dei. In cap. xix. Auditis his ezechias scidit vestimenta sua: indutus sacco accessit ad tēplum ad orādū deū. misit q⁹ nuncios ad ysaiam ꝓphetam: vt oraret ꝓ populo posito in tanto periculo. Sed ysaias confortauit eos q⁹ non timerent regem assyriox. q⁹ non caperet ciuitatem: sed confusus abscederet. Qō et factum est. Nam vna nocte angelus domini interfecit centum octogintaquinq; milia exercitus sennacherib. hoc aūt de mane ipe cernens reuersus est confusus in niniuen: et cum adoraret in tēplo dei sui: occisus ē a filijs suis. In capto. xx. Egrotauit ezechias ad mortem. quod diciť fuisse ꝓpter elationē eius. de tanta victoria vt diciť ij. Paralip. xxxij. vel ꝓpter ingratitudinē fm iosephum et dictū est ei ex parte dei ab ysaia q⁹ moreret. Quo amarissime flente ysaias ex pte di nūciauit veniam obtentam. nec moriturum tunc sed quindecim annos supuicturum. Datū q; est ei in signum sanationis retrogressio solis. x. gradibus in celo. Quod impletum est. Qui sanat⁹ fecit cāticum illud. Ego dixi in dimidio diex tē. Quod habeť ysa. xxxviij. In illo tēpore misit berodach baradā rex babilonis literas et munera ad ezechiam ad congaudendum ei de sanatiōe. Qui ostēdit eis oīes thesauros suos ⁊ res pciosas. Venitq; ysaias ad eum p̄nunciās ex parte dei q⁹ omnia que viderant oratores regis babilōis. asportarenť in babilonem in futurū et filij eius. Sed ⁊ in principio regni sui: vt habeť. ij. palip. xxix. Excitauit ꝑ̄ad culturaz veri dei ⁊ sacerdotes ad officium eorum diligenter implendum ad laudādum deum ⁊ sacrificia solennia. Et in ca. xxx. dicitur q⁹ misit nūcios p omnes termios israel a dan vsq; ad bersabee. q⁹ omnes venirēt ad celebrādū phase dño in hierusalem. et sollicitandū vt reuerterenť ad penitentiam ⁊ deus indulgeret eis. Et multi venerūt de diuersis tribub⁹ ad celebrāduz phase. Et orauit ezechias p his qui non sanctificati vt lex mandauit faciebant phase. Et nō solū de iuda sed et de alijs tribubus accessit populus ad euertendum ydola vt dicť. ij. palip. xxxj. Et seriose ordinauit ꝓpusionez leuitarū in sacrificijs et primitijs. Dormiuit demū ezechias cū patribus suis vt habeť ca. xxj. Et regnauit manasses filius eius ꝓ eo cū duodecim esset annorū. Qui quadraginta quinq; annis regnauit in hierusalez faciens inumera mala edificauit excelsa que destruerat pater eius. Fabricauit aras baal. adorauit omnem militiā celi. transtulit filiū suū p ignē arriolatus est. obseruauit auguria ⁊ phitones. implenit hierusalem sanguine innocentuz. Secutusq; est eū populus in omnibus ad transgrediendum legem dei. Et vt addiť in. ij. palip. ca. xxxij. Cūq; loqueretur dominus p ꝓphetas ad eū ⁊ populum vt reuerterenť: noluerunt audire. Quinimmo ysaiam ꝓphetam iussit manasses secari serra lignea ad maius cruciatum dicit hiero. ꝓpter qō induxit dominus pncipes assyriorum ꝓtra eum qui capientes vinctum duxerunt in babilonez in compedibus tenentes. qui coangustatus valde i carcere illo: orauit ad dominuz et egit penitentiā valde coram deo. et eius humilis oratio habetur in fine. ij. palipo. ꝓpter quod deus misertus ē eiꝰ et eduxit de captiuitate illa reducendo in hierusalem ad regnū suū. Qui reuersus abstulit oīa q̄ ptinebant ad ydolatriā et emendauit vitam suā in melius. Eo autem decedente regnauit amō filius eius ꝓ eo duobus annis in hiersalem⁹ ⁊ fecit malum in conspectu domini. cunctis ydolis q̄ fuerat fabricatus manasses pater eiꝰ immolauit: et seruiuit. nec est reueritus faciem domini sicē manasses pater eius. s. reuertens ad penitentiam forte vanam spem sibi ꝓmittens circa senectutē reuerti ad penitentiam sicut pater. sed hꝫ spes eū fefellit. nam serui sui ꝓiurantes ꝓtra eum occiderť in domo sua. Reliqui autem populi multitudo cesis interfectorib⁹ eius ꝓstituerūt iosiam filiū eius ꝓ eo vt habeť. xxij. ca. Octo annox erat iosias cum regre cepisset; ⁊ annis. xxxj. regnuit poptie. et i ꝑn

cipio fecit instaurari sartatecta tēpli.i.ruinas.hel chias autem pontifex librū inuentuz in domo do mini.s.deutronomiū misit ad iosiam regem. quē cū fecisset legere ⁊ audiret ex eo cōminatiōes do mini ꝓtra transgressores legis: scidit vestimenta sua timens valde iudicia dñi:et ꝑcepit helchie vt consuleret dominū sup se et populum:considerās iram dñi sup eos descensuram. Qui accessēt ad oldam ꝓphetissam vxorem sellum. Que respon dit eis ex pte dei.q omnia mala que legerāt in li bro legis ventura essent sup locū illū ⁊ habitato res eius ꝓpter scelera eorum. Sed qz rex iosias timuerat ⁊ humiliauerat se corā deo libro audito in pace moreret vt nō videret ipe mala illa. Fe cit ꝙ iosias vt habetur.iiij.Reg.xxiij.congregari omnem populum et legi libruz. ꝑcussit fedus ipe et populus cum eo coram domino obseruandi ꝑ cepta domini.et purgauit de templo oēm imūdi ciam ydolatrie.⁊ deleuit aurispices ⁊ eos q̄ ado lebant incensuz baal ⁊ soli et lune et duodecim si gnis celi ⁊ omni militie celi. Destruxit q̄s ediculā effemiatoꝝ que erat in domo domini. ⁊ alia loca ydolatrie dedita. Insup accessit in bethel vbi hie roboā fecerat altare ydolis ⁊ destruxit.sepulcruz aūt ꝓphete qui iuerat de iuda ad arguendū hie roboam de ydolatria suffocati a leone in via. qui etiam ꝓphetauerat de noīe iosie ⁊ actu illo fiēdo ab eo:iussit dimitti ⁊ sic egit in ciuitatibus sama rie. Jussit etiam f eri phase fm legē. nec est factuz phase tale a diebus iudicū qui iudicauerūt israel et omniū regū israel et iuda. Q̄ō fecit iosias deci mooctauo anno regni sui.post hec vt dicit.ij.pa lip.xxxv. Ascendit nechao rex egypti ad pugnā dū in carchamis.⁊ iosias iuit contra eum in prelī um:qui rex egypti misit ad eū nūcios ꝙ nō venie bat ꝓtra eum:sed dominus miserat eum ad aliaz gentem festinanter.s.regem assyrioꝝ vnde de sisteret eum impedire ne interficeret. Qui iosias noluit audire sermones nechao ex ore dei: sed ꝑ gens ꝓtra eum ad belluz in campo magedon vul neratus est a sagittarijs. Quod sentiēs dixit ser uis suis vt educerent eum de prelio qz vulnerat⁹ erat grauiter. Et asportatus de curru in currum: mortuus est in hierlm.et luxerunt euz vniuersus iuda ⁊ hierusalem. Hieremias maxime cui⁹ oēs cantores et cantatrices vsqz in presentē diem la mentationē sup iosiaz replicāt vt ibi dicit. Nech ao aūt rex egypti occiso iosia vt habet.iiij.Reg. xxiij.intrauit hierusalem.⁊ ioathan filiū Josie. quem ꝓplis constituerat regem ꝑ patre vinctū du xit in egyptum.imponens tributū terre centū ta lenta argenti ⁊ vnū auri. Instituit aūt regem in hierusalem heliachim quē vocauit ioachim fra trem eius ⁊ filiū iosie. Joachim iste malus fuit:q̄ et regnauit.xj.annis. Et ꝓtra hunc venit rex ba bilonis ⁊ tributarium fecit. Sed cum post trien nium se rebellasset regi babilonie venit ꝓtra eum hierusalem. Anno quarto regni huius Joachim hieremias clausus mandauit baruth filio nerie. vt scriberet omnia que sibi diceret ex parte domi ni:et legeret coraz oi. ꝓplo. Sententia aūt scriptu re erat vt ꝓplis reuerteret ad pniaz vt euadēt ma la que dominꝰ cōminatus erat eis. Quo facto po stea cū legeret coram ioachim rege: ipe rex dila cerauit libruz ipm.et comburi fecit sup arulā ple nā prunis.et querere fecit hieremiā et baruth ad capiendum. ꝓpter hoc hieremias ꝓphetauit cō tra eum q̄ veniret rex babilonis ⁊ cadauer ei⁹ p ijceret occisum ad estum ⁊ gelu. Et iterū fecit do minus scribere eosdem sm̄ones et plures alios vt habet hiere.xxxvij. Fecit filiū eius dictum etiaz ioachim regē ꝑ eo. Sed cū recessisset.cogitans ⁊ timens ne forte ꝓpter mortem patris in vindictā se rebellaret:reuersus est ī hierlm. At ioachim ti mens.ad cōsiliū hieremie egressus est ei obuiam cum matre sua ⁊ multis alijs.⁊ artifices ⁊ incluso res mille ⁊ fortes bellatores.et cū ill' danielē ana niam azariam ⁊ misaelē ⁊ ezechielē ꝓphetam cū ioachim duxit captiuos in babiloniam etiā mar docheum cū eis. Constituit autē in hierusalem re gem aliū filiū iosie dictū mathemaz.quē vocauit sedechiam.qui regnauit.xj.annis in hierlm. Fe citq̄ in ꝓspectu dei malū:et rebellauit ꝓtra nabu chodonosoꝝ cui ꝓmiserat fidelitatem. In cap. xxv.anno aūt nono mense.x.regni ipi⁹ sedechie. ascēdit nabuchodonosoꝝ ꝓtra eum.et vallata ci uitate hierlm prevalente fame intra capta est ciui tas anno.xj.fugientē aūt regē sedechiaz insecuti sunt chaldei ⁊ captum in reblata adduxerunt ad nabuchodonosoꝝ.qui occidi fecit filios coram eo postea exoculatū vinctum duxit in babilonem.⁊ nabuzardan princeps exercitus chaldeoꝝ cō bussit templum domini asportatis vasis ⁊ orna mentis templi.domū regiam et totā ciuitatē mu ros eius diruens. Prefecit aūt rex babilonis his qui remanebāt godoliā filiū aycham. Elementi bus aūt quibusdā qui euaserant de nobilioribus scz ysmaele filio nathame et alijs ad godoliā.mi sit ei securitatē. Johanna aūt filius charee in sinuauit godolie q̄ caueret sibi ab ysmaele qz q̄re bat mortem eius. Sed godolias non credidit ei: quod tamen secutum est. Nam ysmael dolose oc cidit godoliam ⁊ iudeos ⁊ chaldeos quos reppe rit corā eo. Sequenti die cum hoc nesciret octo ginta viros de sychem ⁊ samaria rasis barbis: et scissis vestibus qui veniebant ad offerendū ī do mo domini ipse ysmael plorās occurrit eis dicēs. eos associaturū ad godoliam. Qui in medio ciui tatis occidit eos exceptis decē ꝓmittentibus eis manifestare thesauros in agro frumēti ordei mel lis et olei ꝓpter quod nō eos occidit. Reliquias autē populus secum captiuas ducebat in terram amon. Sed iohanna filius charee cū multis bel latoribus hec audiens ꝑgebat cōtra eum ad bel landū. Quod cernēs ysmael dimisit reliquias et fugit.et iohanna reduxit in ciuitatē reliquias. Et cū timēt chaldeos ꝓpter mortem godolie roga uerunt hieremiam vt oraret ꝓ eis ⁊ consuleret dominum si deberent remanere vel in egyptū ire Qui rīdit eis ex pte dei q̄ remanerēt.q̄ nō acq̄ uerunt ei dicētes falsum ex se ꝓfinxisse ⁊ nō a deo hūisse. vt habet hiere.xlj.ca.⁊ duobus sequēt⁹

Sicq̃ translatus est ī iuda de ̄ra sua in babilonē et occisis plurimis q̃ erant ex principaliorib⁹ trās tulit quatuor milia ⁊ sexcētas aias ī babilonē cuz sedechia rege exorbato ⁊ incarcerato vt hēk hie re.lij. Ipse q̃s hieremias cū p̃mo translatus est io achim rex in babilonē: p̃dixit vt pz.xv.c.hiere.q̃ lxx.annis debebat durare captiuitas illa in babi lonia q̃bus expletis reducerenk in ir̄m. Unde et multi pseudo ꝓphe q̃ erāt in hier̄m seducebant p̄m ⁊ sedechiā regē. dicentes ex pte dei sed falso eos q̃ iam captiui ducti erant cū ioachim liberan dos. Unde et q̃dā ananias noīe falsus ꝓpheta ī anno.iij.sedechie dixit publice ex pte dei q̃ post duos annos exinde reducendus esset ppl̄s de ba bilone simul cū ioachim rege. Qui et cathenas li gneas q̃s portabat in collo hieremias ad signan dū iugū seruitutis duraturū sub nabuchodono sor cōfregit. p q̃ dñs dixit sibi q̃ faceret cathenas ferreas ꝓ eis: in signū seruitutis sub nabuchodo nosor. Et q̃ ananias ꝓphauerat nō missus a deo ideo p̃dixit sibi hieremias illo anno eū moriturū q̃ ⁊ impletū ē vt hr̄ hiere.xxviij. Idē etiā hiere mias cū regnaret sedechias scripsit his q̃ trāslati erāt iā ī babilonē cū ioachim q̃ edificarēt domos ⁊ plantarēt hortos ⁊ ducerēt vxores in babilone et quererēt pacē babilonis ⁊ orarent p ea. nec cre derent ꝓphetis q̃ p̃nunciarent eis celerē liberati onē eor: q̃ nō fieret nisi completis.lxx.annis. p̃ nuncians etiā q̃ duo pseudo ꝓphe in babilone q̃ annūciabāt iudeis exūtibus in babilonia q̃ cito essent liberandi. q̃ essent tradendi ī manib⁹ nabu chodonosor ⁊ publice occidendi. hi dicebāk sede chias ⁊ ahab. Et dicūk vt hr̄ hiere.xxix.c. hi fuis se illi duo iniq̃ senes q̃ accusarūt susannā de adul terio q̃ p̃mo lapidati a ꝑlo: ide a nabuchodono sor frixi st̄ in oleo. Et q̃ hieremias p̃dicabat ciui tatē capiendā a chaldeis volueīt pluries eū occi dē ꝑ diuersis modis euasit. Semel aūt petētib⁹ h̄ principib⁹ ꝑl̄i ꝓsensit sedechias rex vt ponerek in carcerē. Qui missus fuit in puteū vbi nō erat aq̃: ꝑ lutū vt ibi moreret: sed ademeleth vir ethyops eunuchus regis h̄ regi nunciauit arguēs maliciā eor cor̄ ipso. quē rex fecit inde educi: ⁊ secreto al loquēs ⁊ interrogās ꝑsuasit sibi q̃ sponte se offer ret regi babilonis ⁊ sic nō moreret nec ciuitas ig ni exponeret q̃ si nō faceret nō euaderet. Et mā sit in carcere hieremias vsq̃ ad captionē ciuitat̄ Tūc eiñ mādauit nabuchodonosor eū liberari et humane tractari ⁊ in libertate sua dimitti si vellet ire in babilonē vel remanere. vt hr̄ hiere. xxxviij Ducti aūt sūt ī babiloniā cū ioachī rege ezechiel ꝓphat daniel. ꝓphauerūt ibi siliter ananias aza rias ⁊ misael vt pz Ezech.j. ⁊ dañ.j. Anno aūt transmigratiōis regis ioachim. xxxvij. euilmero dath regnās p⁹ nabuchodonosor in babilone ele uauit ioachim ⁊ eduxit de carcere et posuit thro nū ei⁹ sup thronos regū q̃ erāt in babilone ⁊ cum eo comedebat: vt hr̄ hiere.lij. ꝓphauit insup hie remias destructionē babilonis vt pz hiere.l.⁊.lj. ca. qō impletū est tpe balthasaris vltimi regis ba bilonis. qñ capta est ꝑ cyrum et occisus ab eo vtz

Dañ.v. In transmigratione g̃ hebreor in babilo ne cū sedechia vltimo rege. terminata est quarta etas q̃ inchoauerat in dauid. et habuit. xxj. reges de iuda inchoando a dauid. Et ꝑm librū regū re gnatū est quingentis annis non plene. ꝑ ꝑm iose phū quingentis viginti trib⁹ annis. mensib⁹ sex ⁊ dieb⁹. x. Ab egressu aūt de egypto mille. lxij. mē ses sex. dies. x. Et fuerūt. xv. summi sacerdotes ꝑ successionē a sadoch quē instituit salomō vsq̃ ad patrem iosedech saraiā quē occidit nabuchodo nosor. Anno aūt. i. regnāte phacee filio rome lie in isr̄l quod fuit anno. ij. ozie regis iude. teglat phalassar rex assyrior venerat in israel: et capti uas duxit duas tribus cū dimidia q̃ habitabant trās iordanē. galileā q̃s vastans multos de zabu lon et neptalim transtulit in niniuen: et inter cete ros captiuos ductus fuit thobias. Exinde nono anno osee qui regnauit p⁹ phacee filiū romelie et fuit vltimus regū isr̄l. rex assyrior salmanassar ō prehēdēs q̃ osee ꝑ eū rebellare disponeret quē si bi ꝑus fecerat tributariū: venit ꝑ eū ⁊ cepit eum ac samariā anno. s. sexto ezechie. ⁊ trāstulit in assy rios septē tribus israel que remanserāt. Naz alie tres iā trāslate fuerāt. Sicq̃ remānsit tribus iuda cū beniamin q̃ etiā postea trāslate sunt in babilo nē: vt dictū est s̄. Et q̃ in libris regū emergūt quedā cōtrarietates ꝑm aparētiā in cōputatōe ⁊ collatiōe ānor regum iuda ⁊ regū isr̄l. dicit petr⁹ ꝯmestor in hysto. scolastica. q̃ vbi nō inuenik determinatio seu ꝓcordatio talis ꝑrietatis: scriptor̄ h̄ vicio credimus accidisse. q̃ ī ꝓpijs noīb⁹ et nūe ris sepe fallunk. Alique alie determiant ⁊ cōcorda ri p̃t vel ꝑ synodochen. vel q̃ quidā regnauert simul cū patribus anteq̃ ibi soli regnarēt. Uel q̃ fuerūt aliq̃ regna illa syrie rege. Et sic ipe plura ꝑia cōcordat in fine libr̄ regū vt ibi patet.

Capitulum .IIII.

Quis sanctorum patrū veteris testamēti vita fuerit q̃si pphetica: ex ipsis tñ aliqui claruerunt spū ꝓphetico multa mysteria christi ⁊ ecclesie ⁊ p tinentia ad bonos mores annūciātes ⁊ in scriptis dimittentes. Et post moysen ante tpa iudicū exi stentē qui fuit simplr̄ maximus ꝓphar ꝑm Tho. in summa. tpe regū q̃ maxime ⁊ copiose ꝓphe ef fulserunt. prim⁹ ⁊ maxim⁹ ꝑm quid. s. q̃ ad myste ria xp̄i fuit dauid rex isr̄l. c⁹ psalteriuz est summa theologie in mysteriis fidei ⁊ mā morali. Qui cō posuit omnes psalmos. scz.. cl. ꝑm Aug. licz nico la⁹ de lyra ⁊ aliq̃ alij asserāt ñ oēs ab eo ꝑ ab alijs editos ꝑm titulos eor ex q̃b⁹ h̄ ponenk aliq̃ x̄sus psalmor: exprimētes sat̄ apte articlos fidei. Et de articl' hūanitat̄ xp̄i q̃tū ad e⁹ incarnatiōez ⁊ natiuitatē ait ps̄. lxxj. Descēdit sicut pluuia ī vel lus ⁊c. Ubi videk tangē q̃ fuit datū in signuz vi ctorie gedeoni de rore. s. descendente de celo ī vel lus in area positū: area arida remanente. de quo ror exp̄esso ex vellere impleta est concha: ad de signandū q̃ ros verbi diuini descendēs in vterū virginis. ⁊ se vniens velleri nostre mortalitatis:

aream̄ cōrpis virginalis dimisit imaculatam. quo vellere. s. corpis compresso p crucē de rore gratie eius impleta est ecclesie concha. Et in sequentibus dicti ps̄. ondit dominium christi vniuersale. scz in omnes conuersos ad fidem. quorum primitie fuerūt magi reges tharsis ab oriente munera ei nato offerentes. ¶ De articulo passionis eius quis apertius eo q̄ ipse dauid in psona christi in cruce ait ps̄. xxj. Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti longe a salute mea: v̄ba delictor meor. Apellās delicta sua hūani generis peccata p quibus patiebatur que longe fecerunt eū esse a salute corpali. Et infra. Foderūt manus meas ⁊ pedes meos. s. clauis in cruce. in qua mēbris violenter extensis dinumeraueri hoies omnia ossa eius quod de nullo alio legit̄. ¶ De descēsu eius ad inferos ait ps̄. xv. Caro mea requiescet in spe. s. resurrectionis. qm̄ nō derelinques animam meam in inferno. s. descēdētē. nec dabis sanctum tuū. s. corpus meū videre corruptionē. ¶ De resurrectione aūt in psona eius fm̄ Aug. de ciui. dei ait. Ego dormiui. s. somnū mortis in cruce capiendo. ps̄. iij. quando inclinato capite vt dormiens emisit spūm. Et soporatus suz magnū. s. somnum faciendo. s. xl. horaz. quibus mortuus mansit: Et exurrexi. nō quidē ppria virtute humanitatis q̄ in morte ceciderat. sed sue diuinitatis. qō expirauit subdens. Quia dominus suscepit me.

¶ De ascensione ad ipm̄ christum loquit̄ dicens ps̄. lxxvij. Ascendisti in altū. s. celum supremum. cepisti captiuitatē multitudinē. s. patrū qui captiui a dyabolo tenebant̄ in limbo secū ducēdo. Dedisti dona hominibus fm̄ aliā translatōnē. dona scz spūssancti in discipulos copiose infundendo. ¶ De aduentu eius ad iudicium in ps̄. cix. p̄ cōsessum christi ad dexteram patris quē expmit dicens. Dixit dns̄. s. pater dño meo. s. xpo. Sede a dextris meis. et generationē eius eternaz a patre insinuatam. cū ait. Tecū principiū ⁊c. ex vtero. s. mentis paterne nobis abscōso. genui te. Ac sacerdotiū eius descriptum quo nos offert deo cū ait. Tu es sacerdos ieternū fm̄ ordinē melchisedech ¶ Demū eius iudiciū futurū innuit dicens. Iudicabit in natōib̄. oib̄ vtiq; ipe xps implebit ruinas. s. angelor ex electis suis quibus dicet. Venite benedicti patris mei. pcipite regnū ⁊c. Conquassabit capita. i. mētes et corpora malorū. s. reprobor q̄b̄ dicet Ite maledicti ī ignē eternū. Et h̄ in terra. s. infernali. ¶ Vtuz ad articulos diuinitatis de vnitate diuine essentie. ait dominus psalmo. lxxx. Si audieris me nō erit in te deus recēs neq; adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus. s. vnus. de trinitate v̄o psonarum in vnitate essentie inquit ps̄. lxvj. Benedicat nos deus. s. pater. deus noster. s. filius. noster p assumptam humanitatem. Benedicat nos. scilicet spiritussanctus. Nec eī frustra denominasset ter de⁹: nisi trinitatē psonar figre voluisset. ⁊ ne quis crederet ex eo q̄ quelibet psona diuīa nūcupata est deus tres deos existere: ideo ad vnitatem diuinitatis ⁊ essentie ostendendaz: subdit in singulari. et metuant eū. nō eos. omues fines terre. Benedictio autem dei est boni collatio corpori scilicet et anime. Et ideo bis postulat benedictionem. De ipsis aūt nominibus psonaruz q̄tū ad patrem ait ipe de christo. Ipse inuocabit me. pater meus es tu. ps̄. lxxxviij. q̄tū ad filiū ps̄. ij. ait. Dominus. s. pater. dixit ad me fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie id est eternaliter genui te. In eternitate eī oia sunt presentia. q̄tum ad spūmsanctum ps̄. ciij. Emitte spūm tuum et creabunt̄. ¶ De articulo creationis rerū. ps̄. cj. Initio tu dne terraz fundasti ⁊ opa manuū tuarū sunt celi. ipi peribūt non quidem q̄tum ad substantiam sed q̄tuz ad presentem figuram. Tu aūt pmanes. s. immutabilis. ¶ Qtum ad articulū collatiōis gratie p quā ecclesia iustificat̄ ait ps̄. lxxxiiij. Deus tu conuersus scz ad nos viuificabis nos. s. gratia tua. Unde et alia trāslatio habet. Justificabis nos. ⁊ plebs tua scz ecclesia letabit̄ in te. Sed et septem sacramenta ecclesie quibus iustificatur ecclesia p gratiā innuit ps̄. xxviij. in septem vocibus ibi notatis. Et de incarnatione verbi ⁊ collectōne ecclesie ex gētibus varijs cecinit in ps̄. xliij. et declarat Aug. in libro de ciui. dei. Ultimo de collatōne glorie finalis ait. Gratiam et gloriam dabit dom⁹. ps̄. lxxxiij. ¶ Posteum claruit spiritu prophetico filius eius salomon in tribus libris ab eo indubie editis. s. prouerbiorum. ecclesiastes et canticacanticor. qui sunt in canone scripture: vnde ⁊ autentici etiā fm̄ hebreos. quor doctrina etsi sit p maxime moralis: tamen quia spūsancto reuelata fuit. nō p inuentionē seu acquisitionē ideo ad pphetiā ptinent. Horum primus. s. puerbior quia ad informationem morum ⁊ ad exturpationem vicior ptinet incipientibus adaptat̄. Secūdus qui et ecclesiastes inducens ad mundi contemptum. ostendit in omnibus inferioribus vanitatem p̄ficientibus congruit. Tercius autem magis ad pfectos spectat. quia ibi agit̄ de feruenti dilectione dei ad aiam et ecōuerso. notanter tamen ⁊ in eis mysteria ptinentia ad christū ⁊ ecclesiā. et p̄cipue puerbior vltimū capitulū describens mulierem fortē cū conditionibus eius: notat ecclesiā ⁊ xpm eius virū seu sponsum. Et in ecclesiastē. ca. ix. notat xpi incarnationem in viro paupere sapiente. liberante ciuitatem obsessaz a magno rege. s. dyabolo. Sed et canticū canticor totum exponit̄ de christo et ecclesia. librū autem qui intitulat̄ sapie q̄uis aliqui dicant editum etiam a salomone ab alijs hoc negat̄. vnde et apud hebreos nunq̄ est fm̄ hiero. s. in numero autenticor libror. Et affirmant iudei ipsi cōpositū a q̄dā solone greco. in q̄ et multa moralia ptinent ⁊ satis eloquēter. Sapientiā mirabiliter extollens a. vi. ca. vsqz ad octauum inclusiue. ⁊ scribens virtutes ei⁹ seu effect⁹. qui intelligunt̄ vel de filio dei q̄ est sapia dei pris vel de sapientia nobis infusa p grām saluantem. Spāliter aūt. ij. ca. agit de tractatu iudeor quē fecerūt ad xpm occidēdū. vñ ⁊ ibi cōcludūt dicēdo Horte turpissima ꝯdēnem⁹ eū. Ita nōt Aug. de ci. dei. Librū v̄o q̄ dr̄ ecclasticus vt ab oib̄ tene

tur edidit quidaz nominatus ieſus ſyrach qui fuit tempore ſymeonis filij onie poſt reuerſionē populi iudeorum de babilonia.qui ex̄uis ſit plenus morali ſapientia et ideo ab eccleſia receptus ad legendū nō tamen autenticus ad p̄bandum ea q̄ veniūt in contentōnez fidei:ideo habeť in p̄mo ca. Fons ſapie verbū dei in excelſis.

Capitulū .V.

INter quatuor p̄ro phetas q̄ maiores dicunť: q̄ p̄phetie eorum ſunt multiplices ⁊ multam ſcripturam continent. P̄imus eſt yſaias. q̄ ita aperte deſcribit myſteria incarnatiōis ⁊ paſſionis x̄pi vt ſm hiero. videať magis hiſtoriam euāgelij texere q̄ futura p̄phetice denunciare: ⁊ put fuit nobilis genere q̄ de ſemine regio:ita vt urbanā eloquentiam ſeruat in ſuo p̄phetico ſermone:nil ruſticitatis habens admixtū. habuit aūt vxorē et filios. p̄ſauit aūt tp̄ibus ozie ioathan achaz eze chie manaſſes reguz iuda in hieruſalem. a quo⁊ vltimo oīm ſuo tamen cōſanguineo.q̄ ydolatriā et alia ſcelera eius arguebat ſectus eſt in duas p̄tes.⁊ ſerra lignea vt magis cruciareť ſm hiero. Et vt dicit in hiſtoria ſcolaſtica cū ip̄e yſaias ex anxietate pene ſitiēs aquam peteret ad refrigerādum os ſuum:iudei vt crudeliſſimi noluerūt ei cōcedere:ſed deus de celo immiſit in os eius. Hic a xiij.ca.vſq̄ ad.xxiij.p̄phetando deſcribit onera iudeorum.i.iudicia et exterminia futura de p̄pinquo illis nationibus.quas nominat.ſ.babilonis moab damaſci egypti deſerti maris vallis viſionis tyri ⁊ aliorum.

Prophetauit quo .§.I.

q̄ yſaias de exterminio ⁊ flagellatiōe q̄nam deus fecit p̄tra multas ciuitates p̄ nabuchodonoſor:vt inſtrumētum ſue iuſticie. p̄pter q̄ dixit dominꝰ Virga furoris mei aſſur .q̄.ſ.p̄ eū regē aſſyriorū multos flagellauit. Et ſubdit. Ipſe aūt.ſ. aſſur nō cognouit me.quia nō deo attribuit illam potentiam et victoriam ſed ſuis viribus:nec vt miniſter et executor diuine voluntatis hec faciebat:ſed vt ambitiōi ſue ⁊ cupiditati ſatisfaceret. Demū ⁊ ip̄e a deo flagellatꝰ eſt quando p̄uerſus eſt in beſtiaz ſm fantaſiam ſui ⁊ aliorum. Et de illo etiam dicitur. Quō cecidiſti ō celo lucifer ⁊c. yſa. xiij. Que verba habent duplicem ſenſum literalez. Unus eſt de dyabolo ex ſupbia ruente.et ſic eſt p̄phetia de p̄terito. Alius eſt de nabuchodonoſor ſupbo: et ex bis verbis videť damnatus in inferno. ſed cum dicat Aug. xxiij.q.iiij.nabuchodonoſor penitentiam meruit fructuoſam:et idē Gratianꝰ de pe.di.j.oportet dicere q̄ iſtud intelligať de nepote ſuo baldaſſar. vel ſi de magno nabuchodonoſor intelligiť q̄ poſtea recidiuauit in peccata ydolatrie vel aliorum.

Locutꝰ eſt domi- .§.II.

nus ad achaz dicens. Pete tibi ſignū a dño deo tuo in ⁊c. P̄io huius declaratione ſciendū q̄ iſte achaz rex iuda fuit impius ⁊ ydolatra.et ideo tradidit dñs eum in manibus regis ſyrie ⁊ regis ſamarie.p̄mo q̄a venerunt contra eū ad bellum.nā magnā partem exercitus eius ceperunt vt habetur in.iiij.Reg. Cū aūt veniſſent ſecundo p̄dicti duo reges cōtra achaz ad deponendū eum de regno.dominus cōſolatus eſt iſtum achaz timentē illos.p̄mittens liberationem ſuam ab eis. Et q̄a nō firmiter credebat:ideo dixit yſaias ex p̄te dei. Locutus eſt dñs. Pete tibi ſignū.q.d.ſi non credis verbis meis ad p̄firmationē veritatis quam dixi tibi.ſ.q̄ liberaberis:pete quod vis ſignuz vt cogaris credere. In p̄fundū inferni.i.vt ſcindať terra ⁊ pateat os inferni ſicut apta eſt terra ⁊ deglutiuit dathan. Velut ſamuel reuocatus ab inferis ad requiſitionē ſaulis. Siue in excelſuz ⁊ ſup̄.i.de celo ſiē petijt ⁊ obtinuit ſignū ezechias in ſole.reuertente retro:x.lineis. Sed achaz vt malus homo reſpondit. Nō petam.ſ.ſignū a deo.⁊ quaſi ſub ſpe pietatis ſe excuſans ſubdit. Nō temptabo dominū.q.d.boc eſſet temptare deum: q̄d nō licet. Sed ip̄e nō hac ratione negauit ſe petiturū ſed reuera q̄ malus erat auerſus a deo:et ydolatrie deditus.ideo noluit petere ſignuz timens ne in ſigno deus glorificaretur et ydola ſua vilificarenť in quibus cōfidebat. vnde et alia lra hz. nec exaltabo dūm. vel etiā q̄ in regno ſuo vel potentia ſua vel rege aſſyriorū cōfidebat ⁊ non in deo. vnde quaſi nō curabat de adiutorio dei. Cui yſaias. Audite ergo domus dauid. Nō dixit. Audi Achaz.ſed domus dauid. Et hoc vel q̄ oīs de domo ſua conſentiebant ei in malicia ſua: vel q̄a dauid p̄miſſus eſt chriſtus.et ideo domui dauid dabať chriſtus in ſignū. Nunq̄d paruz vobis eſt ad merendā diuinā iram moleſtos eſſe hominib⁹ quos ſpoliaſtis vel p̄phetis quibus non credidiſtis. Quia moleſti eſtis ⁊ deo meo eum relinquēdo et ydolis ſeruiendo. p̄pter hoc dabit dominꝰ vobis ſignū veſtre liberationis ſequende. q.d.et ſi nō vultis ſignū petere p̄pter maliciā veſtram ne ex ſigno huius exaltet deus.ip̄e tū dabit. Et ſignū quod maximū erit.ſ.liberatiōis vniuerſalis mundi a peccato ⁊ dyabolo. Et p̄ hoc maius poteſtis perpendere q̄ poteſt ⁊ minꝰ.ſ.liberare nos a poteſtate ⁊ malicia temporali illorum duoꝝ regum. Signū aūt hoc eſt. Ecce virgo concipiet et pariet filiū ⁊c. Ubi ſciendū q̄ iudei obſtinati in ſua p̄fidia multa circa iſtā p̄phetiaz obijciunt ad negandū vel obſcurandū myſteriū incarnatiōis hic comp̄reſſum. Et p̄mo ſic.dominus intendebat dare ſignū illius liberationis achaz de manibus illoꝝ duoꝝ regū vt dictū eſt:ſed ad illā liberationē nihil cōſonat incarnatio chriſti. Ad q̄d dicendū q̄ incarnatio ip̄a ſignificat illā liberationē p̄ locū a maiori.q̄ ſi deꝰ dabit filiū ſuū ad ſaluē totius mūdi:multomagis poterit ſaluare ab illa p̄ticulari ⁊ tp̄ali afflictione. Secundo obijciūt ſignū quod dabať de virgine paritura dať ad p̄ſentes ſed incarnatio nō fuit facta temporibus illorum. Et ſic videť q̄ nullū ſit ſignū. R̄n. q̄ ex̄uis incarnatio nō fuerit facta p̄ſentibus hominib⁹ illi⁹

tempoꝛis.fuit tamen facta manente domo dauid vnde signanter dicit ꝓpha.Audite ḡ domus dauid. ¶ Tercio obijciūt q̄ in hebꝛeo nō habeꝫ virgo sed alma.quod apud eos significat iuuenculam. Sed et si habeaꝫ iuuencula que apud eos signat virginē.nō oꝑtet q̄ manens virgo conceperit:sed poterat esse q̄ existens p̄us virgo postea ex semine ioseph cōceperit. Sed erubescat iudeus infidelis q̄ dicit christū ex semine ioseph natū. Nam si sic esset:nullū signū seu mirū fuisset.qꝛ hoc naturaliter euenit:cū tñ dñs voluerit aliquid magnū significare dicēs.Pete tibi signū. ¶ Ꝛto obijciūt dicentes q̄ loquaꝫ ꝓpheta de ezechia sed hoc stare nō potest:quia vt patet. iiij. Reguꝫ xviij.qñ achaz cepit regnare iā ezechias erat.ix. annoꝝ.vnde iam erat natus qñ ysaias hoc dixit achaz. Preterea quō p̄t alia verificari que dicūtur infra de isto puero nascituro de virgine in ezechia ca.viij.anteq̄ sciat puer inuocare patrem et matrē auferet̄ fortitudo damasci ꝛ spolia samarie. Nam ezechias erat annoꝝ. xxxj. qñ samaria ꝛ damascus fuerūt desolate a rege assyrioꝝ. Sed Aug.in quodā sermone oñdit illud spūaliter impletū in puero filio virginis: qñ adoꝛatus fuit a magis q̄ erant reges potentes infideles tñ. Sed p̄ fidē quē habuerūt in pueꝝ christū.q̄ apparebat tūc nescire inuocare patrē putatiuū ioseph ꝛ matrem veram virginē.cū tñ oīa sciret.anime illoꝝ magoꝝ infideliū foꝛtium ꝛ gentiliū fuerunt ablate a potestate dyaboli ꝛ christo oblate et a vicijs spoliate. ¶ Quinto alij dicunt q̄ intelligiꝫ de filio ysaie.qꝛ dicit infra.c.viij. q̄ ysaias accessit ad ꝓphetissam.s.vxoꝛē suam ꝛ pepit filiū. Sed illō signū nō fuisset:qꝛ naturale erat ysaiam ex vxoꝛe filium habere. Nec aliq̄ mō p̄t de filio ysaie verificari q̄ ibi dicunt:sed ille accessus ysaie ad ꝓphetissam mirabiliter exponit̄ deꝫgime q̄ habuit spiritū ꝓphetie.ꝛ ois sanctitatis ad quā accessit ysaias p̄ fidem ꝛ intelligentiā mysterijs sibi datam a deo. Que virgo cōcepit iām de spūsancto et vocatū est nomē eiꝰ.s.pueri nascituri.Accelera spolia.s.hoꝛes.detrahe.s.a dyabolo abstrahēdo eos Festina p̄dare.s.infernū. Et isti effectus incarnationis oñes includūt̄ in noīe iesu sibi imposito. Et quod ibi dicit̄ ca.s.viij.q̄ ysaias in hoc assumpsit sibi duos testes fideles.s.vriaꝫ summū sacerdotē ꝛ zachariam filiū barachie.nō videt̄ bñ posse intelligi fm̄ supficiem lre: qꝛ nec ille vrias erat testis fidelis.et zacharias iam erat diu defunctus Itē q̄ isti fuerūt inducti in testes accessus carnalis ysaie ad vxoꝛē.videt̄ absurdū q̄ in conspectu illoꝝ cognouerit vxoꝛē. Sed ille illis duobus intendebat ꝓpheta inducere in testimoniū illiꝰ mysterij.s.christi cōcepti et nati de ꝓphetissa virgie fm̄ legem ꝛ ꝓphetas. Lex eñ designaꝫ p̄ vriam sacerdotē.ad ipsos spectabat legē ꝑ̄o exponere et p̄ barachiā ꝓphetia. Utrūq̄ eñ frequēter reddit testimoniū de eo. ¶ Sciendū q̄ vt dictū est. i hebꝛeo nō habeꝫ virgo sed alma.qō nomē habet duplicem significationē fm̄ linguā hebꝛaicā. Nā vno mō dicit̄ idem q̄ adolescentula. ꝛ sic accipiunt puerſi iudei. Scōm aliud significatum alma idē est qō apocripha.i.occulta vel clausa vel abscondita.qō est principale in virginib⁹. Unde beata virgo erat in ꝓclaui clausa ꝛ absc̄odita qñ angelus venit ad eam. Etiā lingua punica hꝫ nomē alma virginē significat.et lingua latina sanctam sonat. Et iudei pene oīb⁹ linguis vtunt̄. Dictū āt fuit semel a quodā perito iudeo q̄ hic in ysaia alma scribit̄ cum litera m.clausa.p̄ qō notaꝫ alma. id est virgo. Exponit̄ ḡ fm̄ catholicos doctoꝛes Ecce virgo.p̄manens ꝫgo cōcipiet. qō est miraculosa opatio ꝛ mirabile signū. Et pariet: virgo remanens quod est miraculosum. Et vocabit̄ nomen eiꝰ emanuel. Qō nomen interꝓetaꝫ matheus euāgelista inducens hanc auctē ysaie dicēs Nobiscū deus.i.deus in natura hūana. vt notet diuinitatē in filio virginis. Butiruꝫ et mel comedet.i.cibis infantū pascet̄:qꝛ de lacte suaui virginis vbere de celo pleno: vt notet̄ vera hūanitas. Uel sic de natura hūana nō sumet totū.s. penalitatē ꝛ culpā.ꝑ butirum q̄ est flos lactis innocentiam a culpa.oī tamen penalitate qua purgent̄ nostra pctā:qꝛ butirū est purgatiuum. Et mel dulce benignitatis. Juxta illud aplī ad tytū. Apparuit benignitas ꝛ humanitas saluatoꝛis nr̄i dei.vnde quasi exponens subdit. Ut sciat repꝛobare malū scz culpe nō eā assumēdo seu ab ea se immunē faciēdo:et eligere bonū gratie ꝛ pene vnde satisfaciat p̄ nobis:et inde pena illa bonum.

In ca.ix.ꝓphe .§.III.

tia singularis de natiuitate christi et eiꝰ diuinitate ꝛ fructibus incarnationis.cū.s. dicit̄ paruulus natus est nobis ꝛ filius datus est nobis ꝛc̄. Ante hec verba paulosupius dicit ysaias. Populus q̄ ambulabat in tenebꝛis vidit lucē magnā ꝛc̄. quā ꝓphetiā matheus euangelista in ca.iiij. inducit. ostendens eam impletā qñ xp̄s post baptismuꝫ ꝛ temptationē in deꝛto cepit p̄dicare ꝛ clarescē doctrina miraculis ꝛ vite sanctitate in partib⁹ galilee.sed quia sensus lr̄alis aliqñ est duplex vt alꝫ dictū est. vltra ꝓdictū sensum pōtꝛ aliter dici.s. q̄ a principio illiꝰ ca.ix.cū ait.p̄mo tpeꝛē.vsq̄ ad istū locū.paruulus natus est ꝛc̄.denotet ꝓpheta p̄mo captiuitatē factam triū tribuū ex israel.ꝛ pꝰ ea sub salmanassar rege assyrioꝝ captiuitateꝫ aliarum septem tribuum. Secundo tribulationem magnam regni iuda sub ezechia ex obsidiōe hierusalem facta per sennacherib. que afflictio dicit̄ tenebra ꝛ vmbra mortis ꝓpter maximū piculum captionis ciuitatis:cum via humana resistere nō valeret potentie eius habētis in exercitu.clxxxv milia bellatoꝝ.in qua tenebꝛa dicit̄ lux eis orta ꝛ magna:qꝛ angelus dñi lucidus apparens vna nocte occidit omnē illū exercitū sennacherib.cū confusione reuertente in patriā suam. Et ex preda relicta inimicorum ditatus est ꝑ̄us ꝛ letificatus. Quam hystoriam rerum vere gestarū ꝓpheta bꝛeuissime ꝛ obscure tangit. vt figuram rei gerendē scilicet liberationis hierusalez.i.ecclesie et fidelium de manibus sathane.cum exercitib⁹ suis ve-

monum obsidentibus genus humanum et ex toto sibi subijcere querentibus. A qua oppressiõe liberati sumus virtualiter p natiuitatẽ christi q̃ vocat magni consilij angelus nocte natiuitatis t cũ magna luce. vnde t cum magna luce angelus apparuit pastoribus saluationem mũdi denunciãs p ipm natum: et pacem hominibus cum alijs decantãs. Unde propheta post dictã hystoriã enarratam subdit. puulus eñ natus est nobis. q. d. iõ ista refero quia significat liberationem fiendaz p christum nasciturum. Utit aũt ꝓpheta verbo p̃teriti temporis p futuro more ꝓphetarum qui p pter certitudinem eoz que prenunciãt cum ea videant in libro prescientie dei que est infallibilis ó futuro loquunt verbis preteriti temporis: vt illõ ps. Foderũt manus meas et pedes meos tc̃. i. fodient futura eñ erat tũc passio christi inde ad mille annos vel citra. Sic intelligit illud. paruulus natus est nobis. i. nascet paruulus in corpore sed maximus in sanctitate: potestate t sapientia. natus est temporaliter de virgine maria. Unde ipe ysaias ait ca. vltimo. anteq̃ veniret tempus partus eius. i. apertio et solutio signaculi virginalis pepit masculum iesum totum virilem. p clausam eñ portam vteri virginalis introiuit dominꝰ carnem ex ea suscipiens. t p clausam exiuit ex ea nascens. Et quia preter naturã est ipe iesus partus ex virgine ait Ambro. de de conse. dist. ij. Reuera sicut et resurgens clauso exiuit ex tumulo iõo subdit ysaias. Quis vnq̃ audiuit talia. q. d. nullus. Natus est nobis. i. ad nostram vtilitatẽ vt ostendat filius. s. dei p excellentiam. filius datꝰ est nob̃ scilicet. sola gratia non meritis nostris. Et qz deꝰ et homo est iste: ideo oportet exaltari. vñ ipaz exaltationem que ignominiosa visa est. s. in cruce tamen in virtute gloriosam notat subdẽs. Et factꝰ ẽ principatus sup humerum eius. i. crux in qua pncipaliter triumphauit. ppter quã dominus exaltauit illũ. et donauit illi nomen quod est sup oñe nomen: qz in cruce vicit mundũ t dyabolũ. t in p dicatione crucis apli subiecerũt orbem terrarum christo. Sup humerũ eius. qz ipam crucẽ gestauit in humeris t in ea extensus fuit. ¶ Et vocabitur nomen eius tc̃. his sex nominibꝰ que sequuntur notat et diuinitas t humanitas eius ac magnificentia. Et in primo noie innuit diuina sapiẽtia admirabilis. Admirabile est eñ t omni admiratione dignissimũ q̃ deus factus est homo. Audiximus in sermone. Uiderũt venerabiles patres nostri magna t innũerabilia mirabilia opa dei. Hoc autẽ nulli videre datum est. vt vnigenitus altissimi quem archangelorum potestates tremẽtes suscipiunt hoiem: se hominibus exhiberet. ¶ Secũdũ nomen est. Consiliarius in quo ostendit hũana eius sapiẽtia in doctrina sua. ꝑceptis ꝓsilia vtilima addens et non cogens qz difficiliora. ¶ Tercium nomen est deus exprimens diuinã potentiam: qz creator oĩm: solius. n. dei est ex nihilo facere aliquid. Unde Gen. j. In principio creauit deus celum t terram. Et Joh. j. Omnia p ipsum ẋbuz quẽ deũ dixerat facta sunt. ¶ Quarrũ nomẽ exprimit humanam sufferentiam. qz fortis. qua fortitudine ipse in hũanitate sustinuit tot obprobria t afflictiones tamuiriliter. p̃s. Dñs fortis in sustinendo. et potens in vincendo. in prelio qõ. s. egit in cruce cũ dyabolo. Aug. Manu inermi t affixa cruci debellauit aereas potestates. ¶ Quintum includit bonitatis affluentiam q̃tum ad naturaz diuinã. quia solus dñs est q̃ generat filios ad supernã felicitatẽ. Sexto notatur princeps pacis exprimens bonitatis affluentiã q̃tum ad naturam humanam. inq̃tum. s. ipe est mediator dei t hominũ t pax nostra. quia fecit vtraq̃ vnum. Septuaginta interpretes nõ fuerũt ausi dicere de puero isto q̃ esset deus apellãdus: sed p his sex nominibus posuerũt vnũ. s. magni cõsilij angelꝰ. et hoc ne ptolomeus ad cuius requisitionẽ transtulerũt vetus testa. de hebreo in grecũ. plures deos crederet scripturam illam ponere. Et ne sanctum daret canibus. s. infidelibus si ita apte mysteriuz incarnationis panderet. Et ẽm istam translationem ecclesia ponit istam auctoritatem in introitu misse dei natalis dñi. Multiplicabit eius imperium. Nam oñs gentes et reges seruiẽt ei. Et multiplicati sunt fideles q̃ eius suberãt imperio merito et numero p p̃dicationem apostolorum t successorum eorum. Et pacis eius nõ erit finis i hoc seculo. s. pacis interne. qz ecclesia nunq̃ deficiet t semper habent pacem internã boni. s. fideles. Cuius enim bella exteriora sint et insurgãt aliquando ptra eam: tamẽ pax christi que est in seruis suis semper manet. Uel pacis nõ erit finis. q̃tũ ad pacem supne patrie quã possessuri sunt veri fideles. Sup solium dauid sedebit t sup regnũ eius. In hoc exprimit nobilitas regni. qz. s. requiesset: et regnabit sup congregationem de populo Dauid et de gentibus que ecclesia significatur in domo dauid. Et qz ꝓmissio facta est abrae qz ẽ christus descendens de domo dauid. videt q̃ qñ de regno agit. ad dauid debet referri. Et si oñs gentes venient t adorent eũ. tunc ille gentes benedicte sunt in semine abrae t p cõsequens debet regere sup eos. Ut confirmet eũ ad restituendũ. s. infidelibus t hereticis vsq̃ in finem. Et corroboret: in pugnando contra demões et vicia. In iudicio et in iustitia. i. p iudiciũ. t det oñibus ẽm merita. vel demerita. ammodo et vsq̃ in sempiternum a tpe incarnationis vsq̃ in ꝓpetuũ. Tandẽ ꝓpheta ponit motiuũ dei quare filium suum nobis dedit vt homo fieret: dicens. Zelus domini exercituũ faciet hoc. i. amor dei intentissimus. Unde Hiere. xxxj. dicit deus. In charitate ꝓpetua dilexi te ꝓpterea attraxi te miserans. Et Joh. iij. Sic deꝰ dilexit mundũ vt filiũ suũ vnigenitum daret. Et apo. ꝓpter nimiam charitatẽ qua dilexit nos misit deus filium suum ¶ Hic etiaz diligenter attẽdendũ q̃ vbi in translatione nostra dictũ est. multiplicabitur eius imperiũ. in hebreo habet lemẽbre quod in latino sonat ad multiplicandũ. h aũt lra men. vt dicit hiero. aliter figurat seu formatur cum ponit in principio dictionis alicuꝰ. et in medio. Nam in principio formaꝫ apta: in fine ẋo for

mat clausa. In isto aũt loco lemẽbre: men ponit in medio ipsius dictionis et tamen ponit clausa. quod est ꝓtra naturam litere ⁊ modum scribendi hebraicuz ad notandũ ꝙ christus de quo loquit ꝓpheta erat nasciturus de virgine clausa. i. non violata ⁊ contra modum nature. ⁊ mysteriũ ipm incarnationis erat clausum et secretuz. Sicut. n. poete ꝙ figuras grãmaticales significãt aliqd sb: tiliter intelligentibus: sic ꝓphete ꝙ talem moduz scribendi insolitũ mysteria occulta aliqñ designa bant. Sicut moyses ad designandũ mysteriuz ꝙ sonarũ diuinarum in vnitate essentie. cõiũxit hãc dictionẽ heloym quod est pluralis numeri de he: li: cũ verbo singularis uumeri: dicẽs. in principio creauit heloym. i. dij. i. psone diuine pater fi. ⁊ s. s. celum et terram ⁊c. Judei aũt moderni corrũpen tes literã scripture loco eius quod dictũ est. Vo: cabit nomen eius admirabilis ⁊c. habent in suis libris. et vocabit nomen eius. i. pueri nati ille. s. q̃ est admirabilis ꝙsiliarius de⁹ ⁊c. vocabit nomen pueri principem pacis. loco eiꝰ eius ꝙ nos habe: mus princeps pacis. ipsi habent principez pacis. ⁊ dicunt ista que dicunt de puero isto intelligi de ezechia rege iuda quẽ deus vocauit principẽ pa: cis. qz sub eo dedit pacẽ populo: interfecto exerci tu sennacherib. vel si intelligant hec de christo di cunt ipi ꝙ hoc nõ apparẽt diuinitas eius. hic ẽ eiꝰ vn⁹ ex eoꝝ erroribus qz xp̃m quẽ adhuc erantes expectãt nõ ꝓcedunt eẽ deum. Sed qz vt dictum est corrumpũt hebrei textũ. recurrendũ est ad alio rũ translationes. Et ꝑm translationẽ. lxx. in gre: cum factam nõ dicitur vocabit vt hebrei habent sed vocabitur vt nos habemus. loco autez eius qõ habemus illa sex noia posuerunt magni consi lij angelus rõne iã dicta quod idem significãt im plicite. et velate ista noia diuinitatẽ exprimentia explicite et manifeste: qz maximũ secretum ⁊ diui num consiliũ fuit incarnationis mysteriũ diuine anteq̃ implerek. et sic nõ ꝑt intelligi de ezechia. Et quod ponũt in accusatiuo dicẽtes principem pacis: debet eẽ in noiatiuo. patet etiã ex sequenti bus talẽ expositionẽ falsam de ezechia cũ dicitur multiplicabit eiꝰ imperiũ ⁊ pacis nõ erit finis. nã illa que fuit sub ezechia pax parum durauit patz etiam falsitas scripture hebreoruz vt corrupte ab eis ꝙ translationem chaldaicã que habek autenti ca apud eos. Nam dicit ibi. Vocabit nomen eiꝰ nõ vocabit nomen pueri admirabilis consiliariꝰ deus fortis ꝑmanens in secula seculoruz messias in cuius diebus pax multiplicabit.

In ca. liij. loqui .§. IIII.

tur ysaias de passione christi apte vt videak ma: gis euangelista. referens hystoriam rei geste q̃ fu tura prenuncians ꝓpha. et qz a paucis in princi: pio hoc mysteriũ fuit creditũ. s. christũ deũ ⁊ ho: minẽ crucifixum. ideo sic inchoat ysaias capitulũ Domine q̃s credidit. i. credit auditui nostro. i. his que audiuimus a te. vel que iudei audiunt a no: bis. q. d. pauci. Et que sint illa que pauci credent subdit. s. de incarnatione ⁊ passione xp̃i. vñ dicit. Et brachium dñi cui reuelatũ est. i. filius dei qui brachium domini dicit. qz oia ꝙ ipsum facta sunt ⁊ oia verbo suo deus sustentat: sicut ꝙ brachium opatur ⁊ tenet. Sicut etiã ꝙ brachiũ homo alter amplexak ⁊ subiungit: ita ꝙ filiũ amplexati sum⁹ a domino ⁊ reconciliati facti similes filio: ⁊ vniti ꝙ gratiã. Et in brachio isto deducit nos sic oues. Ysa. xl. In brachio suo cõgregabit agnos. Et in hoc brachio deus ita fecit inunctionez sanguinis vt totum corpus ecclesie sanaret. Cui reuelatum est. q. d. tectũ est istud brachiũ carne assumptum. ⁊ ideo opus est vt reueleṫ. vnde vult innuere ysa ias. ꝙ fides sit ex reuelatione nõ ex acquisitione. vnde in ꝑcedenti ca. dicit. parauit dñs brachium sanctum suũ in oculis oĩm gentiũ. et videbit om: nis caro salutare dei nostri: qõ de filio dei gẽtib⁹ reuelato exponit glo. Et ꝓmo ysaias agit de icar natione xp̃i: dicens. Ascendit sicut virgultũ coꝝã e⁹. hic innuit locus cõceptionis et modus. Loc⁹ qz cõceptus est in nazareth q̃ interpretat virgul: tum vel etiã flos. qz tempore quo flores incipiũt conceptus est. s. in martio. Modus. qz ꝙceptus ⁊ natus est de virgine sine ope humano. sicut rõgul tum de terra nascit sine ope hominis. Coram eo. i. oco. qz ad voluntatem patris implendã est nat⁹ de virgine. Et sicut radix. que quidẽ latet in aspe ctu sed virtute ostendit in effectu: sic christus la: tuit in carne eius. s. deitas. ysa. xlv. Vere tu es de us absconditus. Sed cũ ramis. i. mẽbris suis hu morẽ ministrat gratie et fructũ glorie ostendit vir tutẽ suam. et sicut radix despectior est pars arbo: ris. tamen arborem sustentat: sic christus dicit no uissimus virorꝝ rõne sue passionis ignominiose ⁊ tñ ipse est fundamentũ ecclesie. Ab ipsa radice q̃: libet arbor. i. quilibet homo fructũ accipit: hec aũt ra dix ascendit de terra sitieuti. i. de beata virgine cui⁹ vterus nõ fuit humectatus semine virili. vel de terra sitienti. i. de beata virgine sitienti ⁊ esuri enti salutem humani generis. Postq̃ aũt pro: pheta posuit natiuitatẽ christi. descẽdit subito ad passionem. Nihil eĩ nobis nasci ꝓfuit ait Greg. nisi mori ꝓfuisset. Non est ei species neq̃ decor. s. in passione. ideo ꝙ predicamus. s. christũ dei filiũ pauci credunt ex iudeis. qz nõ est species vel ali: quis decor ostensiuus diuinitatis in hoie christo sic vilificato et mortuo. Et vidimus eũ et nõ erat aspectus. Deitatis. s. in eo sic contumeliato. pma xime enim abscondit virtutẽ sue diuinitatis tem: pore passionis. vnde dicebãt iudei insultãdo. Si filius dei est descendat de cruce. ⁊ ipe tanq̃ impo tens in ea manebat fixus. Et qz ꝓpheta lumine gratie videbat illam ignominiosam passionẽ mũ dum liberaturũ: ideo subdit. Et nos desideraui: mus eũ despectũ ⁊c. Non quidẽ gaudẽdo vl' ap petendo afflictiões eiꝰ. sed attendendo ad fructũ passionis. Et quasi absconditꝰ vultus eius. i. ma nifestatio sue diuinitatis. et dicit quasi nõ simplr. qz etiam tpe passionis nõ ex toto latuit vultꝰ eiꝰ. vt in obscuratione solis ⁊ ꝓstratione ꝓditoris et alijs: vnde nec reputauimus eũ. scilz esse deum. quod dicit ex ꝑsona iudeoꝝ nõ credentiũ. Et vl:

terius ostendit ꝑpheta non suis peccatis illa pas
sum sed nostris.subdens. Vere languores nros
ipe tulit.i.abstulit a nobis peccata iueterata. Lā
guor enī dicit morbus inueteratus: t dolores no
stros ipse portauit.i.asportauit.vt lāguor ad ori
ginalia dolor ad actualia peccata referat. Vel tu
lit languores t dolores portauit inq̄tum peccata
nostra omnia ipse portauit in corpore suo super li
gnuz crucis.vt ait petrus in canonica sua.i.susti=
nuit penam debitam nobis,p peccatis in se. Et h̄
vere nō putatiue. Et nos putauimus eum quasi
leprosum t pcussum a deo.hec dicit ꝑpheta ī pso
na iudeorum incredulor q̄ leprosum.i.peccatorē
pcussum a deo.s.pro peccatis suis. Vnde t dice=
bant.si non esset hic malefactor::nō tibi tradidisse
mus eum. Vnde tanq̄ leprosum extra castra.i.ci
uitatem eiecerunt. Vel potest dici q̄ loquat pro=
pheta in psona eorum qui prius extimabant eum
sic condemnatum propter peccata sua. sed post
ea ex signis conuersi dicebant. Nos putauim⁹ sic
sed nunc cognouimus q̄ non ꝓpter sua: sed ꝓpt
nostra peccata hoc passus est. vñ sequit. Ipe vul
neratus est ꝓpter iniquitates nostras.s. lancea t
clauis:attritus est flagellis t alapis ꝓpter scele=
ra nostra.s.purganda.et iniq̄tates referūt ad mi
nora:scelera ad maiora.disciplina pacis nostre su=
per eū. Guerra erat inter deū t hoies ꝓpter pec=
cata ipor hoim se deo rebellantiū. sm illud ysaie
Peccata nostra diuiserunt.i.diuisionē fecerūt in
ter nos t deum nostrum. Et ista pax fieri non po
terat nisi mediante diuina iusticia que in noie di=
cit disciplina. Ad componēdā igit istam pacē de
us disciplinauit filiū incarnatū q̄ tenebat locū to
tius hūani gene ris.q: ipse est caput nostrū. ꝓpt
quod facta est pax. Vñ dicit pax nra:q̄ fecit vtra
q̄ vnū.ex quo secutū est:q̄ liuore eius sanati su=
mus. Tripliciter aūt sanati sumus.ꝑmo p modū
ꝓuocationis ad charitatē que est cā remissionis
pctōr.q: sustinendo passionem p nobis prouoca
mur ad eū diligendum sup omnia. Secundo per
modū redemptōnis. Cū enim sit ipse iesus caput
nostrum p passionem suam quam ex charitate et
obedientia sustinuit liberauit nos tanq̄ membra
sua a peccatis quasi p preciū sui sanguinis. Ter=
cio sanati sumus p passionē christi p modum effi
cientie seu instrumēti. Scōm enī q̄ christus passi
onem sustinuit est instrumētū diuinitatis. ex quo
passiones omnes t actiones operant virtute di=
uina ad expellendū pctm.et hmōi disciplina pas
sionis fuit necessaria oībus vt de via p quā oīs
ambulabant.s.transgressionū: reducerent in viā
salutis et virtutū.vnde subdit. Omnes nos q̄si
oues errauimus. Omnes enī in adā peccauerūt:
vt ꝑma oue. Vnusq̄sq; in viā suā ꝓprie voluntā
tis t sensualitatis declinabat:et dns iniq̄tatem
oim nostram posuit sup eum. qū.s.pastor querēs
ouem que errauerat.inuentā in humeris suis po=
suit.s.grauamē pctōr eius.i.penam sustinēs. Iu
dei moderni dicunt et falso.q̄ in vete. testa. recte
viuentes ibant ad gloriam. Sed cum hic dicatur
q̄ omnes errauimus.s.peccando,t cū hmōi erro
re nullus posset ad gloriā ire anteq̄ purgaret iste
error comūis:quod factū nō fuit nisi p christi pas
sionē:ideo añ passionē nullus ibat ad gloriā. naz
et si pctā tollerent p sacrificia aialiū ex ope apan
te.i.ex deuotione offerentiū t cōpunctione:nō tñ
ad plenum.adhuc enī remanebat natura viciata
purganda ad plenū p verum sacrificiuz christum
ouem t agnū imaculatū in illis figuratū sacrifici
is.quam imolationē.i.passionē voluntarie susti=
nuit. Et hoc est quod sequit. Oblatus est q: ipse
voluit. Voluit quidē pati ꝓpter nostram libera=
tionē:sed noluit iudeor malam intentionē q̄ eur
occiderūt. Et hoc.s.q̄ voluntarie apparuit in ei⁹
patientia in passione quā ostēdit dicēs. Sic ouis
ad occisionē ducet t quasi agn⁹ tē.non se defen=
dens sed totū ꝑmittēs nec murmurās. De angu=
stia.s.passionis t de iudicio.s.iniusto pilati cōtra
eum sublatus est.s.in resurrectione. Consequnt
ponit ꝑpheta magnitudinem eius dicēs. Gene=
rationē eius q̄s enarrabit. Tripliciter pōt dici ge
neratio christi.eterna qua ex patre eternaliter est
verbū genitū. Talis qua x̄bū caro factum ē tē=
poraliter ex matre.nō solū aūt ꝑma a nobis ē in=
enarrabilis t in cōprehensibilis sed etiā secunda.
quō.s.sit facta illa vnio verbi ad carnē. et quō cō
ceptus et natus ex virgine. Tercia que ē genera=
tio actiua qua.s.ipe generat filios adoptiuos ex
fide. Quis etiā istā enarrabit.quot.s.sūt filij mul
tiplicati eius fideles ex ipsa passione t qualiter fi
at in mente hoim ista generatio.q.d.nullus. Et h̄
factū est p passionem quod oñdit subiciēs: q: ab
scisus est de terra viuentiū.s.p mortē suā de ꝓuer
sione hoim remotus. Et q: ista generatio spūali=
um filior nō potest esse nisi purgatis eor peccatis
que purgatio virtualit fuit facta p passionē:ideo
subdit.ꝓpter scelus ꝑpli mei pcussi eū.t loquit in
psona patris. Ego.s.pater pcussi.i.pmisi pcuti a
iudeis t alijs eū.s.filiū meū incarnatum ꝓpt sce=
lus.s.delendū ꝑpli. Et q: nō pmisit deus maliciaz
pcutientiū christū impunitā:subiungit hoc innue=
ens. Dabit impios p sepultura christus.s. dabit
iudeos impios.romanis.s. sub tyto et vespasia=
no,p sepultura.i.p eo q̄ psecuti sunt x̄pm vsq; ad
mortē ex q̄ sepult⁹ est:dabit captiuos t afflictos.
etiā post mortem psecuti sunt munientes lapidez
sepulture cū custodibus. Et diuites p morte sua
i.scribas et phariseos t pncipes sacerdotū gloriā
tes de vijs doctrine legis dabit morti:q: tradide
runt eū morti. Et ratio hui⁹ q̄.s. iniuste morti tra
diderint eū assignat:eo q̄ iniq̄tatem non fecerit.
nec dolus inuētus est in ore ei⁹. Ad de nullo alio
dici pōt:q: nemo mūdus a sorde saltim originali
Et q: dixerat supra. Omnes sicut oues erravim⁹
ipse aūt sine pctō:ex hoc satis ipm nō esse purum
hoiem sed deū t hoiem oñdit: rōne cui⁹ vnionis
est sine peccato. Sed tamen t sine culpa domin⁹
voluit eum conterere in infirmitate.i. ꝓteri pmi=
sit in infirmitate.id est in ea parte qua erat infir=
mus.i.in carne assumpta. Si posuerit p peccato
aiam suam.i.si voluntarie vitā suam dederit ad
mortē p pctō hoim delēdo,videbit semē lōgeuū

id est filios suos spirituales fideles vsq; in finẽ seculi. vel semen suũ. i. euangeliũ seu euangelij doctrinam vsq; in finem ꝓmanere. Hinc iudei arguunt de christo nazareno ista nõ posse intelligi: cũ nõ habuerit filios sed ꝓmanserit virgo. Sed ꝙ carnaliter sapiũt ꝛ intelligunt scripturas. ideo accipiũt de filijs carnalibus cuz loquat̃ ꝓpha de filijs spũalibus ꝛ semine spũali. Et voluntas dñi. qua. s. vult omnes hoies saluos fieri. in manu eꝰ dirigeť. i. implebiť in opatione eius. s. passionis. quia sufficiens est ꝗtum ad meritũ passio ipa ad omnes saluandos. Et ratio huius est. ꝓ eo ꝙ laborauit aĩa eius: ecce fructus laboris. Videbit. s. ipse christus. id ꝓ quo laborauit. s. ecclesiã de gẽtibus in toto orbe terrarum congregatã ꝛ cõuersam. quã conuersionẽ hoĩm esuriebat ꝛ sitiebat ꝛ ideo ipsoz conuersione satiabiť: delectatus ex ea. Et quia iustus ex fide viuit. iõ christus ea iustificat hoies. Vnde seqtur. In scia sua iustificabit ipse seruus meus multos. In scia. s. doctrine sue. et in fide hominibus infusa que notitia a deo est. iustificabit. i. de iniustis faciet iustos. Et dicit iustus iustificabit q; solus deus est ꝙ iustificat ergo christus noster est deus. Et dicit̃ filiꝰ dei fuꝰ dei. q; formam serui suscepit. Multos dicit nõ oĩes q; multi sũt vocati. pauci x̃o electi ex defectu hominũ. Et iniquitates illoz. s. iustificãdoz ipe portabit. quo ad efficientiã purgationis. penã portabit satisfaciendo ꝓ eis. hoc eĩm iusticia diuina exigebat. Nã xp̃c vt caput hũane nature fecit se debitorẽ deo ꝓ ꝓpr̃ vnionẽ. ꝓpter defectꝰ hũane nãe. ꝛ ꝓ ea voluit penã quã exigebat diuina iusticia in se sustinere. Et isto modo placauit diuinã iusticiã ꝛ ꝓ̃ iustificauit multos. penã pcõz eoz portãdo. nõ omnes. sed illos ꝙ ꝓmunguńt ei ꝓ sacra deuote suscepta in quibus remansit virtus eorũ. Et q; s̃. dixerat ꝙ dederat pater iudeos romanis in predam ꝛ in mortẽ: ideo ꝓsequenter oĩdit quõ deus pater ei recõpensabit in gentibus dicens. Disptiam ei plurimos. et sunt verba dei patris loquẽtis de christo. q. d. Si iudei negligẽtes erũt ꝛ nõ venient ꝓ fidem ad christũ. ꝓ ipsis iudeis dispti-am. i. recompensabo ruinã iudeoz mltitudini gẽtium venientiũ ad fidẽ xp̃i. Et fortiũ. i. demoniz diuidã spolia. i. genus humanũ qõ dyabolus decipiendo sibi abstulerat ab ipso dyabolo eripieť. ꝛ aplis ꝛ sequacibus eoz tribueť in dominiũ. nã aplĩ fuerũt ꝑmi qui ꝑfuerunt gentibus conuersis Et hoc fiet ꝓ eo ꝙ tradidit in mortem aiam suã. i. vitam. ꝛ cũ sceleratis reputatus est. s. latronib⁹ a iudeis. et ipe pcã multoz tulit. i. abstulit vl̃ penam sustinuit. Et ꝓ transgressorib⁹ orauit. dicẽs. s. vt habeť Lu. xxij. Pater ignosce illis. Ad quã vocẽ̃ m euãgeliũ nazareoz multi iudeoz cõuersi sunt. Ex qua ꝓpheta clare oĩdit ysaias christum fuisse ꝛ esse verũ deũ ꝛ verũ hominẽ. ꝫ iudeos ꝙ nolunt assentire ꝙ christus debeat pati quez errando expectant adhuc venturũ. sed ꝙ debeat habere ptãtem magnam in mundo temporaliter vt magnus domin⁹ tpalis. negantes etiã ꝙ sit verus deus: sed dicunt purũ hominem. Quõ autẽ deus testaret christum ꝙ fructum sue passionis iudeis relictis ꝓpter suam ꝓfidiã ex ꝙersione gentium: in sequenti ca. s. liij. declarat dicens.

Lauda sterilis .§. v.

que nõ paris: decanta laudẽ ꝙ nõ parturiebas q; multi filij deserte magis ꝗ eius que habet virum ꝓ̃o hoz declaratione sciendũ. ꝙ fm ꝓphetaz ꝛ in scriptura fit mentio de duplici ꝙgregatõne seu ꝓ̃lo. s. israelitica ꝛ gentili. ꝛ vterq; populꝰ habuit originem a noe. Et tũc gentilitas edocta a noe in filijs suis. adorabat vnũ deũ creatorẽ oĩm. et hec gens sponsa erat vnius veri dei cui ꝓ fidẽ cõiuncta erat. Tpe autẽ edificationis babel. gentilitas quã sibi dñs desponsauerat in noe et filijs eiꝰ: ꝙ̃ si in adolescẽtia fornicans ꝛ recedens a deo ꝛ adherens dyabolo ꝓ ydolatriam. derelicta est a spõso suo deo vsq; ad incarnationẽ: et plebs iudaica fuit electa quasi ipa sola vt sponsa a deo: qñ dispersi sunt ꝙ diuersa loca orbis ꝛ diuersi ritus ydolatrie. remanente vera fide vnius dei et cultu eius ĩ domo sola heber. postea in familia abrae. demuz in domo iacob ꝛ descendentibꝰ ex. xij. filijs eius. Et sic gentilitas facta est quasi vidua a deo recedens. vnde nec filios spũales deo parere poterat quod fit ꝓ fidem. Et plebs iudaica fuit quasi maritata deo ꝓ veram fidem: ꝛ pariebat filios spũales deo saluandos in fide christi venturi. et hoc vsq; ad christi tpa. Post passionẽ aũt xp̃i p̃dicantibus aplis. gentilitas cõuersa ad fidẽ desponsata ẽ deo ꝓ fidem. et generauit valde multos filios omnes sc̃z ex ea ad fidem ꝙuersos. Judaica etiam aliqs generauit. non tamen nisi illos qui in xp̃m crediderunt. Et q; pauci fuerũt respectu ꝙuersoruz ex gentilitate. ideo dicit. Lauda sterilis. i. tu gentilitas que prius eras sterilis derelicto sponso deo ꝛ deserta. i. a deo derelicta. q; tu deum reliqueras lauda deũ. Multi eĩm filij spũaliter geniti ꝓ fidez id est multo plures ꝗ eiꝰ que habz virum. i. ꝙgregatio iudeoz q̃ virũ. i. sponsum habuit deum vsq; ad tpa christi. et postea ꝗtũ ad ꝙuersos ex iudaismo. ꝙ tñ pauciores fuerũt gentilibꝰ ꝙuersis.

De ipso aũt chri .§. vi

sti aduentu luminoso ꝓ doctrinã suam miracula et sanctitatem vite. ex quo iudei tenebris erroruz et ꝓfidie obscurati sunt. ꝛ caligine viciоz opti: sz et gentes illuminate quarnz ꝑmitie fuerũt sancti magi. qui christum natum de partib⁹ remotis venerũt ad adorandũ ꝛ muneribus venerãdum. signantibus veram fidem quam de eo habebãt satis aperte loquiť ysaias in ca. lx. vbi ait. Surge ꝛ illuminare hierusalem quia venit lumen tuũ ꝛc. De plenitudine gratie septiformis christo collate inquantum homo. loquiť ꝓpheta ysaias cap. xj. Egrediet virga de radice iesse. id est virgo Maria de generatione iesse qui fuit pater dauid. binomius eĩm erat vocatus ꝛ yesse et ysai. Et flos ꝺ radice eius. id est christus de ipsa progenie fm corpulentam substantiam descendens nõ carnaliter ꝓpagatã. sz sine ope humano vt flos ex virga. i.

virgine maria conceptus et natus. Et requiescet sup eum spūs domini. Requiescet ait q; nullā inquietudinē seu stimulū peccati in eo reperiet. qō in nullo ꝓtingit saltim ꝗtum ad originale. Spiritus sapientie et intellectus: spūs ꝓsilij et fortitudinis. spiritus scientie et pietatis: et repleuit eū spiritus timoris dñi. ¶ De p̄dicatione ei⁹ capit. lxj. Spūs dñi sup me. eo q; vnxerit me. ad annunciā dū mansuetis misit me. vt mederer ꝓtritos corde ⁊ p̄dicarem captiuis indulgentiā ⁊c̄. Loquit̄ ꝑ pheta in ꝑsona christi q̄ fuit inunct⁹ in ꝗtū hō vnctione gratie a spūsancto: ⁊ missus ad p̄dicandū vnde vt legit̄ Luce. iiij. Cū christus intrasset semel in synagogā iudeoꝝ in Nazareth. ⁊ fuisset ei porrectus liber ysaie ꝓphete: cepit legere qō primo sibi occurrit in eo. Et fuit istud. Spūs dñi ⁊c̄. vt dictū est. Quo lecto ait. hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris. ¶ De eius miracul̄ dicit ysaias ca. xxxv. Dñs veniet ⁊ saluabit nos. Tunc apiēt̄ oculi cecoꝝ ⁊ aures surdoꝝ patebūt Tūc saliet claudus sicut ceru⁹. ⁊ apta erit lingua mutoꝝ ⁊c̄. hec miracula fecisse oīa nullū legimus in veteri testamento. sed dominus iesus christus omnia fecit.

De admiratōe .§. VII.

angelorū et inq̄sitione eoꝝ in ascensione christi. c. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestibus de bosra. Angeli inferiores videntes christū ascendere in tanta gloria interrogant admirātes Edom interp̄t̄ terrenus vel sanguineus. ⁊ sig̃t mūdū. Bosra interp̄t̄ inuncta vel firma et signat infernū q̄ ita erat firmus q; nullus poterat exire. q. d. Angeli videntes christū ascendere ꝑ ꝓpria virtute ⁊ cū aīabus sanctoꝝ dicebant ammirantes. Quis est iste q̄ venit de mūdo q; hō. et de inferno ita munito cum animabus beatificatis. Quis eñ angeli omnes cognouerint ab initio sue creationis seu glorificationis in verbo mysteriū incarnationis: nō tñ oīs oīa ꝓticularia cōcernētia ipsum mysterium: sed cum adimplerent̄ cognouerunt. Respondent ergo angeli superiores vt magis in ꝓticulari de hmōi illuminati. Iste formosus in stola sua. id est in habitu humanitatis gradiens. in multitudine fortitudinis sue. i. ꝑ viam crucis: vbi exercuit fortitudinē suam in vincendo dyabolum ad celum veniens. Vel potest dici. q; tota ista locutio sit inferioꝝ angeloꝝ. Et ipsis christus respondet. dicens. Ego q̄ loquor iusticiaz. i. q̄ iusticia exigente reddo vnicuiq; ꝫm opa sua. et iustitia non potentia redemi humanū genus sustinens penā ꝑ peccato hominū vt satisfieret offense dei. et iustū etiā fuit vt dyabolus qui deceptuz hoīem tyrannice possidebat. inducēs iudeos ad inferendū mortem ei qui nō erat debitor mortis. debitores mortis amitteret homies. Et ꝓpugnator sum. i. pugnans contra dyabolum et mundū: ꝑ hoībus vincens ad saluādū. s. eos. Interrogāt vel angeli vel ipse ysaias. Quare ergo rubruz est vestimentū tuū. i. vñ hz signa passionis ex q̄ vestimentū. i. corpus fuit in sanguine rubeū factum

Quibus rñdit. Torcular calcaui solus. i. crucem sustinui. Solus q; nullus ex iudeis vel discipulis vel amicis vel ex angelis adiuuit. Calcaui demones supeditando ⁊ mundū in furore meo. i. valō iratus ꝓtra vicia ⁊ demones ⁊ ꝓtra iudeos demū ⁊c̄. ¶ De apostolis et missis ad predicandū cap. lxiij. Mittam ex eis q̄ saluati fuerunt. s. conuersis ad fidem discipulos ⁊ alios. Agentes in mare. in affricā. in libdiam tenentes sagittas. s. verboꝝ dei in ytaliam et greciam et ad insulas longe. vt siciliam et angliam q̄ nō audierūt de me. s. ꝙ ꝓphetas ⁊ non viderunt gloriam meam et annunciabunt gloriam meam gentibus. Libdia est in asia ytalia et grecia in europa. ¶ Caplm. VI.

Jeremias prophe

ta fuit de sacerdotibus anathoth. sanctificatus in vtero vt patet. j. ca. et missus seu deputatus ad predicandū a puericia sua a deo. p̄nunciauit captiuitatē illi⁹ ꝙlī fiēdaz a nabuchodonosoꝝ rege chaldeoꝝ ⁊ ciuitatem capiendam ⁊ incendendā ab eo. ⁊ templum destruendū et sedechiam regem iuda cū multis alijs ducēdū in babiloniā. arguens p̄tā populi ⁊ ad penitentiam exhortans. Qō q; nō se correxerūt: vidit oculis suis omnia euenire que ꝓphetauerat mala illis. Qui capta ciuitate honoratus a rege ipso nabuchodonosoꝝ. remāsit cum reliquis vulgi in hierosolyma incensa et desolata. Sed postea occiso godolia quē rex babilonis p̄fecerat ibi relictis cū hieremias eos timentes vindictā regis ꝓpter occisionē godolie ꝓfortaret. ex ꝑte dei suadēs ne descenderēt in egyptum: ꝫ securi ibi manerent: non crediderūt nec acquieuerunt verbis eius ꝫ prexerunt in egyptum ducentes secum ip̄m hieremiaz ⁊ ip̄m demū eos arguentē lapidauerūt i egypto. Hic hieremias virginitate sua euangelicū virum christi et ecclesie dedicans. quibusdaz alijs ꝓphetis videt̄ esse rusticior. vt ait hiero. in prologo e⁹ sed sensibus par est. quippe q̄ eodem spū ꝓpheta uit. Porro simplicitas eloquij ꝺ loco in quo nat⁹ est ei accidit. De anathoth eñ viculo fuit trib⁹ milibus a hierusalem distans. Qui et ruinas hierusalem quadruplici plangit alphabeto. s. in trenis seu lamentationibus. ruinā ecclesie signans i malis christianis. ¶ Vltra ꝓphetiam flagelloꝝ populi iudaici ⁊ multoꝝ alioꝝ: ꝓphetauit etiā multa mysteria christi. Nā de incarnatiōe eius ait ca. xxxj. Creauit dñs nouum sup terrā. Vbi notandum q; conceptio christi et natiuitas dicit̄ creatō Nouuz fuit q; virgo conceperit ⁊ peperit virgo. Nouū fuit q; homo viuens sine peccato esset. Nouū q; deus nasceret̄ factus homo. Femina circūdabit virum. i. virgo maria absq; viri semie i gremio vteri habebit christū filiū dei. nō creabit non generabit opere humano sed diuino. circūdabit filiū dei in vtero virum. i. perfectum sciētia ⁊ virtute. ¶ De passione christi in ca. xj. ait. Tu autez demonstrasti mihi et cognoui. tu ostendisti mihi studia eorum: ⁊ ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Et non cognoui quia co.

gitauerunt sup me consilia: dicentes. Mittamus lignum in panem eius. et eradamus eum de terra viuentium. et nomen eius nō memorabit amplius. Judei t nostri iudaisantes vt dicit in glo. exponūt ista de hieremia. Cum enī argueret peccata poupli t pminaret eis mala ventura. propt hmōi cogitauerunt multi occidere eum diuersis insidijs t modis. vt patet hiere. xxxviij. Unde t principes petierūt et obtinuerūt a rege sedechia vt mitteret in lacum seu puteum vbi erat lutū nō aqua vt moreret: sed abdemelech ethyops eunuchus regis. rogauit regem p eo vt inde educeret quod t factum est. has cogitatiōes malignas eorum ppheta pus ignorauit. sed postea sibi reuelatum est a deo. Et inter cetera querebant aliqui modū occultum occidendi vt p venenū. Et h̄ est quod dicunt. Mittamus lignū. i. aliquod occultum toxicatum in panē eius. s. cibum vel potū e? Sed melī? fm sanctos doctores exponit de christo. vnde ppheta t ante et post verba ista pnunciat exterminium iudeoz factū p romanos in punitionē tanti sceleris eoz. Loquit̄ ḡ ppheta in p sona christi ad patrem dicēs. Domine. s. pater tu demonstrasti mihi. Oīs. n. cognitio veritatis a deo est vt primo magistro. Studia eoz. i. insidias t machinationes iudeorum cōtra me. Et ego quasi agnus mansuetus qui portat ad victimaz nō restiti non querulaui: sed mansuete t patiēter me in captione habui. et nō cognoui. i. dissimulaui t tacui ac si non cognoscerē insidias eorū cum tū nō esset. Cogitauerunt sup me consilia. collegerunt enī principes sacerdotū et pharisei consiliuz dicentes· quid facimus tē. Et ab ista hora cogitauerunt occidere eū. Et dicebāt. nō in die festo tē. ne euaderet. Dicunt aūt. Mittamus lignū in panem eius. Lignum. s. crucis in panem eius. id est in vitam eius· q: dixerat se aliquando. Ego sum panis viuus. i. auferamus ei vitam p mortē ligni crucis. Vel doctrine eius que panis spūalis est. p tradicamus et resistamus. p offendiculū in doctrina eius ponamus. s. ignominiā crucis. q: occidendo eū morte tam ignominiosa: nullus credet in eum vt messiam vt verū deū quem se nominat cum mortuus in ligno crucis dicat maledict? in lege. s. maledictione infamie. Et eradamus eū de terra viuentiū. i. de mundo isto ex toto auferam? sicut quod eradicat ex toto aboletur: ita q et doctrina eius t nomen nō sit amplius in recordatione hoīm. Unde subdit. Et nomen ei? nō memorabit amplius. Sed totum p trariū ad malignā cogitationē t intentionē euenit. Nam christus quia ante passionem notus tm̄ in iudea erat: fact? ē notus t gloriosus t exaltat? p totū orbem.

Q? christus mes- .§.I.

sias in lege pmissus. quē iudei ex sua pfidia expectant vēturū t antichristuz p messia recipient. vt christus eis p̄dixit Jo. v. q sit verus deus: qō ipi iudei negant. ostendit Hiere. xxiij. vbi dicit. Ecce dies venīt dicit dñs. t suscitabo dauid germē iustū t regnabit rex t sapiens erit. et faciet iudicium t iustitiam in terra tē. Judei exponūt ista de Zorobabel. q: ipse fuit ille dux q eduxit populuz de captiuitate babilonica. Et saluus factus ē iuda. et illi pauci qui erant de israel in illa captiuitate. et partibus illis redeuntibus habitauerunt confidenter in terra pmissionis. Et pptera nomen zorobabel vocatū est dñs iustus noster. q: sic iudei imponebāt nomen dei filijs suis vt emanuel vel deodatus t hmōi. Sed cū zorobabel nō fuerit rex post reuersionē a captiuitate illa nec ante ideo ipsa expositione reiecta vt falsa. alia vera ponenda est. Ecce dies venīt. i. tp̄e incarnationis. Et suscitabo dauid germen iustū. dauid. i. xp̄m q factus est ex semine dauid. i. pgenie. non viri li semine: sed ope spūssancti. Unū in p̄s. Jurauit dñs dauid tē. De fructu ventris tui ponā sup sedē tuam. s. ad regnandū. de fructu signanter dicit q: i conceptione filioz a patre: semen decidit a lūbis eius. a matre vō a ventre materia conceptus deriuat. Quia igit̄ in pceptione christi non fuit semen viri: sz materia ex matre virgine p̄pata ideo dixit: de fructu ventris nō de fructu lumborū. q. d. fructus marie descendentis ex dauid qui ē xp̄c iesus sine patre in terris sedebit sup regnū dauid in regno spūali ecclesie. Oēs alij reges iuda mortui sunt t desierunt esse reges. xp̄s aūt descendēs ex dauid exquo cepit regnare. s. incarnatus nunq̄ desijt esse rex. sed regnū eius semp durat q regit ecclesiam militantē t triumphantez. sed t potestatem t dñium tpale vt dñs oīm habebat t hz sed hoc vsus est. s. viuens cū curia regali t exercitio potestatis regalis. et ideo ppie dicit suscitatus. Et ppie vocat christus germen iustū. quia solus xp̄s fuit in germine. i. in cōceptione iustus: qō de nullo alio potest dici: cū oīs in peccato cōcepti sunt fm cōem sententiā doc. Unde alia litera habet orientē iustū: Ezech. xxxiij. Suscitabo germen iustū nominatū. Et regnabit rex t sapiens erit. Uerus vtiq̄ rex temporalis quo ad dominiū licet nō quo ad vsum. Spūalis ecclesiam gubernans: eternalis in beatis dominās t satiās Sapiens erit omni sapientia diuina t hūana beata in vita acquisita exprimentali. oīa optime gubernans: et deducens cuncta ad destinatum finē Et faciet iudiciū t iustitiaz in terra. quod erit manifeste in secundo aduentu qñ iudicando orbem. reddet vnicuiq̄ fm opera sua vt iustitia exigit. Faciet etiā iudiciū in primo aduētu inter dyabolum et hoīem quē tenebat captiuū. et iustitiā satisfaciēdo p peccato humani generis et sic solue do ade debitū. vnde dixit christus appropinquāte passione: nunc iudiciū est mundi tē. Joh. xij. Et in diebus illis scilicet huius primi aduentus: saluabitur iuda. id est aliqui de regno iuda. t isr̄l id est aliqui de populo israel habitabit confidenter. confidens in deo christo iesu. Si illud faciet iudicium tē. referat ad secunduz aduentum. s. in finali iudicio. tunc in diebus illis. s. ppe finale iudicium. saluabitur iuda t israel: quia mortuo antichristo quem tenuerunt messiam conuertent vt ait p̄s. ad vesperaz. s. finē mōi iudei credentes in

christū ⁊ habitabunt confidenter in ecclesia. Et ꝟ̄ est nomen quod vocabunt eū. ſ. populus de iuda ⁊ israel conuersi in primo aduentu vel circa secundum: dominus iustus noster et ꝓ hoc ostenditur ꝙ dauid iste. id est christus suscitatus erit dominus vniuersoꝝ: et ꝓ cōsequens deus. Vnde qꝛ dñs ideo reuerendus ⁊ timendus ꝓ verā fidem. et qꝛ iustus: ideo fiducialiter expectandus qꝛ reddet bonis valde bona. Et quia noster ideo amplexandus et amandus ꝓ veram charitatem. ¶ Ex hac ꝓphetia ostendit ꝙ christus messias ꝓ ꝓphetas ꝓmissus. sit verus deus ⁊ homo. quia cōiter omnes hebrei tenent hanc ꝓphetiā de messia dictam. Et sicut in hoc qđ dictū est. Suscitabo dauid germen iustum insinuat vera humanitas. ita ex hoc quod hic dicit. hoc est quod vocabūt eum dominus iustus noster: ostendit eius diuinitas. Et firmat hoc ꝓ literā hebraicā. qꝛ vbi habemus dñs iustus noster. in hebreo habet nomen domini thetragrammaton. quod quidē nomē est prepriſſimū inter nomina diuina ⁊ ꝓpter hoc de nullo dicit nisi de deo vero. Rabi moyses maximus doctoꝛ hebreoꝝ in libro directionis ꝓplexoꝝ idē declarat dicēs. ꝙ oīa noīa diuīa deriuata sunt ab operibus diuinis. ꝓt̄ nomen domini thetragrāmaton quod est appropriatum altissimo creatori. qꝛ fm ipm significat diuinā essentiam cum ꝓprietatibus suis intrinsecis. Cetera nomīa diuīa posita sunt ab operibus diuinis. sicut patet de ꝟ̄ nomine heloy. ⁊ adonay que inter cetera alia videntur magis ꝓpria. et tamen hoc nomen heloy imponit ad significandū deū ex generali ꝓuidētia. ꝓpter hoc nomen istud cōmunicat aliis. Nam ⁊ iudices et sapientes dicunt in scriptura aliqñ heloy. Vnde in ps̄. vbi in latino dicit. Ego dixi dij estis: in hebreo habet heloy estis. Similiter hoc nomen adonay ponit ab vniuersali ꝓsidentia. et ideo etiā istud cōicatur aliis vt dicat de potentibus ⁊ regentibus adonay. non sic est de isto nomine thetragramaton quod significat diuinā essentiam nudam ⁊ puram absq; respectu ad extra Et sic istud nomen nō est cōicabile alteri vt dicit rabi moyses ꝓfatus. Ex quo concludit ꝙ cum christus messias vocet hoc nomine ꝙ sit verꝰ deꝰ

¶ Si aūt dicat ꝓut a quibusdam iudeis obijcit contra ꝓdicta. ꝙ etiam istud nomen thetragrāmaton non dicit de deo tm̄ sed etiā de aliis: nam Ezech. vlti. de illa ciuitate ibi descripta dicit. Et nomen ciuitatis dominus. ibidē loco cuius in hebreo habet nomen dñi thetragramaton. Et Gene. xxij. vbi nos habemus. Et vocauit abraā nomen loci illius dñs videt: in hebreo habet nomē dñi thetragramaton. Et in libro iudicū vbi nos habemus. et vocauit Gedeon nomen altaris illius quod fecerat domini pax: in hebreo aūt domin⁹ pax: ſ̄ hebraice ibi ponit nomē dñi thetragramaton. ex qb⁹ videt ꝙ thetragramaton dicat nō solū de deo vero: ſ̄ ⁊ de ciuitate. de loco. de altari ⁊c̄. ꝙ istud nihil valet. naꝛ nullū ꝓdictoꝝ noiat noīe ꝓprio dei simplicit ⁊ absolute thetragramaton: ſ̄ noiat cū additōe a q̄dā effectu dei eius q̄ ē ver⁹ deꝰ. et hoc nō est incōueniēs sicut si aliq̄s hō vocet adeodatus vel deus dedit: qꝛ. ſ. aliquis effectus dei tunc apparuerit ꝓpter qđ dicit datꝰ a deo sed nullus vocat deus absolute: qꝛ hoc esset impiū. Sic ad ꝓpositum. cū dicit in ezech. nomē ciuitatis dñs. et i hebreo. nomē dñi thetragramaton. nō dicit absolute hoc sed cū additione. ſ. dominus ibidem. Vel nomen dñi thetragramaton ibi in hebreo. ſ. ꝙ debeat ciuitas illa sic denomiari ab inhabitatione dñi. et hoc ꝓ ꝓ translationez chaldaicā que sic nomē ciuitatis exponit a die q̄ fecit dñs descendere diuinitate suā. Sic ⁊ in Genesi nō dicit absolute. Vocauit abraā nomen loci illius dñs: ſ̄ cū additiōe videt. dicēs dñs videt qꝛ. ſ. vidit dñs afflictionē ysaac ⁊ hūilitatē. ⁊ liberauit a morte arietē ꝓpans. vel ex eo ꝙ vidit i ſpiritu abraā ibi templū salomonis ꝓstruendū. in q̄ dñs videret preces ⁊ oblationes ꝓpl̄i. et hoc exꝑſe habet ex translatione chaldaica ⁊ sic de aliis.

¶ Alij iudei videntes se ꝓ ista cōclusos: aliter exponūt dictā ꝓphetiā. corrumpentes textū ⁊ dicētes. ꝙ nō sic est in hebreo. vt hiero transtulit. ſ̄ ꝟ̄ nomen eius qđ vocabit dñs iustus nr̄. Ita ꝙ nomen dñi thetragramaton nō referat ad messiam aliū deū: ſ̄ ad verū deū q̄ vocabit ipm messiaꝝ ad liberationē ꝓpl̄i iudeoꝝ a seruitute q̄ñ ei placebit. Contra istā aūt expositionē non pōt argui nisi ꝙ ipsi corrūpūt lfam illā vt negēt xp̄i diuinitatē sed aliqui fideles periti iuramento firmarūt se vidisse als in antiquis biblijs hebraicis sic̄ hiero. transtulit. Hec est credendū ꝙ tant⁹ vir hiero. aliter trāstulerit q̄ hebraica veritas se haberet: cum coraꝝ tot iudeis ⁊ catholicis peritis publicauerit ipam translationē. Insup ad reuincendū eos de falsificatione: recurrendū est ad alioꝝ translatōnes q̄s rationabiliter negare nō pūt. ex quib⁹ falsitas illa deꝑhendi pt. Et ꝓmo in trāslatiōe. lxx. facta a iudeis pitissimis ex hebreo in grecū. sic habet vt in translatione nostra ex hebreo in latinū facta a hiero. Qđ patet ex officio ecclesie sumpto ex ipa trāslatione. lxx. Dicit. n. ibi. Et vocabūt. nō vocabit eū dñs iustus noster. ſ. cōuersi ex iudaismo. ita ꝙ dñs loco cuiꝰ est thetragramaton in hebreo refertur ad messiā ipm. Quia ꝛ̄o ipi. lxx. nō potuerūt ponē nomē dñi thetragramaton in greco in ꝓpo significato: vel qꝛ nō inuenerūt nomē ita ꝓprie corrūpens. vel si inuenerūt: ad occultandū mysteriū diuinitatis ī messia ptolomeo. ne scandalū sumēt incapaꝝ tanti mysterij: ipm ideo ꝓprie nō posuerūt sicut ⁊ in pluribus aliis locis: ſ̄ loco huiꝰ posuerūt vocabūt eū: kyrios. qđ grecū latine sonat dñs. qđ qꝛ nomē cōe est: ⁊ pōt dici ⁊ de deoꝝ de q̄libet magno ꝓncipe. Et eodē mō hiero. transtulit de hebreo in latinū. quia nō habuit nomē ꝓprium in latino correspondēs illi hebraico nomi thetragrāmaton: posuit dñs in latino. Qđ nomē qꝛ cōmuniter dicit de deo ⁊ de ꝓncipibus mundi: iō ex ipa lfa nostra fm translationē hiero. nō posset ꝓbari diuinitas christi messie. ſ̄ ex hebrea nō corrupta lfa. ¶ Patet etiaꝫ falsitas iudeoꝝ ex trāslatiōe chaldaica q̄ est autētica apud eos. Dr̄ eūm ibi

Ecce dies veneṙt ⁊ statuam dauid messiā iustum
Unde patet q̄ ꝓphetia ista loquiṫ de messia xp̄o
Et sequiṫ. Et hoc est nomē qđ appellabūt eū dñs
iustus noster. vbiponiṫ nomen dñi thetragramaton in hebraeo: poniṫ in chaldaico dñs. Et non of
ibi vocabit ꝫ vocabūt seu appellabūt eum. Et sic
referṫ ad ip̄m messiaz thetragramaton. Consideranđ est etiam q̄ sacra scriptura multiplicit fuit scripta. Uno mō pure hebraice sicut primo tradita est: quo ad vetus testamentū. ſ. sermone hebraico ⁊ literis hebraicis. Alio modo fuit scripta hebraice sermō pure. sermone. ſ. chaldaico sed literis hebraicis: q; hebraicum ⁊ chaldaicum sunt ydiomata ꝓpinqua eundē numerū literaꝝ habētia: q̄ litere q̄uis discrepent in figura: tm̄ ꝓueniūt in soño ⁊ virtute. vt dicit Hiero. et ideo vnū ydioma pōt facilius scribi p̄ literas alterius. Hoc ergo modo multi scripserūt vetus testamentum: et maxime ionatha filius Oziel. cuius scriptura ita est autentica apud iudeos. q̄ nullus est ausus ei ꝓtradicere. ꝓpter hoc in libris notabilib⁹ hebreorum poniṫ hebraicū purum ī vna colūna: ⁊ chaldaicum scriptuz ab isto ionatha in alia columna literis hebraicis. et vtunṫ iudei chaldaico quasi ꝓ expositōne. quia aliqua q̄ sunt multū obscura in hebraico puro clarius ponuntur ⁊ quasi exponunṫ in ipso chaldaico. Et ideo illa translatio est multū valens ad hmōi. fuerunt em̄ peritissimi in vtraq; lingua vt refert iosephus li. xij. antiquitatum. Ipsi aūt nō semp̄ transtulerūt de verbo ad verbū: sed aliq̄ṫ frequenter sensum ex sensu mutantes aliq̄ vel occultantes ex industria q̄ potuissent esse cā erroris ptolomeo regi egypti. Cū ꝓ translatōez. lxx. et chaldaicā ꝓuincanṫ iudei q̄ messias sit deus. querūt aliqui eoꝝ aliud subterfugiū. dicentes q̄ q̄uis messias noſetur deꝰ: non tm̄ erit sed purus hō licet sanctissimus sit et maior moy. Sed hoc est impossibile: q; si permitteret se vocari nomē dñi thetragramaton ⁊ nō sic esset. ſ. verus deus re: sed nomine tm̄: incurreret peccatum blasphemie. vnde non esset sanctissimus sed malus.

De lege aūt euā §.II.

gelica danda diciṫ hiere. xxxj° Post dies illos dabo legem meā in visceribꝰ eoꝝ: ⁊ in corde eoꝝ scribam eā. ⁊ ero eis in deū ⁊ ipsi erūt in ꝓp̄m. Ante ista verba immediate supra dicit dñs feriam domui israel ⁊ domui iuda. i. ꝓuersis ad fidem ex illis gentibꝰ fedus. nō fm̄ pactū qđ pepigi cum patribus eoꝝ in die q̄ apprehendi manū eoꝝ vt educerem eos de terra egypti pactū qđ irritum fecerṫ hoc erit pactū qđ feriam cū domo israel. et sequitur qđ suprapositū post dies illos tē. hanc auctoritatem hieremie inducit ap̄lus ad hebreos. viij. ad ostendendū testamentū nouū succedere veteri ⁊ legem litere mutataz in legem spūs. vt illa legalia seu ceremonialia spūaliter nō ſraliter implentur. Facit ꝫ mentōnem ꝓpheta de duplici federe seu pacto qđ dñs fecit cum hominibus. Primū fecit cuz antiq̄ ꝓp̄lo israel: scōm̄ cū ꝓp̄lo xp̄iano

Ubi sciendū q̄ fedus diciṫ a fedā porta: q; sicut ī pactis antiquoꝝ patet: sal in medīū faciētiū pa. pactū adiuicē trucidabaṫ. ⁊ effūdēdo sāguinē eꝰ dicebatur: sic fundaṫ sanguis eius qui hoc pactū violauerit. sic fecit moyses quando fecit fedꝰ seu pactū cum ꝓp̄lo israhelitico post egressionem de egypto. Haz acceptū sanguinē vitulorꝝ occisorꝝ ī sacrificiuz: lecta lege aspersit de ipso sup̄ ꝓp̄m: dicens. hic est sanguis federis qđ pepigit dñs vobiscum sup̄ cūctis sermonibꝰ istis: vt habeṫ. xlviij. et de illo etiā sanguine aspgebaṫ velum qđ erat ante tabernaculū. qđ occultabat q̄ erant intra vt archa ⁊ hmōi. Fecerūt ꝫ istud pactuz cū deo obseruandi illam legem in q̄tum erat sub figura ꝫ non seruauerūt illud pactū qđ erat in figura nec etiaz in figurato. Figurabaṫ em̄ q̄ sanguinē xp̄i figurati in vitulo ⁊ agno reciperēt. tm̄ in velamine figuratū pmanentes: non adintra mysteria clausa penetrantes. Iste sanguis xp̄i vere effusus qui ī medio mūdi trucidatꝰ est: est fedꝰ inṫ nos ⁊ deum nfm̄: vt timeamꝰ eū ⁊ seruemꝰ eius mādata. Qđ pactū p̄ sanguinē xp̄m ꝓfumatū si trāsgressi fuerimus: sic trāsgressoris sanguis effundeṫ. q; etiaṫ ter trucidabimur. Si ꝫ dñs nouū pactū cū hominibꝰ dz facere vt hic Hieremias diċ: oportet q̄ pactum antiquū irritū ab hoībus factum remoueat ipse deus: vt nouū in hoībus magis p̄ualendo ꝓsurgat. Illud pactum. ſ. legis antique in duris lapidibus scriptū fuit. q; dure natōi dabaṫ iudeorum: hoc aūt fedus. ſ. noue legis in cordibꝰ carnalibꝰ. nō attramento vel stilo visibili: ꝫ spūsancto ꝓscriptū est. fm̄ illud ezech. Auferā a vob̄ cor lapideum ⁊ dabo vobis cor carneuz. vñ ꝓpheta subiūgit. post dies illos. ſ. veteris legis vel incarnatōnis. passionis. resurrectōis ⁊ ascensionis: dabo legem meā. ſ. spūsancti. q̄ data est in cenaculo ap̄lis. pasmo in die pentheacostes in viscerib⁹ eoꝝ nō in lapidibꝰ: ꝫ in intimis penetralibꝰ: ⁊ ī corde eoꝝ scribam eā. Ubi nota q̄ lex ista diciṫ scripta in viscerib⁹ ⁊ in corde. q; lex ista euāgelica hz illuminare ⁊ afficere hoīem. ⁊ iō merito dr̄ in visceribus. i. affectōnibꝰ. ⁊ in corde. i. rōne. Et h̄ fūt due tabule in q̄bus scripta ē lex noua in interioꝝ hoīe vt corde credamꝰ et affectu amemꝰ. vñ credētes ⁊ amantes legem spūsancti in corde recipientes sunt vere timentes ⁊ honorantes deum. ꝓpter qnod sequiṫ qđ subinferṫ. Ego ero eis in deum ⁊ ipsi erunt mihi in populum. ſ. peculiarem qui habeat deum sibi appropinquantem. Et quia ista lex euangelica est firmata ⁊ stabilita: nec alia ī mūdo ei succedit vt quidam heretici dixerunt. Ideo subdit. Si defecerint leges iste coram me: tunc et semen israel deficiet vt non sit gens coram me. Luz tamen dicat christus non ꝓteribit generatō hec donec omnia fiant Luce. xxj. scilicet que euenire debent ante finale iudicium. Qđ deꝰ mutet sententiam in ꝓmissis flagellis vel ꝓsperitatibꝰ. fm̄ q̄ hō mutatur de bono ad malū ⁊ econuerso. vnde diċ dñs hiere. xviij. Repēte loq̄r adūsꝰ gētē et adūsus regnū vt eūtaz ⁊ eradicē ⁊ destruā illō. si penitentiam egerit gens illa a malo suo: agam ⁊

ego pniam a malo qđ cogitaui facere eis. Et sub ito loquar de gente ⁊ regno vt edificem ⁊ plantē illud si fecerit malū in oculis meis vt non audiat vocē meā: agam ⁊ ego pniam sup bono qđ cogitaui facere illi. Ibi hiero. Non enī hominib⁹ sed vicijs iraſcit deus. q̄ si mutata fuerint nō erūt q̄bus iraſcat deus: de pe. di. j. Nouem.

Capitulum. vij.

Ezechiel pzopheta vt ait hiero. in plogo sup ipm cū ioachim rege iuda captiu⁹ ductꝰ ē in babilonem: ibiq; cū his q̄ captiui ducti fuerant de iudea ppbauit. Trigesimo aūt eratis sue anno ⁊ captiuitatis quinto: exorsus ē ad ꝓcaptiuos loq̄. Eodem tpe: licet posterior ezechiel in chaldea: hieremias i iudea ppbauerit. Vtil⁹ ei⁹ nec satis disertus nec admodū rusticꝰ: ꝑ ex vtroq; medio mō tpat⁹ Sacerdos ⁊ ipe sicut hieremias. pncipiū ei⁹ et finem magnis hīs obscuritatib⁹ inuoluta. Vnde ⁊ hebrei añ. xxx. etatis sue annū ea nō legūt. Occisus demū est ab ipis iudeis in ptib⁹ illis. Et i prima visione q̄ habet. j. ca. designat statꝰ ecclie militātis ⁊ dñm ei p̄sidentē: vt exponit Gzego. super Ezech. De vnitate aūt ecclie ⁊ ei⁹ vno rege et pastore dño ihu xpo ppbauit. Vbi ca. xxxiij. ait p eum dñs. Suscitabo sup eas. i. oues meas pastorem vnū q̄ pascet eas seruū meū dauid. Inde pascet eas: ⁊ ipe erit eis in pastorē. Ego aūt dñs ero eis in deū ⁊ seruꝰ me⁹ dauid pzinceps i medio eoz. Et faciā cū eis pactū pacis: ⁊ nō tradent vltra in rapinā gentib⁹. Quida exponūt ista de zorobabel q̄ reduxit qlīm iudaicum de captiuitate babilonica in terā suaz. ⁊ fuit eis dux bonꝰ et pastor. Sz quedā sunt in ista ppbia q̄ nō pūt intelligi de zorobabel. s. qđ dictū est in fine. Nam a gētibus plurib⁹ traditi sunt in rapinaz vt ab antiocho a Pompeio a Tito ⁊ vespasiano. Expositio igit vera est de xpō quē dauid vocat: q; descēdit de ꝓgenie dauid ꝑm carnez. ⁊ q; fortis ē robore ꝺ yabolū. ⁊ decorus aspectu diuinitatis ⁊ hūanitatis. hoc enī interptat dauid fortis vel decorꝰ. Suscitabo q; nō ex virili semine ꝑ opꝫ diuino verbū dei factū est caro. Pastorē vnum singlr. Ego ait xpc sum pastor bonꝰ Joh. x. ⁊ fiet vnū ouile ⁊ vnꝰ pastor. ibidem. Et q; hūiliauit se vsq; ad mortez crucis: deus exaltauit eū ponendo eū pastorez ⁊ caput ecclie qui ductor est ouiū. i. ecclie. Et p suā humanitatē ducit ad cognitōez diuinitatis. ⁊ tanq; ouis quilibet fidelis sub eo ingredit ad cōtem platōnem clarā deitatis ⁊ egredit ad intuitionez humanitatis. ⁊ pascua inueniet fruibilitatis. Et sic seruus dauid. i. xpc oīno deo subiectꝰ in forma serui est pnceps in medio ouiū ad quē oīs circūferentie respiciūt ⁊ respectū habent. Et factuz est tūc pactū pacis int̄ naturā hūanā ⁊ deū. tū ꝓpter vnionē: tum ꝓpter passionē q̄ deo satisfecit ꝓ nobis: tum ꝓpter ꝓiunctōez inter iudeos ⁊ gentiles ꝓuersos ad fidē in dilectōez fraternā. Et nō sunt vltra i rapinā gentib⁹. i. demonib⁹ vel infidelib⁹ scz oues xpi: cum quib⁹ est vsq; ad ꝓsummatōem seculi. vñ ipse ait Joh. x. Non rapiet eas quisq; ꝺ manu mea: ꝑ nota diligenter q̄ dñs ꝑ ꝓphetam ipm reprehendit dure malos pastores. i. ꝑlatos dicēs. Vle pastoribus qui pascebāt semetipos: lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini. s. caꝝ gregē autem meū non pascebatis. ⁊ qđ crassum erat occidebatis: qđ infirmū fuit nō ꝓsolidastis ⁊c.

Mysteriū generalis resurrectōnis corporꝫ §. I.

fuit sibi ostensum quādo in visione imaginaria ductus fuit in campum plenum ossibus mortuoꝝ que ad vocem ꝓphete ex parte dñi ad ea loquentis: facta ꝓmotōne magna ex eis: iuncta sunt ossa ad ossa. carnes ⁊ nerui ascenderūt: ⁊ extensa est cutis sup ea: ⁊ demuz ad vocē ꝓphete ingressus est in illis corpib⁹ mortuis spūs ⁊ surrexerūt ⁊ steterunt viui sup pedes suos: vt habet ezech. xxxvij. Et postea subdit dominus dicens. Ecce ego aperiā tumulos vestros ⁊ educā vos de sepulcris vr̄is ꝓp⁹ meus. ⁊ introducā vos in terram israel ⁊c. Ad literam per hec ꝓnunciatū fuit illis qui erant in captiuitate babilonica q̄ exirent de ea. de quo quasi desperabant illi. Sed ꝛ veritas future resurrectōnis ⁊ possibilitas ostensa hic fuit.

De misericordia §. II.

dei in mensa recipiēte oīnez pctōrem penitentem ad veniā. ⁊ de iusticia ei⁹ punientē quēcūq;. ⁊ si ꝑ tpe sctm ⁊ iustū: tm ad malū declinantē ⁊ nō reuertentē ad pniam. Ac etiā de eqtate ei⁹ nō puniēte pfem ꝓ culpa filij vel ecōuerso. vull⁹ clari⁹ eo loq̄tur ezech. xviij. ꝑ totū. dicit enī. Ita q̄ peccauerit ipa morietꝫ. s. morte spūali q̄ est priuatio gre ex q̄ sequit mors etna. Filiꝰ nō portabit iniqtatē pris nec pr̄ iniqtatē filij. qđ est vez de pena i alia vita scz inferni vel purgatorij. Nā in vita ista pena tēpali bñ punit vnꝰ ꝓ alio. Et h̄ mā pulcre ⁊ diffuse tractat. j. q. iij. Jam itaq;. ⁊. §. ꝫ dñs. cū seqn.

Si impi⁹ egerit pniaz ab oīb⁹ pctis suis q̄ operatus ē: ⁊ custodierit oīa p̄cepta mea ⁊ fecerit iudiciū ⁊ iusticiā: vita viuet ⁊ nō morietꝫ. Oīm iniqtatū ei⁹ nō recordabor. Nō vba singla: si pniaz egerit. Aug. Neminē putes a q̄cūq; mag̃ vel paruo pctō ad correptiōez sine pnia posse trāsire. de pe. di. j. Et intelligit de illa pnia interiori q̄ diffinit a Gzeg. ⁊ Amb. de pe. disti. iij. pnīs ē ꝑterita mala plangē ⁊ plāgēda itez nō ꝓmittē. i. ꝓponē nō cōmittere. Et dic. Ab oīb⁹ pctis suis. Aug. Totum hoiem xpc sanauit i sabbo. q; corp⁹ ab infirmitate ⁊ aīaz ab oī ꝓtagione: indicās penitentē optere sil dolere de oīni crimie ortuz in aīa ⁊ corpore. Quō ei q̄ crimē reseruat vnū de alio repiet veniam. de pe. di. iij. Sūt plures. Et custodierit oīa p̄cepta mea. ꝓposito cum vere penitet. ⁊ postea executōne. nam vt dicit Jacobi. ij. Qui totā legez seruauerit. offendat aūt in vno. s. p̄ceptoꝝ: factꝰ ē omniū reꝰ. q; vt dicit de pe. d. v. Frēs. sic si pcis oīnib⁹ eēt inuolutꝰ: ita si in vno tm̄ maneat: eterne vite ianuam non intrabit. Et fecerit iudicium. scz diligenter discutiendo ꝓsciam de ꝓmissis ⁊ ad

iudiciū pniale p ꝓfessionem recurrēdo vt ait Augusti. de pe. di. j. Judicet se homo dum pōt ⁊ mores cōuertat in melius: ⁊ tūc veniat ad antistites ecclesie ⁊c. Et iusticiam p ꝓgruam satisfactionem peccatoꝝ. est eīm pnia ſm Aug. de pe. dist. iij. quedam irascentis vindicta puniēs in se qō dolet cōmisisse. Vindicta āt seu punitio ad iusticiā pertinet. Vita viuet gratie ⁊ postea gloꝛie. ⁊ nō morietur morte etna. Omniū iniquitatū eꝰ non recordabor. ſ. quo ad punitōnem si pfecte satiffecerit. Et si auerterit se iustus a iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatem: omnes iusticie sue nō recordabunt. id est nullū opus bonum factū p euꝝ ⁊ in gratia erit deo gratū vel meritoꝛiū vite eterne. Ūñ Grego. sup dicta auctoꝛitate de pe. di. iij. ait. Nobis considerandū est: qꝛ in ꝓpetratone maloꝝ. nulla debet esse nobis fiducia bonoꝝ pteritoꝛuꝝ quo. ſ. ad vitam eternā ꝓsequendā. Eadem ⁊ plenius etiaꝝ ponunt ca. xxxiij. vbi etiā pmittit periculū ⁊ perditio q̄ imminet plātis ⁊ pdicatoꝛibus si nō annūciant ⁊ corrigūt pctā ꝓpꝛia. quia cū eis damnant. Dicit eīm. fili hoīs speculatoꝛē dedi te domui ysrahel. Si dicente me ad impiuꝝ morte moꝛieris. tu nō annūciaueris. ⁊ ille in iniquitate sua moꝛietur sanguinem eiꝰ de manu tua requiram. Si autem annunciaueris et ille non se emendet: animaꝝ tuam liberasti ⁊c.

Item in ca. xxviij. §III.

loquitur ꝓtra pncipem Tyri que erat ciuitas q̄dam multum opulenta ⁊ fortis dedita negociationibus vicina galylee. ⁊ pnunciat occisionem eiꝰ ⁊ exterminium ciuitatis ꝓpter superbiam suam. ⁊ subdit de rege Tyri. Tu signaculuꝝ similitudinis plenus sapientia et pfectus decoꝛe in delicijs paradisi dei fuisti. Omnis lapis pciosus operimentum tuum. Sardis. Topazius. yaspis. Crisolitꝰ onyx ⁊ berillus ⁊c. Saphirus ⁊ Carbunculus et Smaragdus ⁊c. Ultra sensum literalem de illo rege tyri cuius excellentia p similitudinē rerū expꝛimit ⁊ postea eius deiectōnem: exponit etiā ad literā dictum de lucifero vt notat diffuse Grego. in li. moral. ⁊ habet de pe. dist. ij. Principū. Ubi dicit ad ostendendā eiꝰ excellentiam. Quid boni nō habuit ille. ſ. pꝛimꝰ angelꝰ. pꝛimꝰ dignitate pfectōnis dictus Beemoth vel lucifer ⁊ cherub: q̄ signaculū dei similitudinis fuit cum dicit. Tu signaculū ⁊c. licet eīm hō ad similitudinē dei creatus sit. angelo tñ q̄si maiꝰ aliq̄d tribuēs. nō eū ad similitudinē dei ꝓditum ꝑ ipsum signaculū similitudinis dei dicit. vt q̄ subtilioꝛ ē natura: eo in illū similitudo dei plenius credat expꝛessa. Unde et pꝛimatus eius adhuc potentiā insinuans subdit. Omnis lapis pciosus vestimentū tuum ⁊c. Nouē dixit genera lapidum. quia numeruꝝ nouem sunt ordines angeloꝝ qui p sacra eloquia nominant. scz angeli archangeli. throni dominatōnes virtutes. principatus. potestates. cherubin ⁊ seraphin his lapidibus pciosis cherubin iste opertus fuisse narrat. quia eos quasi vestem ad ornamentuꝝ suum habuit. quoꝝ dum claritatem transcēderet ex eoꝝ ꝓparatōne clarioꝛ fuit. Et sequit. Foramina tua in die qua ꝓditus es. ꝓparata sunt foramina in lapidibus pciosis fiūt vt vinculati auro in ornamenti ꝓpositōne iungant habuit ergo lapis iste foramina: ꝑ superbie vicio charitatis auro nō sunt repleta. Que verba Grego. nō vident intelligenda quasi in ipso nō fuerit aurū charitat. cū dicat inferius q̄ ambulauit in medio lapidū igniꝛum cherub iste. i. inter angeloꝛum coꝛda charitatis igne succensa clarus extitit: sed aurum illuꝝ scz pfectissime ⁊ inamissibilis charitatis beatoꝛuꝝ qua angeli boni fuerūt vinculati. i. cōfirmati non habuit. Fuerūt ergo in eo facta foramina. i. aptitudo data ei ad talem charitatem indeficientem: qua superbia se pꝛiuauit. Et ꝓcludit Grego. post ꝓlixam expositōnem huiꝰ ꝓphetie. Idcirco hec tam mira in quibus fuit ⁊ que amisit iste insinuat vt homini ostendat quid ipse sua supbia declaratiōnis culpa passurus sit: si feriendo illi parcē noluit quez creando in gloꝛia tante claritatis eleuauit. hec ibi de pe. di. ij.

Ultimā visio §.IIII.

nem Ezechielis valde obscuram que ponit a ca. xl. vsq̄ ad finem. ſ. de ciuitate mirabili in monte edificata sibi ostensa in spū Grego. sup ezech. exponit moꝛaliter de ecclesia. Et dicit literaliter nō posse intelligi: quia ꝓtineret absurditatem ⁊ contradictōnem. q. ſ. ꝓtentum esset maius dimēsiue q̄ ꝓtinens. Similiter hiero. dicit intelligenduꝝ illud edificium spiritualiter de xp̄o ⁊ ecclesia sacramentis ⁊ moꝛibus eius. Grego. tamen non exposuit nisi. xl. ca. Richardus de sancto Victoꝛe exposuit totam visionem de edificio materiali. ⁊ hebrei antiqui dicebāt istud edificiū ezechieli in visione imaginaꝛia ostensum: ⁊ fuisse impletū in reedificatōne facta post reditum de babilonia p Zorobabel ⁊ neemiā. Sed Nico. de lyra repꝛobat ꝫ p efficaces rōnes. q: nec tāte magnitudis fuisse illud templū ⁊ ciuitas reedificata: q̄nte hec describunt. Nec aq̄ ibi fuerūt. Moderni hebrei dicunt tale edificiū nō factū adhuc ꝑ fiendū māliter per messiā quē expectāt venturū ⁊ purū hoiem. ꝑ tēpoꝛaliter regnaturū cū magna pompa. Sz nico. etiā hoc repꝛobat multipliꝛ. oñdens ex scripturis erroꝛes coꝝ. ſ. q̄ sit purus hō q̄ tempalia tribuat eis q̄ nōdū venerūt. Et ipse Nico. ad literā potit expositōez ⁊ aliter intelligendo ⁊ exponēdo tollit illam absurditatē ⁊ ꝓtradictōez a Grego. expꝛssam. Si aūt dicat q̄ nunq̄ illi ꝓpꝛio iudeoꝛū data talis ciuitas vel habita fuit q̄ pmittit ei in visiōe vñ ⁊ ppha nō vera nō implēte pmissuꝝ deo. Ñūde q̄ nō ē ꝫ incōueniēs. ſ. q̄ nō sit data eis talis ciuitas. Nā mlte pmissiōes facte sī a deo ꝓditōnales de pspers ⁊ aduersis. vt pꝛ Hiere. xviij. Et hiero. sup Amos. de pe. di. j. ait. Si agam pniam: ⁊ ipsum quoq̄ sue penitebit sententie. rursus iuxta pꝛophetam pꝛomittit pꝛospera si egerimus penitentiam. q̄ si negligentia dissoluamur: ⁊ illū penitebit sponsionis pmissaq̄ mutabit. Cuius rei exemplū p samariā ⁊ irlm habere possum⁹. quoꝝuꝝ

alij de imminentibus supplicijs liberati sunt: alij que patrib⁹ pmissa fuerant pdiderũt. Et.xxij.q.iij.dicit. Incõmutabilis idemq; semp exñs deiq; summa natura sepe in sacris scripturis legitur sua mutasse promissa. Fuit ḡ eis pmissa talis ciuitas ita gloriosa ꝓditionaliter: si reuersi hierosolimam dei pcepta seruarent. Qđ quia non fecerũt sed peiora malis addendo: non solum nõ fuit illa ꝓcessa: sed que reedificata fuerat ad fundamenta vsq; destructa. Exponit ḡ primo ad literam illud materiale edificiũ. ⁊ vt melius intelligat ponit figuras p picturam ibi sup Ezech̃. talis edificij. postea in fine ponit expositionem breuem moralem de xp̃o ⁊ ecclesia: ⁊ statibus ⁊ moribus ei⁹. Et ꝺa ꝓpter ꝓcessum ecclesie ostendendum in veteri ⁊ nouo testamento ista hincinde collecta sunt: istaq; breuem expositõnez eius hic pono. que pene omnia de ipsa ꝓphendit ptinentia ad status ⁊ mores eius. omittendo auctoritates scripture quas ĩduxit ad pbandum ad aptatõnem expositõnis.

In eccl̃ia igit̃ que est ꝓgregatõ fideliũ duplex est regimen. Vnũ q̃tum ad spũalia. ⁊ hoc desig̃tur p edificiũ templi. Aliud q̃tum ad tẽpalia. ⁊ hoc designat̃ p diuisionem terre ⁊ edificium ciuitatis. vtrunq; tñ regimen est a deo. di.x. Quoniam idem. Per montẽ igitur supquẽ ꝓpheta dicit se fuisse positum ca.xl. Et ciuitas edificata est: signatur xp̃c fm Greg. sup quez eccl̃ia est edificata q̃tum ad vtrunq; regimen. spũale scz ⁊ temporale. Et primo videndũ est de edificio templi quod signat statum spũalem. Circa edificiuz ergo templi describit̃ triplex murus circumdans ipsuz ex omni parte. exterior: medius ⁊ interior. p exteriorem murum qui circũdat oĩa edificia: signatur ꝓtectio ⁊ custodia diuina oĩa ꝓplectens. p murum medium intelligit̃ ꝓtectio seu custodiat angelica. p murum interiorez qui est minoris ambitus intelligit̃ custodia ⁊ ꝓtectio p prelatos ecclesie ⁊ eius ministros: que vtiq; est minoris efficacie q̃ angelica. p muros istos est ingressus ex tribus ptibus. s. ad templũ. p quas partes intelligũtur tres ptes terre habitabiles. s. asia affrica ⁊ europa. ex quibus ptibus multi ⁊ innumeri ingressi sunt ad eccl̃iã p baptismum ⁊ fidei susceptõez ⁊ ingrediunt̃ ĩ pseti ⁊ ĩ futuro. Ex qualibet autẽ parte. s. orientali australi et aquilonari erant tres porte in muroꝝ circuitu ex opposito se respiciẽtes p quas designant̃ tres status seu gradus venientium ad fidem. s. incipientiũ qui designat̃ p portam exteriorem primã: ꝓficientiũ qui signat̃ per portam scdam mediam: ⁊ pfectoꝝ qui signat̃ per terciã que est interioris muri. In portis exterioris muri non sunt edificia magna sed quedã domũcule sup eas edificate. p quod designat̃ q̃ status incipientiũ est adhuc notabiliter impfectus. In portis aũt medijs sũt edificia pulcra ⁊ multo magis in portis interioris muri. ad designanduz q̃ ꝓficientes plus habent de pfectõne virtutũ q̃ incipientes ⁊ pfecti magis q̃ ꝓficientes. vñ et ad portas medias erat ascensus p septem gradus: ⁊ ad portas interiores p octo. Habet aũt quelibet sex portaꝝ vestibulum porticum duas frontes et sex thalamos. i. cameras. Vestibulũ pcedẽs porticum intelligit̃ gratia ꝓueniens: p porticũ vero gratia subsequens. Vel p ista duo intelliguntur voluntas bona ⁊ operatio sancta. Per duas frontes q̃ sunt ad decorem ⁊ fortitudinẽ portaꝝ facte ad modũ duaꝝ turtulaꝝ ex vtraq; pte cuiuslibet porte. intelligunt̃ pacia ĩ aduersis ne frangat̃: et modestia ĩ ꝓsperis ne eleuet̃ p thalamos aũt ĩ q̃bus homines dormiũt ⁊ quiescũt intelligit̃ pax. Est aũt duplex pax. interna. s. ⁊ fraterna. Ad qđ sig̃ndum dicunt̃ thalami eẽ hinc ⁊ inde ex vtraq; pte porte. Tres ex vna pte q̃ pacẽ internã tria faciũt scz ꝓscia mũda. amicicia diuina: ⁊ sufficiẽtia modesta. Ex alia pte etiã sunt tres thalami. q̃ pacẽ fraternã tria ꝓstituũt. s. hũilitas vera. scõm ẽ eq̃tas iusta. terciũ est taciturnitas debita. ex ĩmoderata eñ ⁊ incauta locutõe tollit̃ frequnter pax fraterna

Post expositõez portaꝝ videndũ ẽ de gazophilacijs q̃ dicũt̃ eẽ circa pauimẽtũ: ⁊ dicunt̃ eẽ. xxx p q̃ designat̃ impletio mãdatoꝝ. x. trib⁹ tpib⁹ necessaria. s. tpe legĩ nature. legis mosaice ⁊ gr̃e seu euangelice legĩ. Denari⁹ enĩm nũer⁹ multiplicat⁹ per ternariũ ꝓsurgit in tricesimũ. Et dicunt̃ gazophilacia. a gaza qđ est diuicie ⁊ philaze qđ ẽ seruare: q; p impletõez mandatoꝝ ꝓseruant̃ diuicie virtutum. Post gazophilacia sequit̃ de mensis que dicunt̃ esse octo: p has designant̃ q̃tuor ptes sacre scripture ve. te: s. legales. ꝓphales. historiales sapientiales. quibus corrñdet in nouo. lex euãgelica. epl̃e. actus apl̃oꝝ ⁊ apocalipsis. Ex his scripturis tanq; de spũalibus mensis reficitur totus pl̃s xp̃ianus. q; non in solo pane viuit hõ ⁊c.

Post mẽsas sequit̃ de atrio interiori. Vbi fm hebreos. iij. erãt. s. altare olocaustoꝝ. gazophilacia sacerdotũ. s. ebdomadarioꝝ. gazophilacia cãtoꝝ ebdomadarioꝝ. q̃. s. p ebdomadã defuiebãt in templo. ⁊ transit⁹ aquaꝝ a latre dextro altaris Per altare olocaustoꝝ vbi incendebãt̃ sacrificia signatur sacr̃m eucharistie. in quo repñtat̃ passio xp̃i: ⁊ est impletiuũ oĩm illoꝝ sacrificioꝝ q̃ erãt in figura hui⁹. Per gazophilacia sacerdotũ ⁊ cantoꝝ q̃. erãt interi⁹ iuxta altare: signant̃ ministrantium ⁊ ministroꝝ ipsoꝝ merita in eccl̃ia. Per aq̃s egrediẽtes a latẽ: intelligit̃ baptism⁹ mũdãs sordes vicioꝝ. Et ista duo sũt p̃cipua sacr̃a eccl̃ie. primũ mai⁹ in esse scõm mai⁹ ĩ effectu. q̃ xp̃c p se instituit q̃ ad mãm ⁊ formã ĩ se suscepit: ⁊ alia sub his includunt̃. Hũc videndũ ẽ de tẽplo illo. nõ ei edificatio eccl̃ie ꝓsistit tñ in moribus ⁊ doctrina scripture ⁊ sacris: ꝑ etiã in articulis fidei q̃ ꝑ designantur in templo. Diuidit̃ aũt templũ in tres ptes. s. porticũ: sctñ: ⁊ sctñsctõꝝ. ⁊ p porticum hꝫ ingressus ad alias ptes templi. vñ signat articulũ vnitatis diuine essentie: ⁊ diuine ꝓuidẽtie q̃tum ad p̃miationem boni ⁊ punitõnem mali. Semp enĩm hõ optuit credere. s. q; sit vn⁹ de⁹: ⁊ sit p̃miator bonoꝝ ⁊ punitor maloꝝ. Et p hũc articulum ẽ via ad alios. Per sctñsanctoꝝ vbi occulta erãt q̃ ibi erãt. s. archa cũ suis reb⁹: signat̃ articulus trinitat̃. archa ei erat imputrescibilis ⁊ deaurata: sig̃ns ꝓpetui-

tatem ꝛ pfectōnis preciositatem. In qua erat virga signans diuinā iusticiā: manna miscōiam: tabule sapiam. ppiatoriū oīnipotentiā. que maxime manifestat in ppiciando. cherubin gloriā beatorum. In sancta que signat xp̄m erat candelabrum. signans pfectōnez gratie septiformis ex septem lucernis. Mensa panum oīnis doctrine et scientie. Altare incensi summe deuotōnis. Per sācta sanctoꝝ intelligit articulus trinitatis per tres mansiones ibi existentes: ꝛ p vnam ad aliam intrabat. Et licet ibi nō sit supioritas nec inferioritas: ppriae tamen filius a patre ꝛ spiritussanct⁹ ab vtroq; procedit. Per ptem templi que dicit sanctū intelligitur articulus incarnatōnis: p quam tres nature in suppositō filij sunt vnite. s. diuinitas. aīa xp̄i ꝛ caro que significant per tres mansiones ibi vna sup aliam existentes: nam diuinitas superior anima: ꝛ anima supior carne. Per gazophilacia templi intelligūt miracula cōfirmatiua fidei. Per cocleas quibus ascendit sursuz: sunt noticie creaturaꝝ quibus ascendit ad noticiam creatoris. Per appendicia circa templuz intelligunt omnia alia ad fidem ptinentia. que reducunt ad supradictos articulos: Edificiū quod est circa templū ex parte australi vnde spirat ventus calidus: est feruor charitatis qui est in fidelibus. Edificium xo ex parte aquilonari est timor filialis. Per ātu or atriola que sunt intra muros in diuersis locis: possunt intelligi quatuor vtutes cardiales. Per culmas seu coquinas: possunt intelligi doctores qui cibuz scripture decoquūt suis meditationib⁹ vt sapiant populis. Et hoc fit in atriolis quia ipi prius debent esse virtutibus cardinalibus exercitati. Post expositōnem templi ꝛ edificioꝝ circa templum: dicendum est quid significet p sacerdotes in ipso ministrantes. Circa quos quinq; st descripta. s. eorum genus. habitus. modus. vic⁹ ꝛ actus. Circa primū dicit q; sunt filij zadoch qui interpretat iustus ꝛ p hoc innuit q; ministri ecclesie debent esse p imitatōnem spūalem filij xp̄i. qui p excellentiam dicitur iustus. ſm illud Ysaie. xlv Rubes pluant iustum. hi habebant vestes lineas que signant puritatem mentis ꝛ corpis. feminali aq; linea ad cooperiendū turpitudinem ꝛ signat q; nihil turpe vel immodestum debet esse in ꝙuersatōe: gestu. facto vel exemplo: in ministris ecclesie. Dicit etiam q; in alijs vestibulis debent esse ī templo ꝛ cum alijs dum cōuersantur in populo: quod ad literam seruatur a clericis in nouo testamento: moraliter quia in exercitio ministrādi nil mundanum et seculare debet in eis apparere: sed tota tūc ꝙuersatio mentis in celis. Item q; comā non nutriant. quod etiā ad literam nūc seruatur: sed moraliter signatur q; temporalia non debēt sibi multiplicare sed pauperibus supflua erogare xij. q. ij. Glosa. Item q; non comedant captuz a bestia nec mortuū. idest non viuant de alieno nec de aliquo illicito ꝛ tractatu vel exercitio. Q; vinum non bibant ingressuri templum. idest sint sobrij a vino ꝛ passionibus. Q; celebrent diuinū officium ꝛ doceant populum et de dubijs determinent quid agendum: p que designat deuotō ī eis habenda ꝛ noticia scripturaꝝ: ꝛ tanto maior quāto in maiori gradu. Post descriptum statū clericalem: deinde agit de statu seculari seu regimine eius. Circa que tria ponit. s. diuisionez terre inhabitande ab eis ꝙditōnem principis: ꝛ qualitatem ciuitatis edificande. Quantum ad primū manifestū est q; nulla ꝙmunitas potest bene ꝙsistere sine observatōne iusticie. hec aūt est duplex. s. ꝙmutatiua ꝛ distributiua. ꝛ ꝙmutatiua est ppria inter populares in emptōnibus venditōib⁹ ꝛ alijs iustis cōmutatōnibus ꝛ hoc circa bona mobilia et immobilia. Et hoc innuit dum dicit: q; diuidat terra illa que eis ꝓmittitur. xij. tribubus p eqnalia quia populus xp̄ianus debet vti iusticia cōmutatiua. cui⁹ medium attendit fm equalitatem quantitatis vt dicit. v. Ethicoruz. Et hoc fit de immobilibus cum vnusquisq; ppria hereditate est ꝓtent⁹ ꝛ non accepit p violentiā vel fraudem de possessionibus alterius. Quantum ad mobilia dicit. Statera iusta sit ꝛ ephi iustū ꝛ cetera. Quantum ad principes dicit q; sint ꝓtenti terminis sue possessionis p quod intelligit q; ꝓncipes xp̄iani debēt eē ꝓtenti reddituū⁹ suis: ꝛ nō grauare sbditos exactiōib⁹ indebitis. nec alioꝝ regna ꝛ dñia vsurpēt ī toto vl pte. Justicia distributiua ppriae ptinet ad supiores q; st honoꝝ ꝛ onerū sbditi⁹ impositores. Et mediū h attendit nō fm eqlitatē q̄ntitat⁹ sed ꝓportiōis: vt vnusq;q; honoret pl⁹ ꝛ min⁹ fm meritū suū ꝛ puniat de malo pl⁹ ꝛ min⁹. ꝛ grauet in impōsitōib⁹ fm q̄litatē suā. vñ dr q; ꝓncipes debeāt facē iusticiā ꝛ iudiciū. Quantum ad tercū. s. edificiū ciuitat⁹. dr q; dz eē in q̄dro. Et q: citas dr ciuiū vnitas q̄ dz eē in eccl̄ia. s. ī fide charitate ꝛ sacris: iō ipsa designat in q̄dro: q: in ātuor vtutib⁹ cardinalib⁹ se debēt exercē. Et nomē ciuitat⁹ dñis ibidē: ꝛ sic cōitas ppli xp̄iani denotant a xpo. Mēsure ꝛ nūeri calamoꝝ ꝛ cubitoꝝ q̄ signāt quātitatē meritoruz deo soli sunt note. Capitulum. viij.

Vāuis omnes prophete xpo testimoniū phibeant vt vēturo in mundū: nullus tamen ita determinauit de tempe quando venturus esset sīc: Daniel in capitulo. ix. vbi ipse ait. Septuaginta ebdomades abreuiate sunt sup populū tuū ꝛ super vrbem sanctam tuā: vt ꝙsumatur preuaricatio et finem accipiat peccatuz. Et deleatur iniquitas et adducat iusticia sempiterna: ꝛ impleat visio ꝛ prophetia ꝛ vngat sanctussanctoꝝ. Scito ḡ ꝛ animadū te ab exitu sermonis vt iterum edificet hierusalē vsq; ad xp̄m ducem ebdomades. vij. ꝛ ebdomades. lxij. erūt. Et rursus edificabit platea ꝛ muri in angustia temporuꝝ ꝛ p⁹ ebdomades. lxij. occidetur xp̄c: ꝛ nō erit ei⁹ pl⁹s q; eū negatur⁹ē. Et ciuitatē ꝛ sctūariū dissipabit pl⁹s cū duce vēturo. ꝛ finis ei⁹ vastitas: ꝛ post finem belli statuta desolatio. Cōfirmabit aūt pactū multi⁹ ebdomada vna. ꝛ ī dimidio ebdomade deficiet hostia ꝛ sacrificiū Et ī tēplo erit abomīatio desolatōis. ꝛ vsq; ad ꝙsumatōnem ꝛ finē pseuerabit desolatio: hec in tex-

tu. Licet multi mala ⁊ varia dicāt circa istaz prophetiā. oēs tñ de xp̄o venturo ī carnē exponunt Et beda q̄dē ⁊ affrican⁹ incipiūt istos ānos enūerare a. xx. āno artaxersis q̄ dedit licentiā neemie vt rediret irlm ⁊ ꝓstrueret muros ei⁹. ⁊ ꝓtrahunt eos vsq; ad passionē xp̄i. Alerū q; ipsi accipiunt istas ebdomades q̄ nō sunt dierū ꝑ ānoz. ⁊ vt q̄libet ꝓtineat. vij. ānos ꝓ ānis lunarib⁹. Ann⁹ aūt lunar⁹ ē. xij. lunationuz: vñ ⁊ minor ē āno solari q̄ ꝓtinet. xij. mēses. xj. dieb⁹. Septuaginta āt ebdomades ānoz sūt. cccclxxxx. āni q̄ si accipiāt vt āni lunares: resultāt i ānos solares. cccclxxv Sed Nico. de lyra sup dañ. reprobat istā acceptōez bede. s. q̄ de ānis lunarib⁹ intelligat. qđ de beda accepit ex eo q̄ dr̄ lxx. ebdomades abreuiate vt ista abreuiatio referat ad ānū lunarē. q̄ ē breuior solari. xj. dieb⁹ vt dictū ē. Sz vt dic ipse Nico. In hebreo vbi nos hēm⁹ abreuiate: ibi hr̄ ꝓcise: ac si diceret. Illō tps ē determiatū ⁊ taxatū a deo: ita q̄ abreuiatōe nō sonat tpis diminutōez ꝑ determiationē. vñ expositores iudeoz nō faciūt hanc mentionē de ānis lunarib⁹ ꝑ de solarib⁹. Nec alibi fit cōputatio in ve. testa. de ānis lunarib⁹. Sunt g̃ iste ebdomades ānoz solariū. i. cccxc. anni solares.

Ad hui⁹ euidētiā ē accipiēda ista ꝓputatio per ānos ꝟm iosephū. c⁹ historia ē magis autētica apō iudeos ⁊ catholicos. ꝓ textū eñ biblie non possumus ꝓputare. eo q̄ a reditu captiuitat⁹ babilonice vsq; ad ꝓceptōez xp̄i nō hr̄ certa ꝓputatō tpis ex sacra scptura. Et iō recurrēdū ē ad iosephū dicit aūt ipse. q̄ p⁹. lxx. ānos captiuitat⁹ babilonice ꝑ plis rediēs gubnat⁹ ē ꝑ sacerdotes vsq; ad antiochū eupatorē. ⁊ durauit ille ꝓncipat⁹. cccxiij. annis. Et extūc machabei sumpserūt principatū. q̄ a iosepho dicunt asmodei. ⁊ durauit ille ꝓncipatus vsq; ad herodē alienigenā ꝙ q̄ nat⁹ ē xp̄c. vt ꝓz Nath. ij. Durauit aūt ille ꝓncipat⁹ machabeoz cxxvij. ānis vt dic iosep⁹ in. xx. li. antiq̄tatū. Herodes aūt q̄ p⁹ mortē antigoni q̄ antigon⁹ vltim⁹ tenuit principatū de Machabeis reguit. xxviij. annis vsq; ad xp̄i natiuitatē. Non obstat q̄ aliq̄ historie dicūt q̄ xp̄c nat⁹ ē. xxxij. āno herodis. q̄ a ille historie ꝓputāt regnū herodis ab illo tpe q̄ sibi fuit datū regnū a romanis. ⁊ ꝙ fuit ꝑ q̄tuor annos afi mortē antigoni. vt ꝓz in historia scolastic. ⁊ in iosepho. Et sic verū ē q̄ herodes p⁹ mortem antigoni. xxviij. ānis: a natitate aūt xp̄i vsq; ad baptismū ei⁹ ꝑ iobem fuer⁹. xxix. āni ꝓpleti. vt hr̄ Luce. iij. a baptismo aūt xp̄i vsq; ad q̄tuor ānos p⁹ passionē xp̄i fluxer⁹ anni. vij. Sic igit̄ isti anni ꝓdicti a reditu de captiuitate babilonica vsq; ad quartū annū p⁹ passionē xp̄i: inueniunt̄ āni. dcv. vt ꝓz ꝓiūgendo ptes ꝓdictas. Ulteri⁹ ꝓsider̄dum ē q̄ ꝓputatio. lxx. ebdomadar̄ ꝺz inchoari a. xx. āno artaxersis qñ data ē licētia neemie reedificandi irlm. vt hr̄ Esdre. ij. Et ꝙ exp̄sse dicit ī textu. Scito ⁊ aīaduerte ab exitu sermonis vt iterum edificet irlm. Et tūc incipit anglus ꝓputare ebdomades. tunc eñ exit sermo de reedificatōne irlm. Cyr⁹ aūt pr⁹ dederat licentiā reedificādi tēplū tñ. ꝓz igit̄ ex ꝓdict⁹ q̄ tps qđ fluxit a reditu ō captiuitate babilonica vsq; ad. xx. ānū artaxersis: de. dcv. ānis ꝓdictis remanēt tñ. cccxc. anni solares: q̄ faciūt. lxx. ebdomodes ānoz. Quodo restat ꝓbare qđ suppositū est. s. q̄ subtracto tpe qđ finxit a reditu de captiuitate babilonica vsq; ad xx. annū artaxersis remaneāt. cccxc. anni vt dictum ē ꝓcise. ꝙ aūt sic ꝓbat̄: primo anno Cyri data est licētia reuertendi ad reedificandū templuz Regnauit aūt. xxx. ānis. Et p⁹ eū Cambises filius eius ānis. viij. p⁹ quē duo magi fratres mēsibus septē q̄ ꝓputant̄ ꝑ vno āno: q̄ est maior ps anni Postea regnauit darius ytaspis. xxxvj. annis ꝙ quo zorobabel iterū venit in hierusalem. ij. anno regni ei⁹ vt ꝓficeret opus reedificatōnis templi ichoatum sub cyro: sed ꝓhibitū ꝓsequi. Post Darium ytaspis regnauit xerses filius eius. xx. annis. postea arthaban⁹ mensibus. vij. qui ꝓputant̄ ꝑ vno anno rōne superius dicta. Postea artaxerses. xix. annis integre vsq; ad licentiā datam neemie de reedificando hierusalem. s. anno. xx. regni sui. Et nota q̄ tempa istorum regum vsq; ad artaxersem possunt ꝓbari ꝓtim ꝑ textum biblie non tamen totaliter. et ideo recurrendum est ad iosephum ⁊ historiā scolasticā qui ponunt tēpora regum istoz vt dictū est. ⁊ acceperūt hec de historijs ꝓsarum et medoz. Si aūt isti anni predicti a primo anno Cyri vsq; ad. xx. Artaxersis simul iungant̄: inueniunt̄ anni. cxv. et tot annos ponunt Beda ⁊ affricanus in hmōi ꝓputatione. Si ergo subtrahant̄ a ꝓdictis annis. dcv. āni. cxv. patet q̄ non remanent nisi anni. cccxc. solares qui sūt. lxx. ebdomades abreuiate. i. ꝓcise nec plꝰ nec minus. Et accedendo ad expositōnem lite re est notandū q̄ daniel orabat ꝓ liberatōne populi sui de captiuate babilonie ꝓsiderans approꝓinquare terminū. lxx. annoz dicte captiuitat⁹ q̄ hieremias prophetauerat. Et vt dicit Hiero. super Dañ. Non hoc fecit daniel quasi dubitās de sententia dei per hieremiam ꝓdictam: sed eū magis sollicitum facit ne securitas negligentiam pariat ⁊ negligentia offensam: vude mererent̄ liberationem differi. de pe. di. j. ꝓdixerat. Angel⁹ autem gabriel ad ꝓsolatōnem eius ⁊ alioz nō soluz liberatōnem ab illa captiuitate tempali sed liberationē totius humani generis reuelauit a captiuitate spirituali dyaboli ⁊ peccati qua mund⁹ detinebat̄ obnoxius. qđ fuit per passionez xp̄i. quā angelus ꝓnunciauit. Et tempus determinatum quo hoc impleret̄. scz in ist̄is. lxx. ebdomadarum in tres partes diuisit. s. in. vij. et. lxij. et vnam. Et hoc: quia specialia opera facta sunt in ist̄is partibus numeri ꝑ populo iudaico. Nam in ꝓmis. vij populus reedificauit cum magno labore ciuitatem. ⁊ eam tenuit ꝓtra gentes in circuitu eos molestantes. quia vna manu faciebāt opus alia gladium teuebāt ad defendendū se ꝓtra inimicos vt patet Neemie. iiij. ca. In alijs ebdomadibus scz lxij. populus aliquando habuit ꝓspera ⁊ aliquādo aduersa et ꝓcipue tempore machabeorum. In vna vero ebdomada vltia q̄ inchoatur a baptismo xp̄i et terminatur. iij. anno post passionē

xpi implenť mysteria seu opa nostre salutis ꝙ hic exprimunť. Eleniendo igiť ad expositōnem. Scito igiť ait angelus tu daniel ꝛ aiaduerte.i. diligenter attende ꝙliter sint intelligende. Jste.lxx ebdomade ab exitu sermonis vt iterum edificeť irlm.ſ.a.xx.anno artarxersis mittentis neemiam ad reedificandum irlm vsq; ad xpm ducē.i. vsq; ad manifestatōez vnctōnis scti sanctoꝝ ꝙ est vere xpc.interp̄tatus inunct⁹ ꝛ dux fideliū.erunt ebdomade.vij. in quib⁹ ꝓlus cū labore edificauit ꝛ tenuit ciuitatē de nouo reedificatā.ꝛ ebdomades lxij.in quib⁹ ꝓl's nūc ꝓspera nūc aduersa sustinebit. Et iste ebdomade.vij.ꝛ.lxij. distincte posite ꝟ simul iuncte:faciūt.ccccl xxxij.annos. Et tot āni fluxeřt a.xx.anno regni artarxersis vsq; ad baptismū xpi in ꝙ vnctio eius declarata est ꝙ plenitudinem gratie spūssancti in specie columbe sup eū apparentis:ꝛ patre de celis testificante hic est filius meus dilect⁹ Math.iij. Et irlm reedificabitur hoc referť ad tp̄s illaꝝ.vij.ebdomadaꝝ. Et platea ꝛ muri eius in angustia.hoc dicit quia cū magno labore fuerūt in illis.vij.ebdomadib⁹ annorum.ꝛ edificauerūt ciuitatem muros eius et domos.postea.lxij.ebdomadibus habitauerūt ī ea scz vsq; quo secut⁹ est xpi baptismus suscept⁹ a iohanne baptista. Et extūc.ſ. in baptismo inchoata est vltima ebdomada:ꝛ istis.lxx.in qua xp̄s p̄dicauit ꝛ passus est. Et hoc est ꝙ dicit p⁹.lxij.ebdomades.ſ. vltra illas.vij.prius notatas ꝛ in vltima ebdomada tercio anno ꝛ trib⁹ mensib⁹ occidetur xpc.quia postq; p̄dicauerat tribus ānis cū parte.iiij.passus est. Et nō erit ci⁹ ꝓl's qui est euz negaturus:quia extūc iudei negantes eum coꝛā pylato non fuerunt populus xpi:sed xpiani sunt populus eius. Et ciuitatē scz irlm ꝛ sanctuarium idest templū dissipabit ꝓl's.ſ.romanus cuz duce venturo.ſ.tyto.hoc tamen nō fuit impletū tūc immediate post mortē xpi:sed post.xl.annos.hic tī ponit immediate post mortē xpi.nō ad designandum ꝙ tūc fieret:sed quia in penā talis sceleris ꝙ petrati ab eis. Et finis eius vastitas tē.quia tota liter destructa. Confirmabit aūt pactū multis ebdomada vna post mortē xpi p̄nunciata est excidium ciuitatis in penam eius. Reuertiť ꝓpheta ad loquendū de vltima ebdomada quid amplius fiet in ea dicens. Confirmabit tē.quia lex noua.id est euangelica data p̄dicata est a xp̄o in illa ebdomada vltima.i.trib⁹ annis ꝛ mensib⁹.ꝛ ꝙ ei⁹ mortem ꝛ miracula lex euangelica fuit ꝓfirmata.ꝙ ꝟ dicit pactū qñ.ſ.pt⁹ passionē missō in ap̄los spiritusancto fuerūt ꝓfirmati.ꝛ sine timore legez ip̄az publice p̄dicauerūt: vnde mnlti ꝓuersi sunt. et sic in trib⁹ annis ꝛ mensibus quib⁹ xpc p̄dicauit ꝛ tribus alijs ꝛ mensib⁹ quib⁹ ap̄li p̄dicauerūt p⁹ passionem:lex euangelica ꝓfirmata ē ꝛ satis dilatata in coꝛdib⁹ fidelium. Et ꝙ lex euangelica dicať pactum habes Hiere.xxxj.pactuz dicať quia deꝰ videť cū hoie pacisci se ei daturū vitā eternaz obſtanti ꝛ damnatiōez transgredienti. Et in medio ebdomadis deficiet hostia.ꝙ cum xpc passus est ꝙs fuit in medio vltime ebdomade:tūc omnia legalia ꝛ sacrificia effecta sunt moꝛtua ꝛ inutilia ad salutem. Et in templo erit abominatio.hoc dic̄ ꝓpter imaginē cesaris quā posuit pylatus in templo venerandā iudei ydolum vocabāt abom nationē. Vel quia ꝙ Gayū missum est illuc vt imago eius adoꝛareť. Vel qꝛ post tempa statua adriani posita est vbi erat ꝓius archa dñi. Et vsq; in finem ꝛ ꝓsummatōez.ſ.mundi ꝓseueꝛabit desolatio. Judei aūt vt subterfugiant istum radisi veritatis qui ꝓuincit eos de eꝛoꝛe suo ꝙ messiaz ad h̄ expectāt.dant aliā expositōez que ē rabi salomonis doctoꝛ coꝝ.qui dicit istaſ.lxx.ebdomades annoꝛum ꝓphendere temp⁹ quo Nabuchodonosoꝛ destruxit ciuitatem ꝛ templum vsq; ad scdam destructōnem ei⁹ factam ꝙ tytum qđ dicit esse precise tempus.lxx.ebdomadaꝝ annoꝝ.idest. ccccxc. Infra qđ tempus aliqñ habuerūt ꝓspera aliquā do aduersa. Sed in scda destructōne.ſ.facta ꝙ tytum sunt in ꝓfecta captiuitate.in qua vt dicit iste rabi salomō dimittit eos dñs vt coꝛrigank de iniq̄tatib⁹ suis ꝛ puniank.ꝛ mereank ꝙ h̄ ꝙ visiones ꝛ ꝓphie ꝺ messia impleank ꝙ vehemēs vt credūt se ꝙ eū liberādos.ꝛ tpaliter ꝛ spūaliter ꝓl'm.ſ. iudeoꝝ sup alios exaltandū:ꝟ antixp̄c erit quez in xpm recipiēt. Jstā aūt expositiōez eē falsam ꝛ extoꝛtā.oñdūt Nicola⁹ de lyra ꝛ alij plurib⁹ rōnibus q̄ cā bꝛeuitat⁹ dimittunť. Et inť cetera cū dř vsq; ad xpm ducē.exponit ille rabi salomō de cyro rege ꝓsaꝝ. Et postea cū dř occideť xp̄c:xpm vocat agrippā regē. Nicola⁹ de lyra sup Dañ. dicit se fuisse secutū p̄dictā expositōez cōem doctoꝝ.incipiens enūerare ebdomades a.xx.āno artharxersis.q̄ misit neemiā ad reedificandū muros ciuitatis vt dictū ē in q̄dā expositōne sup dañ. Gz postea cū aggressus ē exponē totā bibliā ad dañ. ꝓueniens:alibť inchoat enūeraze istas.lxx.ebdomades ꝛ alibť termiat.dic̄ eñ inchoandū ee nō a.xx. āno artarxersis:ꝟ ab āno.v.sedechie regis iuda.q̄ duct⁹ fuit captiu⁹ ī babilonē. Nā cū ad falsoꝝ p̄ro phāꝝ p̄dicatōez ꝓl's irlm induct⁹ eēt ad spandū reditū ioachim regis cū alijs captiuis de babiloīa irlm:ꝛ liberatōez de manu nabuch.hieremias ꝛ riū asserebat.vñ ꝛ lr̄as scripsit captiuis iudeis in babiloniā ꝙ nō crederēt ꝟbis pseudo ꝓphāꝝ q̄a lxx.ānis erāt p̄māsuri ī captiuitate illa ī babiloīa Et ſbdit hiere.ca.xxix.ex pte dñi loquēs. Cū ceperint impleri ī babilonē.lxx.āni: visitabo vos ꝛ suscitabo sup vos verbū meū bonū.ꝛ reducā vos ad locū istū tē. Ab isto ġ tpe dic̄ enūerādas istas ebdomades qꝛ angel⁹ dixit: Ab exitu sermōis vt iterū edificeť irlm.i. a ꝓmo ꝟbo ex reuelatione dñi ꝓcedenti de reedificatōne irlm. hoc aūt fuit ꝓmo cū hieremie fuit reuelatū ꝛ ab eo dictū ex pte dei. Termiat aūt istas.lxx. ebdomades ī passiōe xpi.ꝛ ꝼm historiā hebꝛeoꝝ ꝓputat istas.lxx.ebdōdes ānoꝝ.i.ccccxc.p̄cise infra istud tp̄us. Ex q̄ expositio ꝓia q̄ ichoať nūeratio ebdomadaꝝ a.xx āno artarxersis ē cōioꝛ ꝓputatō ānoꝝ ꝼm historiographos latinos.quā ꝛ nicola⁹ ꝓi⁹ tenuit videtur magis tenenda q̄ ista vltima que est ꝼm ꝓputationem hebꝛeoꝝ.

Daniel igitur .§.I. de stirpe regia iuda: ductus fuit captiuus in adolescentia cū anania azaria ꝛ misael in babiloniaz Hi ex ordinatōne regis fuerūt eruditi in omni scia chaldeoꝝ. Et vt ait hiero. Qui de mensa ꝛ vino regis nolūt comedere ne polluant vtiq; si sapientiam atq; doctrinā babilonioꝝ scirent esse pctm: nunq; acquieuerēt dicere qđ eis nō liceret. Sed discūt nō vt sequant sed vt iudicent ꝛ ꝓuincant. Discūt ḡ ea mente doctrinā chaldaicā qua ꝛ moyses omnem sapientiā egyptioꝝ dist.xxxvij. Qui de mensa.his ꝓpter ꝓtinentiā ꝛ abstinentiam ac etiam obedientiā dinine legis q; noluerūt vti cibis gentiliū quibus ordinauerat rex eos pasci de mensa eius: sed legumina ꝛ aquam in breui tempore reperti sunt sapientiores ceteris ꝛ pulcrioes Precipue aūt danieli dedit deus intelligentiam omniū visionū et somnioꝝ. Ponunt autē decem visiones in libro. Prima est de statua quam vidit Nabuchodonosor in ca.ij.cuius caput aureum.pectus cum brachijs argenteū. venter ꝛ femora erea.tybias ferreas ꝛ pedes: sed mixtos terra et lapidem excisum de monte pcutere statuam in pedibus et redigere in fauillam.que significauit monarchias quatuor mūdi successiuas scilicz assiriorum ꝛ psarum medorum atq; grecoꝝ: ꝛ romanorum.quas lapis.i.xp̄c subiecit imperio suo per fidem. Secūda visio est de quarto simili filio hominis in ca.iij.quem vidit nabuchodonosor rex babilonis cum tribus in fornacez missis. Anania Azaria ꝛ Misaele.quia noluerūt adorare statuā quā fecerat. Tercia visio est de arbore altissima i ca.iiij.quam vidit nabuchodonosor precisam significantē mutationē eius in bestiā. Quarta est fm ordinem libri de scriptura quā vidit balthasar filius rodath filij nabuch.formata in pariete trib9 digitis.s. Mane techel phares: a trib9 digit9 manus. Quinta visio in ca.v.cum dari9 rex medoꝝ ꝛ pſarum danielem missum in lacū leonum: quia adorabat qnotidie deum suū ꝓtra statutuz factū a dario ad instantiā emuloꝝ danielis vidit illesū manere inter leones virtute dei sui. Sexta in ca.vj.cum daniel vidit quatuor bestias exire de mari vna post aliam.s.primam quasi leenā: secūdaz similē vrso.terciā similē pardo.quartā terribilem hñtez dentes ferreos ꝛ decez cornua: inter q; ortū paruulū ē cornu. Quatuor bestie signant quatuor monarchias supradictas.ꝛ in quarta q; est romona decem cornua habentē: signat decem diuisiones imperij. Cornu paruulū antixp̄m de cuius actibus ibi agit. Septima ē i capi.vij.qua vidit daniel primo anetē.ꝛ post eum hyrcū eum occidentem.ꝛ fractu cornu ei9 oriebant exinde quatuor: et ex vno vnū aliud paruū qui signat antixp̄m. cui9 gesta ibi ponunt. Aries autem signat imperiū medoꝝ et pſarum.hyrcus: alexandrum magnum: cuius imperiū post mortem eius in q; tuor diuisuz est. Octaua est in ca.viij.q; vidit gabrielem reuelantem (cū in oratōne ꝛ ieiunio persisteret ꝓ liberatōne ꝓpli sui) ex captiuitate ei9 liberationē fiendaz quinimo ꝛ liberatōnem humani generis p xp̄m post.lxx.ebdomades.s.annoruz. a die licentie dande p Cyrū de reedificatōne hierusalem. Nona est in ca.ix. qua vidit angelū vestitum lineis cui9 forma describit.ad cui9 aspectū cecidit: sed ab eo ꝓfortatus vires resumpsit q; angelus attendebat ad liberatōez populi: sed princeps pſarum.s.angelus resistebat ei viginti ꝛ vno diebus: sed Michael adiuuabat etiam princeps grecoꝝ.s.angelus ei occurrerat. Decima visio danielis est in ca.x.de regno medoꝝ ꝛ persarum qđ tūc florebat.ꝛ de alexandro rege grecoꝝ quomodo illud sibi subijceret.postea de rege austri ꝛ de rege aquilonis pugnantib9 adinuicem: multa ibi obscura vbi p̄dicit de antixp̄o. Caplm.xij.est de Michaele principe magno: ꝛ de vltima resurrectōne ꝛ tpe post antixp̄m obscure tū. Postea historia susanne belis ꝛ draconis Apō hebreos nō habet historia susanne. ecclesia tamen illam recipit. Et daniel iudicās seniores iniuste accusātes susannā: figurat xp̄m in iudicio ꝓdemnantē scribas ꝛ phariseos. accusantes ecclesiam de adulterio spirituali scilicet q; credit in xp̄m ꝛ hoc habet ij.q.vij.§.cum balaam.

Capitulum.ix.

Nodecim prophete minores apud hebreos in volumine habent. qui diuersis tempibus ꝓphetauerunt in Juda vel israel. hoꝝ primus ponit Osee sub his regibus quib9 ꝓphetauerat ysaias. p̄dixit autem reprobatōez iudeoꝝ ꝛ electōnem gentiū: vt patz j.et.ij.ca. Unde dixit domin9 ad Osee sume tibi vxorem fornicariam ꝛc. hiero. nō est culpandus Osee si meretricem quā duxit.s. in matrimoniuz ad pudicitiā ꝓuertit: sed potius laudandus. quia ex9 mala bonam fecit. xxxij.q.j.ca. vltimo. Et sp̄ō sabo te mihi in sempiternū: ꝛ sponsabo te mihi in iudicio ꝛ iustitia ꝛ in misericordia. ꝛ sponsabo te mihi in fide. prima desponsatio fuit in incarnatione. scđa in passione qua i se fecit iustitiaz deo satisfaciendo ꝛ nobis miscōiam tribuendo ꝛ dyabolo iudicium electōnis. tercia est ꝓticularis electoruz p9uersionem ad fidem. vnde ait. Ue eis quoniā recesserunt a me ꝛc. ꝛ infra. Cadent in gladio ꝛc. Gratian9 de pe.di.iij.§.filijs q;. cum ca. sequen. declarat q; non ꝓpter peccata parentū sed ꝓpter ipsoꝝ ꝓpria peccata casuri sint et puniendi grauiter ꝛ exterminandi. Ex egypto vocaui filium meū hoc testimoniū inducit Math. euan.ij.cap. de reductōne ihu ꝓuli ex egypto. Et infra. Sic adama dabo te. Et sicut seboim ponam te. ꝓuersum est coꝝ meum in memetipso ꝓturbatum ē penitudo mea: non faciam ꝛc. Augu. Nonne Osee apparet q; ideo nobis peccantib9 indignat dominus ihs: vt indignatōnis sue nos terroꝛe ꝓuertat indignatio eīs eius nō vltōnis executio est: ꝑ magis absolutōnis opatio de pe.di.j. Sed cōtinuo. De resurrectōne nostra vltima inchoata i christo resurgente exemplari nostre resurrectōnis. loquit.in.vj.cap.dicens. Viuificabit nos p9 duos

dies: t die tercia suscitabit nos.

Hecūd⁹ ex mīor §.I.

bus ꝓphā iohel tpe illo ꝓphauit deuastōnez ꝑlī iudeox ficudā p ātuor monarchias successiuas signatas p illa ātuor q̄ ponit in ꝓncipio. Residuū cruce comedit locusta: residuum locuste comedit bruc⁹ t residuuz bruci comedit rubigo. Eruca signat assirios: locusta medos t ꝑsas: bruc⁹ grecos q̄ ad antiochū: rubigo romāos. Expgiscimī ebrij t flete tc̄. Inuitat ad pniaz eos dicēs. Conuertimini ad me ī toto corde vr̄o in ieiunio et fletu tc̄. Quid sit ꝙuersio t q̄d scissio habes de pe. di.j.§. Scindite t seqn. s. ꝙuertimini. Annunciat missionem copiosam spūssti sup discipl̄os: dicēs. Sup seruos meos t ancillas meas effundā spīm meuz tc̄. In tpe illo cū ꝙtero captiuitatē iuda t irlm. ꝙgregabo oīs gētes t deducā eas in vallē iosaphat t disceptabo cū eis ibi sup ꝑlo meo. q̄ ītelligīt de finali iudicio. Et subdit viciū q̄ maxie argueb. q: posuerūt puerū in ꝑstibulo t puellam vendiderunt ꝓ vino.

Amos pastor et ru §.II.

sticus tpe osee regis iuda ꝓphauit: dicēs. sup trib⁹ scelerib⁹ damasci t sup ātuor nō ꝙuertā eū. Idez subdit de. vij. alijs natōnib⁹. s. gazze tyri. Edom amon moab. iuda t isrl'. assignās cās incōuersionis eox. Vide expōnem moralē de ātuor gdib⁹ in pctō de pe. dis. j. Sup trib⁹. Q̄d pōt adaptari ad supbiā cū. vij. capitalib⁹ vicijs. Dic ei Hiero. ibi declarās illos ātuor grad⁹: primū ē cogitasse q̄ mala sūt. scōm cogitatoib⁹ acqeuisse puersis. tercīū q̄ mente decreuerīs ope adimplere. quartū nō agere pniam ꝑ sibi suo ꝓplacere delicto. Ꝫ hiero. Et Ꝫ quartū est illud de q̄ dicit dñs. Nō ꝙuertaz eū. s. infundēdo gr̄am. in alijs trib⁹ innuēs ꝙuersionē t venīā. Ibi q̄ scribīt. Ecce dies venūt dicit dñs t mittā famē in terrā: nō famē panis neq; sitim aq̄: ꝑ audiendi verbū dei. q̄ fuit p̄dicatōne ap̄lox Amos. iiij. Plui sup ciuitatē vnā sup alteram nō plui. ps vna ꝙpluta ē. t ps sup quaz non plui aruit. Q̄d dr̄ de pte ꝙplutat nō ꝙpluta intelligitur quo ad detestatōnez aliquoruz pectox de pe. di. iij. §. j.

Quarto ponīt ab §.III.

dias quē dicūt hebrei fuisse illū q̄ sub achab t iezabel impijssima pauit. c. ꝓphas in speluncis absconsos: hic de passione xp̄i agēs inquit. Eliri federis tui illuserūt tibi t inualuerūt aduersus te viri pacis tue. q̄ comedēt tecū ponēt insidias sūbtus te: t nō est prudētia in eos. t intelligīt de iudeis et iuda, pditore. Et in monte syon erit saluatio et erit sanct⁹: intelligīt de xp̄o t spūsctō misso.

Quīto loco ba §.IIII.

betur ionas quē iudei dicūt filium vidue sarepta ne. quē helyas a mortuis suscitauit. Fuit aūt temporibus ieroboam regis isrl'. Hic cū a deo mitteret ad p̄dicandū ninuitis interitum, ne illuc iret nauim ascendit tharsum petentē: humanū aliq̄d passus. tūmēs ne deo mutante sniam ad illox penitentiā: ille mēdax iudicaret. Vel ne gētib⁹ illo ꝓphēto electo ad cultū dei: ꝓphēs iudaic⁹ reprobaret. Orta aūt tempestate ꝓpter ꝫ ī mare ꝓjcīt: a cete deuorat ibi deū laudans tercia die ab eo euomīt viu⁹ ad p̄dicandū accedit. Ad cui⁹ verbū niniuite ꝙuertunt ad pniam, ꝓpter q̄ de⁹ venīā p̄stat. et cū egressus ionas de niniue fecisset vmbraculum dom⁹. dñs fecit ederā sup illud ascendē ad cuius vmbrā ionas multū letabat. Sz in vna nocte x̄mis corrosit radicē edera. q̄ arescente ionas ex caloze turbabat: de q̄ dñs eū arguit. Sigt passionē t resurrectōez xp̄i vt ipse exposuit Math. xij. Et ꝙuersionē gētilitatis ad pniam reprobata synagoga. Hiero. sup ionā ait. Sic ait herodot⁹. s. quidam historiogꝑhus. a rege medox subuersa ē niniuē regnante apud iudeos iosia. Ūñ pz illā p̄dicantē iona ex pnia venīā ꝓmeruisse. Sz quia postea ad vomitū redijt: grauioribus criminibus se implicans. ex ira dei subuersa est. de pe. di. iij. pt⁹. §. Niniuite q̄z.

Sexto loco ponīt §.V.

micheas q̄ fuit tpib⁹ ioathan achaz t ezechie regum iuda p̄nunciat captiuitatē t interitū iude et isrl' ꝓpter ydola t auaritiā t alia mala. Ūñ inter cetera ait. Duces ei⁹ in munerib⁹ iudicabāt. sacerdotes ei⁹ in mercede rñdebant: t ꝓphete in pecunia diuinabant tc̄. Hieroni. Nemo ambigat ꝓpter scelera q̄ hic ponunt irlm fuisse subuersaz. j. q. j. Judices. De resurrectōne t ascensione xp̄i ꝓphetās ait. Ascendet pandēs iter ā eos. diuident t transibūt portam. t egredient ꝑ eā. t trāsibit rex eox coram eis: t dñs in capite eox. De incarnatōe xp̄i p̄dicatōne t ꝙuersatōne ad fidē ait. Erit in nouissimis dieb⁹ ꝑparat⁹ mons dom⁹ dr̄i tc̄. De natiuitate xp̄i tpali in bethleem t eternali ait. Tu bethleem terra iuda tc̄. Quaz principes sacerdotū t scribe dixerūt herodi de xp̄o dicta vt patet Math. ij. Et de passione ait. In x̄ga percutient maxillam iudicis tc̄. Conqueritur dominus de ingratitudine populi sui dicens. Populе meus quid feci tibi aut quid molestus fui responde mihi tcetera. Et infra indicabo tibi o homo quid sit bonū: t quid dñs requirit a te. Utiq; facere iudiciū quo ad se. s. ꝑ discussionem ꝓscientie t penitentie: t misericordiā diligere. s. quo ad ꝓximum ꝑ virtutē elemosyne de pe. di. j. Medicina. solicitum te ambulare cuz deo tuo: quo ad dñm. de cōsecra. di. j. Quando.

Septimo loco §.VI.

Naum ponitur: quem hebrei dicūt ꝓphetasse ante translatōnem israel in assirios. Prenunciat autem exterminium niniue futurum. Cum eīs niniuite ad p̄dicatōnem ione penitentiā egissent propter quod reuocauit sententiā deus: ingrati beneficio granioribus sceleribus se implicauerūt: propter quod ꝓpheta iudicium dei ꝓtra eos annuncians ait in principio. Deus zelās t vlciscēs dñs

hñs furorem ⁊ vlciscens dominus in hostes' suos ⁊c. Non iudicabit dñs bis in idipsum in tribulatõne: nõ ꝓsurget duplex tribulatio. sup quo ait hiero. Ergo qui hic puniti sunt postea non puniẽt. s. in futuro. Qđ intelligit Gratian⁹ ⁊ bñ de illis q̃ int̃ ipsa flagella ꝓuncti reuertunt̃ ad deum: de pe. di. iij. §. Auctoritas naum: ⁊ cũ talis est pena hic inflicta a deo vel hoie vt satisfaciat de culpis ꝓmissis: alioquin qđ min⁹ esset: in alio seculo puniret̃. Unde hiero. xxiij. q. v. Quid ḡ. ⁊ infra. Ad qđ rñdebimus deũ vt omniũ rerũ ita supplicioꝝ scire mensurã: nec ꝑueniri sententia iudicis nec illi in peccatorẽ exercende de hinc pene auferre potestatẽ ⁊ magnũ peccatũ magnis diuturnisq; lui cruciatib⁹. Culpa aũt leuis ꝑsenti supplicio ꝓpensat̃. Et ponit exemplũ de eo qui fuit lapidatus a populo q; collegerat ligna in sabbato. qđ intelligit̃ vt dictum est: qñ ipsum penitet ⁊ patiẽter ferret. Et fm hiero. interpretat̃ niniue speciosa: signans mundũ. Uñ quicquid de niniue dicitur: de mũdo figuraliter ꝑdicatur qui demũ iudicandus est. In ꝓsolatõnem ḡ sanctoꝝ ꝓphia hec texitur. vt quecũq; in hoc mũdo vident: q̃si ꝑtereuntia ⁊ caduca ꝓtemnant. ⁊ ꝑparent se ad iudicij diem. vbi vltor aduersus assyrios. i. malus futurus est. De ꝑdicatione euangelica ait inter cetera. Ecce super montes bedes euangelizantis ⁊ annunciantis pacem.

Octauo loco §. VII.

ponit̃ abacuch. Null⁹ (ait hiero) tamaudaci voce ausus est dñm ad disceptatõnem iusticie ꝓuocare cur in rebus humanis ⁊ mũdi hui⁹. tanta rerum versat̃ iniquitas. Nemo videns hic malos ꝓsperitatem habere turbet̃. Non est hic plena retributio vicij aut virtutis: sed veluti quidam gustus: vt hi qui resurrectõni nõ credũt talib⁹ exemplis doceant̃ ⁊c. Criso. de pe. di. iij. Quid ḡ. hic abacuch in principio voluminis sui describit dyabolum cũ membris suis. In fine annũciat aduẽtum passionemq; saluatoris. Nam de quo alio nisi de xp̃i aduentu qui futurus erat intelligit̃ illud apparebit in finem ⁊ nõ mentiet̃. Si moram fecerit expecta eum: q; veniens veniet ⁊ nõ tardabit De passione aũt cruce ⁊ noie ihu in Can. dñe audiui auditum tuũ ⁊c. Cornua in manu ei⁹. Et illud. Exultabo in deo ihu meo.

Nonus existit §. VIII.

Sophonias quẽ filiũ ꝓphete hebrei tradũt. vaticinãtez sub iosia rege iuda. Diẽ iudicij ostendit terribilem nimis dicens. Juxta est dies dñi magnus: iuxta est velox nimis. Uox diei dñi amara ⁊ tribulabit̃ ibi fortis. dies ire ⁊c. De resurrectiõe ait. Expecta me in die resurrectõnis mee in futurum. quia iudicium meum vt ꝓgregem gentes ⁊ colligam regna ⁊c.

Post predictũ §. IX.

sequit̃ aggeus decimus qui ꝓphetauit in hierusalem post reuersionem populi iuda de babilone

Cum eñ fm hiero. lxx. annis babilonici fuissent ꝓnunciati a hieremia sexagesimo scdo anno captiuitatis ipsi⁹ subuerso regno chaldeoꝝ ꝑ darium regem medoꝝ ⁊ ꝑsarum: vt patet Dañ. v. Mortuo postea dario ⁊ cyro ꝑsaꝝ succedente i regno ꝓpetis. lxx. annis. Cyrus dedit licentiã redeũdi hierusalẽ. vt patet. ij. Palip. vltimo in fine. Succedente exinde dicto cyro alio dario. cum impediren̄t a finitimis iudei reedificare ciuitatem. Aggeus ꝓpheta missus est a dño ad ꝓfortandũ zoro babel q̃ erat de semie regio iuda: ⁊ hiesum filium iosedech summũ sacerdotẽ ad reedificatõnem ciuitatis. ⁊ certificandũ annos captiuitatis cõpletos. Et qui ꝓgregauerũt mercedes. miserũt eas in sacculũ ptusum. Greg. de sacculo ptuso aliũde exit qđ aliunde mittit̃. quia indiscrete mẽtes mercedes q̃ de bono ope acquirũt̃: quõ ex malo opere ꝑdant̃ nõ aspiciũt. de pe. di. iiij. Non simpliciter sed quo ad ꝑmiũ eternum. Inter cetera ꝑdixit xp̃i aduentũ inquiens. Adhuc vnũ modicum et ego mouebo celum ⁊ terram ⁊ aridam. ⁊ mouebo oẽs gentes: ⁊ veniet desideratus cunctis gentibus ⁊ implebo domũ ista gloria. Dicit Aug. i de ciui. dei. hoc impletũ in natiuitate xp̃i: in purificatione v̄ginis. ⁊ ꝑdicatõne xp̃i in templo.

Undecimus §. X.

fm ordinẽ est zacharias q̃ eo tpe ꝓphauit q̃ aggeus. s. scdo anno darij post cyrũ. exortãs ꝓpium cũ aggeo ad reedificatoꝝ templi qđ ⁊ factũ ē. Hiero. di. l. Sic ait ihs iosedech fili⁹ sacerdos magn⁹ q̃cq; in typo ꝑcesserit saluatoris q̃ nr̃a ꝑsonã portauit ⁊ alienigenã ex gẽtib⁹ sibi copulauit ecclesiaz. tũ fm literã post sacerdotiũ sordidat⁹ inducitur ⁊ stat dyabol⁹ a dextris eius: ⁊ candida deinde illi vestimẽta reddunt̃. Est aũt fm hiero. multiplex in ꝓphetia. Nam ihm sacerdotem vidit sordidis vestibus exutũ candidis. postea indutũ. lampadem oculoꝝ septem candelabꝝ aureũ cũ lucernis i. xp̃m cum gr̃a septiformi. duas oliuas a sinistris lampadis cernit ⁊ a dextris. equos q̃s nigros rufos varios ⁊ albos. dissipatas q̃drigas. Predixit etiaz. Ecce rex tu⁹ venit tibi mansuet⁹: sedens sup pullũ subiugalis zach. v. Item vidit volumẽ volans: cui⁹ longitudo. xx. cubitoꝝ. ⁊ latitudo. x. Item vidit amphoraz. mulierẽ sedentẽ in medio amphore. ⁊ talentũ plumbi portabat ⁊c. Item et de triginta argenteis q̃ fuerũt ꝑcium appreciati. s. xp̃i ꝓiectis ad sanctuariũ. Dicit etiam ibi. Effundam sup domũ dauid ⁊ sup habitatores hierusalem spm̃ gr̃e ⁊ ꝑcium. ⁊ aspicient ad me quẽ confixerũt: ⁊ plangent eũ qnasi vnigenitũ ⁊c. Et infra In die illa erit fons patens domui dauid ⁊ habitantibus hierusalem in ablutõnem peccatoris et menstruate. ⁊ infra. Quid sunt plage iste in medio manuũ tuarum. et dicet. his plagatus sum in domo eorum qui me diligebant. percute pastorẽ ⁊ dispergent̃ oues.

Malachias est §. XI.

xij. in ordine ꝓphaꝝ q̃ ꝓphauit vltim⁹ i babilõe.

auē hebrei dicūt fuisse esdrā scribā. Reph̄edit āt sacerdotes de indebitis sacrificijs. et q̄ scandalizant plos ꝓpter mala eoꝝ opa: vñ facti sūt ꝓtēptibiles: vñ dic̄. Sacerdotes vos despicit/ nomē meum di. v. ait hiero. sup malach. Sacerdotes nomen dñi despiciūt ꝛ q̄tum ad se panē pollutū offerūt: q̄ ad altare idigne accedūt. quicq̄ dato muuere sacerdotiū p̄sumūt. Panē q̄ polluit qui doctrinā dñi in plo male disputit. q̄ honorat potentē ꝛ despicit pauperē. Si offerat/ cecū aīal nōne malū ē. Cecū aīal ē q̄ ordiat idoctū loco docti. magistrūq̄ facit q̄ vir poterat eē discipl's. Claudū offert q̄ lucra frena q̄rētē locat vtpote pedē i diūsa ponētē vnū i/ dinis alteꝝ i carnalib⁹. Languidū offert q̄ vicios⁹ꝝ p religioso hz: q̄q̄ tardū ꝛ pigꝝ p patiēte hz. Reūtimi ad me ꝛ ego reūtar ad vos tē. Et infra. Et dixist/ i q̄ ꝓfigim⁹te. Et ait i decis ꝛ p̄micijs. q̄. s. eas nō dat/. ꝛ i penuria vos maledicti est/. hiero. Si q̄ fames ꝛ penuria ꝛ oīm rerum egestas oppꝛimit mōm: sciam⁹ h̄ ex ira dei descendē. q̄ se i paupib⁹ si nō recipiūt et/yam franda ri loq̄t/: ꝛ sua possessiōe. xvj. q. j. Reūtimi. Ecce ego mitto anglm meū ꝛ p̄pabit viā añ faciem meā tē. Et i fine. Ecce ego/ mittā helyam tesbitē añ q̄ veiat dies dñi magn⁹ ꝛ tribil/ ꝛ p̄tet cor patrū ad filios. Fuerūt ꝛ ples alij ꝓphē i vet. tes. ꝙ vel nō scripserūt libros suaꝝ ꝓphiaꝝ vl/ si scripserūt nō sūt recepti i canone: q̄rum mlta ꝓphica eoꝝ dicta i diūsis libris hēant/: vtz i libris Reg. Precipui āt fuerūt q̄ etiā claruerūt miraclis helyas ꝛ helyse⁹ i plo isrl/ de q̄b⁹ dictū ē s. in. iij. ꝛ iiij. Reguz. Notādū etiā fm aug. q̄ nō solū ẏba patꝝ veteſta. q̄b⁹ aliq̄ futura p̄dixerūt. fuerūt ꝓphica: ꝙ etiā gesta illi⁹ plī fuerūt q̄dam ꝓphia vite plī xp̄iani. Vñ ꝛ hebrei i nūero ꝓphaꝝ ponūt oēs libros historiales supi⁹positos. s. iosue. iudicū ꝛ regū. et a libris ꝓphaꝝ excludūt iob. palip. dañ. psalteriuz ꝛ libros salomonis: appellātes hos agyogpha vt dicet plen⁹ in. §. sequenti.

Job aūt gētilis §. XII.

ꝛ si i libro suo mlta ꝓphice dixit pmaxime de vltima resurrectōne corpoꝝ apti⁹ ceteris omīb⁹ fm hiero. Scio inq̄t q̄ redēptor me⁹ viuit: ꝛ vñ redemptor nisi p passionē. et in nouissimo die de ẽra surrectur⁹ sum tē. Et de mltis alijs mysterijs christi ꝛ ecclie. Ut oñdit greg. i moraliū libros: tñ ab hebreis nō in nūero ꝓphaꝝ ponit/: ꝙ agyogphoruz. Diuidūt em̄ hebrei ve. te. in q̄tuor ptes. primam appellāt legē. s. v. libros moysi. scōam ꝓphas vocant: sb̄ hac ꝓphendētes libꝝ iosue primū libꝝ iudicū: scōm cū historia ruth. terciū ponētes p̄mū ꝛ scōz fgū samuelī intitulātes. iiij. iij. ꝛ iiij. libros regū: quintū ysaiā: sextū hieremiā: septimū ezechielem: octauū volumē: duodecim ꝓphārū minoꝝ. Terciā ptem ve. te. nūcupāt agyographa. i. scta scribētia q̄ autētica hūt. ꝛ sunt. ix. scz iob psalteriū dauid: ꝓuerbia salomonis. eccliastes eius et canticū canticoꝝ. danielē: palipomenon primū ꝛ scōm: esdras duos hīs libros: hester. ꝛ sic in totū xxij. ponūt autēticos. Quartā ptez appellāt apocripha. s. libꝝ sapie: eccliasticuz: thobie: iudith: et machabeoꝝ p̄muz ꝛ scōm. Eccliа sctā tñ etiam apocripha recipit vt vera: vtz di. xv. sctā romāa ꝛ vt vtilia ꝛ moralia venerat/. ꝛ si in ꝓtentiōe eoꝝ q̄ st fidei nō vrgētia ad arguēdū. Reuertendo ad iob. Sciendū p̄mo: q̄ aliq̄ dixerūt ꝛ male iob nō fuisse in rex nā: ꝙ istā hist⁹iā esse ꝓabolā cōfictam vt thema disputatōnis de diuīa ꝓuidentia Sz. b. Tho. in expōne sup iob h̄ reprobat ꝓ h̄: q̄ ꝓnūerat/ alijs q̄ fuerī i mōdo. dr ei Ezech. xuij. Si fuerint noe. iob. ꝛ daniel isti tres viri i medio ei⁹: ipsi iusticia sua liberabūt aīas suas. ꝛ Jaco. v. dr patiam iob audistis tē. Frustra aūt ꝓponeretur nob in exemplū patie iob si nō fuisset i rex nā: nō q̄ de h̄ dubitādū. Scōo dubitat/ q̄s fuerit iste iob: ꝛ de q̄ gñe. Et aliq̄ quidē dicūt descēdisse ab esau asserētes eē illū de q̄ dr. j. ꝓalip. j. Dortu⁹ē balath ꝛ regnuit ꝓ eo iobab. filī⁹ zare de bosra. huius opi. fuit ysidor⁹. in li. de ortu ꝛ obitu sctōꝝ vbi ait. Job filī⁹ zare de bosra rex ydumeoꝝ. quartus p⁹ esau successor balath. filij beor in regno. Idem policrat⁹. hiero. aūt i hebraic/ q̄nib⁹ videt dicē q̄ iob descenderit a nachor ffe abrahe ex melcha vxore e⁹. Dr eīn q̄ de nachor nat⁹ē filī⁹ noie hus de cui⁹ stirpe iob descēdit. Vñ dr in p̄in. h⁹ libri. vir erat i terra hus. Vñ ꝛ ysid. dic̄ iob adequatū eē moysi. i. q̄ fuerit q̄si eo tpe q̄ moyses. Tercō dubitat/. Quis ꝓposuerit libꝝ iob. Ad q̄d quidā dicūt fuisse moysen referentem gesta illi⁹ scti viri. Alij vnū aliū ex ꝓphis nō determinātes quē alij salomonē vel amicos iob. Ceteri ip̄m iob: ꝛ ista ē cōior opio quā seq̄ vr greg. papa dicēs. Arbitrari veri⁹ possum⁹: q̄ idē iob q̄ certamīa spūalis pugne sustinuit: etiā ꝓsūmate sue victorie gesta narrauit. Ez idē in p̄in. moraliuz ait. Qui h̄ scpserit valde supuacue q̄rit/: cū auct⁹ h⁹ libꝝ spūssanct⁹ fidelit/ credat/: sic etiā q̄ nosset hr̄as aliq̄s eē regis inanit/ q̄rerēt q̄ calamo scripte fuerīt. Et sic apparet de cā efficiēti p̄ncipali. s. deo: ꝛ scōaria. s. iob.

Cā aūt final/ē fm Tho. sup iob in p̄in. ad ostendendū q̄liter res hūane dīna ꝓuidentia regunt/: cui⁹ opio ꝓ̄na maxime hūano generi est/ nociua. Nā sublata dīna ꝓuidētia: nlla apd hoies dei reuerentia aut timor cū ẏtute remanebit. Hāc pessimā opinionē secut⁹ē epicur⁹: fm lactantiū in li. institu. eā ꝛ multi q̄ sibi sapiētes vident/ sectant tnr: dicētes oīa i hoīb⁹ euenire vel/ a casu: nisi q̄tum hūana ꝓuidētia ꝛ ꝓsilio regūt/: vel a fato necessitate. i. ꝓstellatōnib⁹ celi. Vñ eorū q̄ dīno spū sapiam ꝓsecuti sunt fuit p̄cipuū studiū hāc falsaz opinionē remouere a cordib⁹ hoīm. et h̄ fit in lib. iob. Oñdit ei ꝙ ꝓbabiles rōes res hūanas a diuina ꝓuidentia regi. Id aūt q̄d p̄cipue videt impugnare res humanas diuina regi ꝓuidentia ē afflictio iustoꝝ. Nam q̄ bona malis eueniāt. ꝛ si irrationabile primo aspectu appareat ꝛ ꝓuidentie cōtrariū: tamen habere pōt aliquā excusatōnem. s. ex miseratōne diuina. Sed q̄ instī affligant/ sine causa: videt/ totaliter subrure ꝓuidentie fundamentū. Proponit/ ꝙ ad q̄nem intentā. q̄si quod daz thema multiplex ꝛ gnis afflictio sctissimi iob

ꝛ amici quidē iob eum visitātes. credebāt quidē diuinā ꝓuidentiā circa res hūanas: ꝙ in ꝺ multū errabāt. qꝛ extimabāt totā retributōez bñ vel male gestoꝝ ꝺ haberi seu a deo ꝓferi: nō in alia vita ꝛ ꝑ ꝓns afflictōnes solū ex culpa hoies sustinere. ꝛ ꝓsperitatez ex bñfactis haberi. Et ꝺ arguebant iob fuisse malū ꝛ ypocritā: ꝛ ꝓpter pctā sua fuisse ita afflictū quoꝝ dicta bis a singulis eoꝝ explicata. Job rñdens ꝓfutauit: oñdens esse aliā retributionē operum q̄ꝫ in pñti. ꝛ ipm nō ex culpa fuisse flagellatū. Eius rōnibꝰ nō valētibꝰ amicis rñdere amplioꝰ vtpote ꝓuictis: aliꝰ ibi pñs heliu iunioꝛ ceteris locutꝰ ē. reꝓhendens etiā tres amicos iob eo q̄ nō amplioꝰ poterāt eum arguere. Et ipm iob ex eo q̄ visum est ei in sua locutōne deuz iniuste eum iudicasse ꝛ flagellasse: qꝺ tñ nō fecerat. Demum dñs determinās disputatōez ꝛ heliu reprehendit de sua opinione eo q̄ iniuste iob ꝓtemnaret vt male sentientē de dei iustitia. ꝛ iob redarguit qꝛ ita locutꝰ est. q̄ illis dedisset occasionez iudicandi de deo q̄ male sentiret de dei iustitia: tanq̄ si iniuste flagellasset. qꝺ tñ ea intentōne nō dixit ꝙ solū volens oñdere q̄ ex culpis suis non fuerat flagellatꝰ: ꝙ ad exercitiū ꝛutis sicut erat. Cōtra amicos aūt iob iratꝰ est: qꝛ male sentiebāt de causa afflictionū. Vñ ꝛ iob simulatoꝛē ꝛ iniquū appellauerāt. mandādo eis in satisfactiōez vt offerrent certū sacrificiū: vt patet in fine. Quia ei hūana sapia nō sufficit ad veritatē diuine ꝓuidentie ꝓhendēdā: ideo necessariū fuit vt dicta disputatio de ꝓuidētia diuina auēte terminaret. Qꝺ incipit fieri in ca. xxxviij. vbi dicit. Rñdens dñs de turbine ꝛc. Interꝛogat dñs iob de diuinis effectibus in dicto ca. vbi dicit. Ubi eras q̄ñ ponebam fundamēta terre ꝛc. qui effectꝰ humanis sensibus ꝑsto sunt: quos cū hō ignoꝛare oñdit: multoma-
gis ꝓuincit sublimioꝝ sciam nō hre vt de ꝓuidētia dei. Et interꝛogat de elementis ꝛ celis ꝛ creaturis que sunt in eis. Exinde dñs arguit iob ostēdendo excellentiā dei sup hoies: cuiꝰ iusticie ꝛ bonitati ꝓpata omnis humana iusticia iniusticia videtur. Eius aūt excellentia manifestat in effectibus quos operat in hominibꝰ bonis ꝛ malis ꝛ in ꝺyabolo de q̄ multa loquit sub ꝓprietatibꝰ Beemoth. i. elephantis. ꝛ leuiathan. i. cete: vt iob. xl. Causa ergo quasi materialis est hiſtoꝛia qua narrat primo ꝓsperitas Job in substantia familia et potestate. Exinde aduersitas ex amissione omnium ꝓdictoꝝ ꝛ morte filiorum ꝛ etiam sanitat' vno tempe. imꝓperiū vꝝoris: ꝛ postea amicoꝝ ad ꝓsolandū visitantiū: ꝛ in omnibꝰ his non peccauit iob. Nam cum maledixit diei suo: locutꝰ ē nō ꝙ deliberatōnē rōnis: sed ꝙ motū sensualitat' hoꝛrentis talem afflictōnez. ꝛ abominantis ea ex quibus in illam acciderat. s. natiuitatē ꝛ ꝓceptuz que quia fiūt in die vel nocte dicunt mala. nō ratione tempis: sed ratōne euentus in ea: sicut apostolus dicit. Dies mali sunt: sicut etiā sapiēs medicinam amarā ꝛ si sanatiuā in gustando ꝙ appetitū sensualem diceret malā ꝛ maledictā ratiōe amaꝛitudinis quā in ea sentiret, cuius ꝙ ratiōez iudicet bonā. Non peccauit etiam recitando bona opꝛa sua: vt patet. xxx. xxxj. ca. qꝛ non ad iactantiam: sed refouendā fiduciā in deū ne laberetur in desperatōez inter tot aduersa. Demum ponitur restitutō ꝓsperitatis iob ex duplicitate quo ad substantiā. nō autem quo ad filios in numero sed in virtute. qꝛ postmodū septem filios habuit ꝛ tres filias sicut habuerat pulcꝛiimas: ꝛ ei sanato addita vigoꝛositas. Vñ ꝛ vixit postea annis. cxl. Et hoc ad innuendū q̄ diuina ꝓuidentia ꝛ si ꝑmittat bonos hic ꝛ sine culpa eoꝝ affligi: copiose postmodū remunerat in alia vita que semp durat. Ponit aūt hui⁹ iob gentilis hiſtoꝛia inter gesta sanctoꝝ patrū ve. et no. testa. in exempluz oīmode patientie ꝛ maxime sapie de dei ꝓuidentia ꝛ oīnis ꝓfectōnis iusticie. ꝛ in figuram xꝑi ꝛ ecclesie: vt declarat Greg. totum exponendo allegoꝛice vel moꝛaliter. Thomas aūt literaliter et mirabiliter. et hoc ad innuendū q̄ nō acceptio ꝑsonarum est apud deum: sed in omni gente qui timet deum acceptus est illi vt dixit petrus Act. x. Secundo ad ꝓfusionem maloꝝ fideliū ꝛ acuendum stimulū iustoꝝ in bonis agendis. Si eīm gentilis sola lege naturali astrictus ita ꝓfecte vixit. qn to magis hoc agere debet fidelis quilibet adiutꝰ lege mosaica ꝛ euangelica. Tercio vt qꝛ xꝑc ꝓ oībus saluandis erat venturus iudeis ꝛ gentilibꝰ: decreuit ab oīni genere iudeoꝝum ꝛ gentiliū ꝓenunciari ꝛ figuꝛari. Causa formalis liba est modꝰ tractandi qui est narꝛatiuus ꝛ disputatiuꝰ. et vt dicit Hiero. Ꝓosa incipit versibꝰ labit. ab eo scz loco pereat dies: vsqꝫ ad illud. me reꝓhendo ca. xl. postea in prosa terminatur. Nam ꝛ versus haberi in libꝛis hebꝛeoꝝ: vt in ꝓsalterio. iob. ꝛ trenis asserūt' eusebiꝰ ꝛ Origenes ꝛ alij. Sed in translatione facta a Hiero. de hebꝛaico vel chaldaico in latinum: nō ita potuerūt seruari metra: sed ad ꝓsam oīnia deducta: vt patet.

Quia hiſtoꝛia §. XIII.

Thobie fuit ante captiuitatē ꝛ translatōnez iude in babiloniā. qꝛ tpe achaz ꝛ ezechie: ideo eam breuiter resumam⁹. Thobias iste fuit de tribu nepthalim ꝛ in galylea habitans pene solus in ysrael legem dei obseruabat. Ductus aūt in captiuitate i Niniuē cum pluribꝰ a salmanassar rege assiꝛioꝝ ibi se exercebat in operibꝰ misericoꝛdie multipliciter. Mꝺoꝛtuisq̄ sepulturā exhibebat. Cui vna dierum requiescenti ad parietem apꝺiato stercoꝛa yrundinū de supꝛa decidentia oculos eius excecauerūt. Nec tamen ex hoc cōtristatus, est. Ex ꝓbꝛatōne aūt ei facta ab vxoꝛe et anna filia raguelis ꝓtumeliata ab vna ex ancillis quā reꝓhendebat de occisione septem eius ꝓiugū. ꝓtristati oꝛauerūt dñm. Et oꝝonibꝰ eoꝝ exaudit' missus ē Raphael ad curandū vtrūq̄. Thobias credēs se exauditū vt moꝛeret instruxit filiū suuz noie etiam thobiā de vicijs cauēdis ꝛ boīs ꝑcipue elymis faciēdis. Apparēs raphael anglus in foꝛma viatoꝛis ducꝰ ad thobiā ꝑfem: interꝛogatꝰ de noie suo dixit se ē azariā. offerēs se adducēdū filiū suū i ra-

ges medoꝝ ad gabelū ꝛ reducendū. In via posſ-
tis cū iuꝛ flumē tygris thobias pedes lauaret pi
scis egressus ē ad deuorandū euꝫ. Sꝫ ad iussum
raphaelis eductū occidit. carnes eiꝰ assauit ad co
medendū in via. coꝝ. fel ꝛ iecur reseruauit ꝓ me-
dela. Et suasit angelꝰ vt hospitarenꝫ penes Ra-
guelē ꝓpinquū. ꝛ vt filiā eiꝰ sarā accipet in vxo-
rem. Raguel aūt suscepit eos letanter. Et postꝙ
recognouit thobiā angelo manifestāte. demū pe-
tens filiā eiꝰ in vxorē: timēs ad suasum angeli eā
dedit. Celebratis nuptijs thobiā in cameram po
nentē. de iecore piscis raphael religauit demonē
sup pṙnas noīe asmodeū: q̄ suffocauerat septez
maritos q̄s habuerat sara in desertū. Et tribꝰ no-
ctibus steterūt in oratiōe. quarta aūt ꝓsummauit
matrimoniū ꝛ dyabolꝰ nocere nō potuit. Thobi-
as misit raphaelē ad gabeū in rages ad repeten-
dum pecuniā mutuatā. Et reddita pecunia debi-
ta ꝓduxit angelꝰ eū ad nuptias thobie. Cū autez
morā facerēt in redeūdo matei thobie anna incō
solabiliter deflebat. ꝛ thobias cecus ꝓfortabat eā
Demū valefacientibꝰ raguelī iter arripuit Thobi
as cū vxore accepta sara ꝛ raphael: p̄cedēs autē
Thobias citius alijs cū angelo applicuit domum
Cui occurit obuiaꝫ pater cecus. ꝛ sumēs de felle
piscis ac ponēs sup oculos eiꝰ illuminauit eū. su-
puenientibꝰ q̄ alijs bñdixeſt deū ꝓuiuātes. Tho
bias minoꝝ recolēs patri bñficia raphaelis: suasit
patri vt medietatē omniū bonoꝝ suoꝝ ei offerret
quē hoiez extimabāt. Sꝫ tūc angelꝰ se manifesta-
uit inducēs eos ad gr̄as agendū et disparuit bñ-
dicentibꝰ illis deū. Prophia ponit ipsiꝰ Thobie
q̄ multa predixit de eccl̄ia. Ultimo ponit q̄ vixit
centū duobꝰ annis. Quadragitaleꝝ annoꝝ erat
cū cecus est effectꝰ: sexagenarius cū illūiatus est.
Predixit destructōnem niniuē imminere. ꝛ q̄ nō
ibi manerent.

Vt cōtinuemꝰ §XIIII.

historias regū iuda ꝛ isrl̄ omissis de gestis genti-
liū: nūc breuissime resumemꝰ gesta notabilia q̄ il-
loꝝ tpibꝰ diuersis acciderūt. Et primo de sibillis
dicit ysiō. in. viij: ethimo. ca. viij. Sibille dicunt
generaliter oīs femie vates lingua greca. Nam
sibos eolico sermone deꝰ: belen greci mentē nun-
cupāt. Vñ sibilla q̄si dei mens. Proinde igit q̄a
diuinā voluntatē hoibus interp̄tari solebāt: sibil
le noiate sunt. Sicut eīm oīs vir ꝓphetans va-
tes vel ꝓpheta dicit: sic ois femina ꝓphans sibil-
la vocat. qđ nomē ex officio nō ex ꝓprietate ē vo
cabuli. Decē aūt sibille a doctissimis auctoribus
esse traduntꝫ. Quaꝝ prima de psis fuit. Scōa li-
bica. Tercia delphica in templo delphici apolli-
nis nata: q̄ añ troyana bella vaticiata ē: cuiꝰ plu-
rimos versus operi suo homerꝰ inseruit. Quarta
cymeria in ytalia. Quinta erithrea noīe herophi
la in babilone orta q̄ grecis yliū petentibꝰ vatici-
nata ē peritur̄ cē troyam ꝛ homerum mendacia
scriptur̄. Dicta ē aūt erithrea: qꝛ in eadē insula eꝰ
carmīa inuenta sunt. Sexta samia q̄ semonoe di-
cta ē a samo insula ỹn fuit cogminata. Septima
cumana noīe amalthea. q̄ nouē libꝛos attulit tar
quino priſco: in quibꝰ erāt decreta romana descri
pta. Ipsa ē ꝛ cumea de q̄ vgilꝰ ait. Ultia cumici
venit iam carmīs etas. Dicta ē aūt cumana a ci-
uitate cumis q̄ ē in campania. cuiꝰ sepulcrū in sici
lia adhuc manet. Octaua Heleſpontica in agro
troyano nata: q̄ scribit solonis ꝛ cyri fuisse tpibꝰ.
Nona frigia q̄ vaticinata ē ancire. Decima tibur
tina noīe albunia. Quaꝝ oīa carmīa efferūt in q̄
bus de deo: de xp̄o ꝛ de gētibꝰ multa scripsisse ma-
nifestissime ꝓbabant. Celebrioꝝ autez ꝛ nobilioꝝ
erithrea int ceteras phibet. quā nōnulli vaticina
tam ferūt cū romaꝰ ꝓdita ē. et tūc rex erat: in iuda
achaz: vel sic alij ꝓputāt Ezechias filiꝰ eiꝰ. Ad
idem Hiero. ꝓtra iouinianū. Quid referā sibillas
erithreā ꝛ cumanā ꝛ octo reliq̄s: quoꝝ insigne vi-
ginitas ē: ꝛ vginitatis p̄ciū diuinatio. Lactantiꝰ
q̄z in li. institutionū facit mentōez de ipis. ꝛ ponit
multa eoꝝ dicta in greco ꝛ latino. q̄ Aug. ī. xviij.
de civit. dei. ca. xxiij. colligēdo refert. Ubi exp̄sse
fit mentio de vno deo colēdo oīm creatore. ō ipo
incarnato: ꝛ eiꝰ passione morte ꝛ resurrectōe. ꝓ-
nunt etiā ꝛ. xxvj. Ihesus ipsiꝰ sibille exprimētes ap
tissime finale iudiciū. Quoꝝ versuū primas lras
assumendo ꝛ ꝓiungēdo ex eis resultāt hec verba
ihs xp̄c dei filiꝰ saluatoꝝ. Sic aūt incipiūt versus.

Judicij signū tellus sudore madescet.
E celo rex aduenet p̄ secla futurus.
Scilicet in carne p̄sens vt iudicet orbem.
Vñ deū cernent incredulus atq̄ fidelis.
Celsum cū sanctis: eui iam termini in ipso.
Sic aīe cū carne aderūt: q̄s iudicat ipse.
Cū iacet incultus densis in vep̄ribꝰ orbis.
Reiciēt simulacra viri: cunctā q̄z gazam.
Exuret terras ignis: pontūq̄z polumq̄z.
Inquirens: thetri portas effringet auerni.
Sanctoꝝ etem̄ cuncte luꝝ libera carni.
Tradenꝫ: fontes eterna flama cremabit.
Occultos actus detegens tūc quisq̄z loquet.
Secreta atq̄z deꝰ reserabit pectora luci.
Tūc erit ꝛ luctus. stridebūt dentibꝰ oīes.
Eripit solis iubar ꝛ chorus interit astris.
Voluet celū lunaris splendoꝝ obibit.
Deijciet colles. valles extollet ab imo.
Non erit in rebꝰ hoīm sublime vel altum.
Jam equanꝫ campis montes: ꝛ cerula ponti.
Oīnia cessabūt tellus ꝓfracta peribit.
Sic pariter fontes toꝝrenꝫ fluminaq̄z igni.
Sed tuba cū sonitū tristem dimittet ab alto.
Orbe gemens facinꝰ miserū varioſq̄z labores.
Tartareūq̄z chaos mōstrabit terra dehiscens.
Et coram hic dño reges sistenꝫ ad vnum.
Recidet de celo ignisq̄z ꝛ sulphuris amnis.

In his versibꝰ latinis de greco vtcūq̄z translatis
ibi nō potuit ille sensus occurr̄e q̄ sit cū lr̄e q̄ sunt
in eoꝝ capitibꝰ ꝓnectunt Ubi y lr̄a ī greco posita
ē qꝛ nō potuerūt latina ꝛba inueniri q̄ ab eadem
lr̄a incipent ꝛ sniē ꝓueniret. Hi aūt sunt ꝛ ihs tres
quintus ꝛ octauus decimus ꝛ nonus decimꝰ. De
niq̄z si literis que sunt in capitibus omniū versu-
um ꝓnectētes hoꝝ triū q̄ scripte sr̄ nō legamꝰ: sed

p̄ his litꝛā ÿ tanc̄ in eisdē locis ip̄a sit posita re-
cordemur exp̄imunt in ip̄is x̄bis q̄nq;. Ihs x̄pc
dei filꝰ saluatoꝛ. vt dictū est sup̄: ꝑ cū grece nō la-
tine ꝭ dr. Hec aūt sibilla siue erithꝛea siue vt q̄
dam magis credūt cumea ita nihil hꝫ in toto car-
mine suo cuiꝰ exigua ista ptꝛicula ē. q̄ ad deoꝛ fal
soꝛ seu factoꝛ cultū ptꝛineat q̄nimo etiā ꝓtra eos
t ꝓtra cultoꝛes eoꝛ loquit. vt in nūero eoꝛ depu
tanda videat q̄ ptꝛinent ad ciuitatē dei. Inse-
rit etiā lactantiꝰ opi suo quedaꝫ de x̄po vaticinia
sibille c̄uis nō exp̄imat cuiꝰ: ꝑ etiā sigillatim po
suit. Ego arbitratꝰ sum ꝓiūcta ē̄ ponenda tanc̄
vnū sit ꝓlixū q̄ ille plura ꝓmemoꝛauit et bꝛeuia.
In manꝰ inquit ifideliū postea veiet. Dabūt aūt
deo alapas manibꝰ. incestꝫ t impurato oꝛe expu-
ent venenata sputa. Dabit x̄o ad x̄bera simplici
ter sanctū doꝛsum t colaphos accipiēs tacebit ne
q̄s ag̃scat. q̄ verbū vel vñ venit vt inferis loqua
tur: t coꝛona spinea coroneť. Ad cibuꝫ aūt fel ad
sitim acetū dederūt: inhospitalitatis hāc mōstra
bunt mensaꝫ. Ip̄a. n. insipiēs gens tuū deū nō in
tellexisti. ludentē mortaliū mentibus ꝑ spinis co-
ronasti: t hoꝛridū fel miscuisti. Templi x̄o veluꝫ
scindeť t medio die noꝛ erit tenebꝛosa nimis ī tri
bus hoꝛis. Et morte moꝛieť tribus dieb⁹ somno
suscepto. Et tūc ab inferis regressus ad lucē veni
et. p̄imꝰ resuꝛrectionis p̄ncipio reuocans ostenso
Ista lactantiꝰ carptim p̄ interualla disputatōnis
sue. sicut ea poscere videbanť q̄ ꝓbare intēderat
testimonia sibillina adhibuit. q̄ nos nihil inꝑo-
nentes ꝑ in vnā seriē ꝓnexa ponentes: solis capi-
tibus si tū scriptoꝛes deinceps seruare non negli-
gant distinguēda curauim⁹. Nōnulli erithꝛeā si-
billam. nō romuli ꝑ belli troyam fuisse tp̄e scripse
runt. Hec oīa Aug. in li. xviij. de ciui. dei. ca. xxiij
Ubi etiā notandū q̄ ait Aug⁹. li. ꝓtra manicheꝰ
os. Siquid veri de deo sibilla aut oꝛpheꝰ ceteri-
ue gentiuꝫ vates aut ꝓbi ꝑdixisse ꝓhibenť. valet
quidē ad paganoꝛ vanitatē reuincendā: non ad
istoꝛ veritatē ꝓplectendā. Quantū eīm distat de
x̄pi aduentu inter ꝑdicatōeꝫ angeloꝛ t ꝓfessionē
demonū: tantū inter auctem ꝓphaꝛ t curiosita-
tem sacrilegaꝛ scripturaꝛ. dis. xxxvij. Siq̄d. Et
Hiero. dis. ea. Qui de mensa ait. Si q̄n cogimur
hꝛaꝛ sectariū recoꝛdari t aliq̄ ex his dicere q̄ olim
omissum⁹ nō nr̄e voluntatis ē: ꝑ vt ita dixerim gra
uissime necessitatis. vt ꝓbem⁹ ea q̄ a sanctis ꝓ-
phetis. aū multa secula p̄dicta sunt: tam grecoꝝ
q̄ latinoꝛ t aliaꝛ gentiū libris ꝓtineri. Hec ille.

In cronicis q̄ qō t refert. b. Tho. scōa scōe repe
ritur. q̄ tp̄e ꝓstantini imꝑatoꝛis nō p̄imi sed ciuis
q̄ impauit cū sua matre hyꝛene: repertū ē in quo-
dam sepulcro cuiusdā gentilis aū x̄pi incarnatio
nem defuncti in quadā lamia q̄ erat ad caput ei⁹
hoc sculptū. x̄pc nasceť de v̄gine Maria t credo
in eum. O sol iterū me videbis tenꝛe ꝓstantium t
Aug. c̄. xxij. li. de ciui. dei. ca. xxvij. ait. Singla
quedā dixerūt plato atq̄ poꝛphirius. q̄ si inter se
cōicare potuissent: facti essent fortasse x̄piani. pla
to dixit sine coꝛpibus aias ineternū esse nō posse
Ideo eīm dixit etiā sapientū aias post quodlibet
longum tp̄s tū ad coꝛpa redituras. Ob etiā vir-
gilius ex platone accipiens ait. Rursum. t incipi
ant in coꝛpa, velle reuerti. Poꝛphirius dixit. Ani
mam purgatissimā cū redieritꝫ ad patrē ad ꝭ ma-
la mūdi nunc̄ esse redituꝛā. Ac ꝑ hoc verū q̄ō vi
dit plato si dedisset poꝛphirio etiā iustoꝛ atq̄ sa-
pientū purgatissimas aīas ad humana coꝛpa re-
dituras. Rursus q̄ō verū vidit poꝛphirius si de-
disset platoni nunc̄. s. redituras ad miserias coꝛ-
ruptibilis coꝛpis aīas sanctas: vt nō singuli hec
singula sed ambo t singuli vtrūq̄ dicerent: puto
q̄ viderēt iam esse ꝓñs vt t redirent aīe ad coꝛpa
t talia recipent coꝛpoꝛa in quibus beate t immoꝛ
taliter, viuerent. hec ibi. Inueni etiam alia di-
cta cuiusdaꝫ Sibille cuius nomen non inueni de
x̄po testificantis, videlicet. Exurget mulier ō stir-
pe hebreoꝛum nomine Maria. habens sponsum
nomine Joseph: t, pcreabiť ex ea sine cōmixtione
viri t de spūsancto filius dei nomine ihs. Et ipsa
erit virgo ante partum t virgo post partū. Qui
x̄o ex ea nasceť erit verus deus t verus homo t
adimplebit legem iudeoꝛ t suam adiunget, ppā
am. t ꝑmanebit regnum eius in secula seculoꝝ.
Uenietq̄ sup̄ eum voꝛ dicens: hic est filꝰ me⁹ di-
lectus ipsum audite. Moꝛtuoꝝ resuꝛrectio erit
t claudoꝝ cursus velocissimus: t surdi audiēt
t ceci videbunt loquentur non loquentes. Et de
quinq̄ panib⁹ t duobus piscib⁹ multa hominum
milia saturabunť. Uentos ꝓpescet x̄bo: mareq̄
furens sedabit: pedibus mare calcans ambulās
sup̄, vndas infirmitatē hominib⁹ soluēs: repellēs
multos dolores. Item alia sibilla q̄ dicť fuis-
se erithꝛea ait in vltima etate humiliabiť de⁹: hu
manabiť, ples diuina. Jungebiť humanitati dei-
tas. Jacebit in feno agn⁹ t puellari officio educa
bitur de⁹ t homo. Eliget sibi ex piscatoꝛib⁹ t ele-
ctis numerū duodenariū. hec illa. Aug. x. de ci
uita. dei. ca. ij. ait. Sepe multū q̄ plotin⁹ ꝓbs asse
rit sensum platonis explanans ne illā quidē quā
credūt eē vniūsitatis aīaꝫ aliūde beatā eē q̄ nr̄aꝫ
id q̄ eē lumē q̄ō ipsa nō est: ꝑ a q̄ creata ēt q̄ intel
ligibiliter illuminante intelligibiliter lucet. Dicit
ꝙ ille magnus platonicus aiam rōnalem seu in-
tellectualem. ex quo genere etiā immoꝛtaliū bea-
toꝝumq̄ aīas esse intelligit quos in celestibus se-
dibus habitare non dubitat. s. angelos: nō habe-
re sup̄ se naturam nisi dei qui fabricatus est mun
dum a quo et ipsa facta ē. Nec aliūde illis sū̄per-
nis ꝓberi vitā beatā t lumē intelligentie veritatis
q̄ vñ ꝓbetur t nobis. Et hinc illos. Uñ t nos fie
ri beatos obiecto quod lumie itelligibili q̄ō de⁹
ē illis sic̄ lunā solis obiecto illūiari putat. Jtē idē
Aug. li. eo. ca. xxix. ait de poꝛphirio gētili quē as-
serit nobilissimū ꝓhoꝛ ꝑ acerāmū inimicum x̄pia
noꝛ. Predicas patrē t ei⁹ filiū quē vocas pater-
nū intellectū seu mentē. t hoꝛ mediū quem puta
mus te dicere spm̄sanctū: sed incarnatōeꝫ incom
mutabilis filij dei q̄ saluamus: nō vultis ag̃scere.
Videtis vtcūq̄ t si de longinq̄ patriā in q̄ manē
dum ē: ꝑ viā q̄ eundū est: nō tenetis. Confiteꝛ ig̃ti
am q̄ quidē p̄ x̄tutē intellect⁹ ad deum puenire

paucis dicis esse ꝓcessum. ꝓculdubio eñ cum dicis ꝓcessum: dei gr̄am nō hominis sufficientiā cōfiteris. Et platonis sententiā sequēs. nec ipse dubitas hominē in hac vita nullo mō ad pfectiōem sapie puenire: sed intellectu tñ viuentib⁹ oñe qđ deest: puideutia dei ⁊ gratia post hāc vitā posse ꝓpleri. Idem ca. xxvij. de porphirio ait. Ufa vt tuipse scribis oracula xp̄m sanctū ⁊ immortalē pfessa sunt. de q̄ etiā poeta nobilissimus. s. virgilius poetice quidē. qz in alterius ad vmbrata pſona veraciter tñ si ad ipsum referas dixit. Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri irrita ꝓpetua soluent formidine terras.

Temporib⁹ ioas §. XV.

regis iuda. qui fuit annus centesimus octuagesimussecund⁹. Et ab initio mundi anno ter millesimo trigesimo fm ꝓputationez breuiorem. Ligurgus fm eusebiū insignis est habitus. qui iura Lacedemonijs ꝓposuit. Hic vt refert Justin⁹ lib. iij. fratri suo polibite regi spartanoꝝ successisse ⁊ regnare si vellet potuisset: carillo filio eius q̄ natus postumus erat: cum ad etatem adultam puenissz regnū cum fide summa restituit: vt scirent oñes quantoplus valerent apud bonos pietatis iura q̄z opes. Medio aūt tempe dum ꝓualescit infans leges instituit: sed nihil ipse lege vlla in alios sanxit: cuius non ipse documentū primū daret. Auri argentiqz vsum vt omniū scelerum materiam sustulit. pro legendi senatū vel creandi quos vellet magistratus potestatē pmisit. fundos omniū equaliter inter oñes diuisit: vt equata patrimonia neminez potiorem altero redderēt. Cōuiuari oñs publice iussit: ne cuius diuitie vel luxuria in occulto essent. Juuenib⁹ non amplius vna veste vti toto anno pmisit. nec aliquē cultius q̄z alterū ꝓgredi nec opulenti⁹ epulari. Emi singula non pecunia sed ꝓpensatōne mercium iussit. Pueros puberes nō in foꝝ fꝫ in agrum deduci mandauit. vt primos annos nō in luxuria fꝫ in ope et labore agerent. Nihil eos somni cā substernere: ⁊ vitam sine pulmento degere: nec prius in vrbē redire q̄z viri facti essent statuit. Virgines sine dote nubere iussit: vt vxores nō pecunie cā eligerenť: seueri usqz matrimonia sua viri cohercerēt cū nullis frenis dotis tenerenť. Maximū honorē nō diuituz ⁊ potentū sed senioꝝ esse censuit. quare vsq̄z senectus locū in orbe terraꝝ honoratiorē habuit. Hec ⁊ alia similia q̄ solutis antea morib⁹ dura videbā tur: actorem eaꝝ apollinē delphicū finxit: ⁊ inde se ea detulisse. Deinde vt eternitatē suis legibus daret: iureiurādo obligat ciuitatē nihil eos ō his legib⁹ mutaturos: prius q̄z reuerterek in patriā: et velle se iterum ꝓsulere apollinez vt quid addendum quid diminuendū his legib⁹ videret. Profectus est aūt cretā vbi voluntariū exiliuz perpetuo egit: fꝫ ⁊ moriens ossa sua in loculo plumbeo ⁊ in mari abijci iussit: ne forte lacedemonē relata: sic putaret lacedemonij iuramēto solutos. ħ Justinus. Idem. Postrem⁹ assirioꝝ regū fuit sardanapallus vir muliere comptioꝝ. q̄ cum inuent⁹ eēt ab arbatho medoꝝ ꝓposito inter scortoꝝ greges femineo habitu purpurā colonēs: mollicie corporis ⁊ oculoꝝ lasciuia oñes feminas añcedens pensa inter eas partiēs: indignatus arbath⁹ tali femine tantū viroꝝ subiectū: bellū aduersus euz ꝓmouit. Qui fugiens se recepit in regiā. vbi structa ⁊ incensa pira se ⁊ suas diuitias succendit hoc solo imitatus virum. Tycero de eo ait in tusculanis. Sardanapallus sepulcro suo inscribi iussit hec habeo que edi: queqz ex saturata libido hausit. At illa iacent multa ⁊ p̄clara relicta. Victo ģ ab arbatho medo sardanapallo. qui scip̄m vt dictū est cremauit arbathes transtulit monarchiam ab assirijs ad medos fm Uin. ⁊ hoc tempe Osie regis iuda. Fuerūt tamen ⁊ postea reges assirij sine monarchia potentes vsqz ad destructōnem mini ue qnevideť fuisse facta ꝓ nabuchodonosoꝝ regē babilonis: cuius regnū oīno defecit in balthasar nepote suo vel ꝓnepote occiso a cyro ⁊ dario. Et tunc exaltata est monarchia medorum ⁊ pſarum ⁊ fm hoc dicitur tunc inchoata. s. in sua maxima potentia.

Annomanasse §. XVI.

regis iuda. xiij. lide regnauit giges. de quo dicit Tulli⁹ in. iij. de officijs: q̄ cum esset regius pastor facta ꝑ pluuione ymbrū descendit in quendā hyatum terre. vbi inuenit hominē quendā mortuum in equo eneo sedentē. in cui⁹ digito inuenit quendam annulū ꝓ quē inuisibilis factus stuprū regine intulit. ⁊ aduitrice ea regē dom interemit. Helinand⁹ de interfectōne quidē dñi sui ꝓcordat iustinus cū tullio: sed de inuentōne anuli nusq̄z reperi scriptū alibi nisi in Ambro. de officijs. q̄ hoc idez ex cycerone retractat. Hui⁹ gigis anno quinto Abida vel mides cū apud friges regnaret sanguine thauri potato extinctus est. Hoc tpe archilogus symonides ⁊ Aristosen⁹ musicus insignes habiti sunt. Dicit aūt Ualerius li. vj. q̄ libros ħ archilogi poete lacedemonij asportaū ex vrbe iusserūt. q: parum pudicam eoꝝ lectōnem arbitrabanť. Noluerūt eñ liberoꝝ suorum aīos imbui: ne plus moꝛb⁹ noceret q̄z ingenijs ꝓdesset. Itaqz ⁊ maximū poetā quia domuz sibi inuisam obscenis maledictis carminū lacerauerūt exilio mūctauerūt. Idem symonides poeta āno. lxxx. ⁊ do cuisse se carmia ⁊ in eoꝝ certamē descēdisse se gloriať. Qui cum ad littus nauem apulisset. et corpus inhumatū iacens sepelisset: admonit⁹ ab eo ne ꝓmo die nauigaret: interim remansit. Qui autem nauigare ceperunt fluctibus ⁊ ꝓcellis obruti sunt. Anno manasse. lj. Zaleucus legislator apud locros frequentibus p̄conijs celebrať. Hic vt refert Ualerius libro. vj. cum filius eius adulterio damnatus vtroqz oculo carere deberet: ac tota ciuitas in honorez patris aliq̄diu repugnaret: ad vltimum victus ne lex sua violaretur: suo p̄ius demū filij eruto oculo vtriqz vsum videndi reliquit. Sicqz mirabilis equitatis tempamēto se inter misericordem patrē ⁊ iustū legislatorez partitus est.

Regnante §.XVII.

Amon filio manasse in iuda. Fallaris siculꝰ agrigentinos arreptaꝫ tyrannide depopulat. Qui crudelis mente tormẽtis crudeliorꝫ oia nepharie i innocentes agẽs inuenit aliqñ quẽ iuste puniret iniustus. Nã perillus quidã eris opifex affectãs tyranni amicicią. aptũ munꝰ ratus crudelitatis illiꝰ thaurũ eneũ fecit. cui fabrice ianuaz e latere ꝓposuit q̃ ad cõtrudendos damnatos receptui foret. vt cum inclusus ibidẽ subiectis ignibꝰ torreretur sonũ vocis extorte capacitas ꝓcaui eris augeret. pulsuqz ferali ꝓpetens imagini murmur emittẽt. nepharioqz spectaculo mugitꝰ pecudis: nõ hois gemitus videret. Deo fallaris factũ amplexꝰ factorem execrans: z vltõi materiã tribuit z crudelitati. Nam ipm opificez sua inuentõne puniuit. Hec orosius li: j. Floruit ea tẽpestate zeno philosophus qui patriã ꝑriam egressus in q̃ frui se cura libertate poterat agrigentũ miserabili seruitute obrutũ petit. tanta fiducia ingenij z moꝛ suoꝛ fretus vt sperauerit z tyrãno z fallari mentis feritatẽ a se diri posse. postq̃ demũ apud illũ plꝰ ꝓsuetudinem dominatõnis q̃ ꝓsilij salubritatem valere aĩaduertit. nobilissimos eiꝰ ciuitatis adolescentes cupiditate liberande patrie inflamauit. cũ rei iudiciũ ad tyrannũ manasset cõuocato i forum populo torquere eum vario cruciatu cepit: vt consocios ꝓiurationis aduersus eum ꝑderet. Et ipse neminẽ nominans increpare populuz cepit qui conuenerat ad spectaculũ: quare tyranni dem eius tamdiu tolerarent. Et a deo sermonibꝰ suis eos aduersus eũ incitauit: q̃ eum lapidauerunt. Valerius tñ li. iij. de hoc zenone aliter ffert scz q̃ cum a quodam tyranno torqueret vt ediceret eum qui de eius morte tractasset: dixit se secreto velle loqui cum eo. Laxatus eculeo aurẽ eius morsu corripuit: nec añ dimisit q̃ vita ipse et ille particula corꝑis careret. Sub iosia rege iuda arion fidicem lesbius cũ nauigaret habens copiosam pecuniaz. z nautę ipsum vellent occidere ob eius substantiã habendã: nec ipsa eis oblata placare posset: rogauit vt saltim ꝑmitterent eũ vestibus indutum in sui solamen aliq̃diu carmen canere casus sui. Quo ꝑmisso cum voce sublatissima fidibꝰ caneret ꝓsilientem se in mare delphinꝰ magne molis inter vndas affuit dorsoq̃ suo cadentem arionẽ recepit: atq̃ incolumen illũ cũ ornatu suo vestium ad littus vsq̃ deuexit. Qui corinthum veniens talem se periandro q̃lis a Delphino vectus fuerat obtulit: rem sicut acciderat. enarrauit: sed rex minus credidit. Nautas vero cum de arione interrogaret. illi eum sanum pecuniaq̃ florentem atq̃ fortunatum responderunt. interq̃ verba arion cum ornatu z fidibus se ostẽdit. Eo tempe claruit tales milesius primus phisicus philosophus. Anno sedechie regis iuda ꝟm Justinum lib. xliij. condita est massilia prope ostia rhodani amnus in remoto sinu velut angulo maris a focensibus grecis. Ab his galli vsum vite cultioris z agrorum cultus et vrbes meniꝰ cingere didicerunt. mansuefactaq̃ barbarie legibus non armis viuere z vitem ponere z oliuã inserere studuerũt. De hac etiam dicit Valeriꝰ lib. iij. A cõdita massilia gladius ibi est quo noxij iugulant rubigine quidez exesus: sed ad monumẽtum vetustatis. Ibi etiam seruat venenũ cicute temperatũ: quod datur ei qui consilia senatꝰ publicauerit. Eoꝛ vrbem nemo cum telo ingredit: Massiliensiũ ciuitas seueritatis custos acerima nullum aditum mimis dat in cenam quoꝛ argumenta ex parte maioꝛe stupꝛoꝛ continet actus ne talia spectandi z audiendi consuetudo etiam inuitandi licentiam sumat. Circa ea tempa comperitur fuisse milo crotoniensis. de quo ait Solinus: q̃ bouem vnũ in olimpico certamine ꝓ stadium portauerit in humeris. et eundem ictu manus interfectum, victimam fecerit. z eo die nõ grauatus eundem totum comederit: z q̃ victoꝛ omnium certaminũ obierit.

Titulus quartus de quinta etate mundi. Cap. I.

Quinta etas oꝛtuz habuit a captiuitate iudeoꝛ in babyloniam: z ꝓtenditur vsq̃ ad xꝑi natiuitatem per. dcxc. annos. In hac reperiunt quatuoꝛ mundi monarchie. s. assirioꝛ. persaꝛ z medoꝛ grecoꝛ z romanoꝛ que figurate fuerunt z ostense danieli in quatuoꝛ animalibus. de mari exeuntibus. z quatuoꝛ partibus diuerse materie statue vise. Et secundã quidem monarchiam z terciam comꝑehendit ex integro. de quarta. s. romanoꝛ tangit initium. Nam hec etas quinta terminatur in xꝑi natiuitate que fuit tempe imperij octauiani. Monarchia añt romanoꝛ inchoata est in pꝛe decessoꝛe eius iulio cesare. Primã autem. s. assirioꝛum finem ꝓtinet. Nam etsi in sardanapallo diminutuz est dominũ assirioꝛ vt desisteret eẽ monarchia. recedentibus medis ab eoꝛ dominio: remansit tamen reguũ adhuc. Postmodum a rege medoꝛ ꝟm Hiero. tempoꝛe iosie deuastata est niniue. Anno autem quinto euersionis hierusalem descendit Nabuch. in siriam inferioꝛẽ z obtinuit eam. z Moabitas z ãmonitas subiugauit sibi. et tandẽ intrauit i egiptũ. eãq̃ subãtit z regẽ q̃ erat i ea occidit. aliũq̃ i ea ꝓstituens denuo iudeos in ea captiuos duxit. vt ait mgr histo. scola. Qui ẽt dicit q̃ mortuo magr Nabuch: regnauit filiꝰ eiꝰ ꝑ eo. s. nabuther. z sic magnificatũ est regnũ babyloniorꝫ qõ tñ videt includi i manarchia assirioꝝ mortuo añt nabuther regnauit ꝓ eo euilmerodach qui. xxxvij. anno transmigratõnis subleuauit captũ Joachim regẽ de carcere. Nõ est hic cõtrarietas vt aꝑaret i eo qõ dicit q̃ euilmerodach xxxvij. anno transmigratõnis subleuauit ioachĩ de carcere: z tamen infra dicit q̃ anno. xxx. captiuitatis iudaici occisus fuit balthasar filius vl nepos euilmerodach a cyro z dario z capta babilõ. Nam iste ioachim de q̃ dicit. fuit transmigratus et ductus in babyloniam ante vndecim. annos ca-